

T.C.

**ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULUNDA ÖĞRENİM GÖREN KIZ
ÖĞRENCİLERİNİN KÖY-KENTTEKİ YAŞAMLARININ RESİMLERİNE
YANSIMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (HAKKÂRİ İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Sinem ÇİMEN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Melek ŞAHİNDOKUYUCU

BOLU

2009

T.C.

**ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULUNDA ÖĞRENİM GÖREN KIZ
ÖĞRENCİLERİNİN KÖY-KENTTEKİ YAŞAMLARININ RESİMLERİNE
YANSIMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (HAKKÂRİ İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Sinem ÇİMEN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Melek ŞAHİNDOKUYUCU

BOLU

2009

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Sinem ÇİMEN'e ait "Yatılı İlköğretim Bölge Okulunda Öğrenim Gören Kız Öğrencilerinin Köy-Kentteki Yaşamlarının Resimlerine Yansımalarının Değerlendirilmesi (Hakkari İli Örneği)" adlı çalışma, jürimiz tarafından Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.(16/09/2009)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Melek Şahin DOKUYUCU
Üye : Yrd. Doç. Dr. Melahat ALTINDAĞ
Üye : Yrd. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU

İmza

İmza

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsünün Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT**EVALUTION OF THE REFLECTION OF RURAL-URBAN LIVES OF GIRL
STUDENTS AT BOARDING REGION SCHOOL ON THEIR PAINTINGS
(SAMPLE OF HAKKARİ PROVINCE)****Sinem ÇİMEN****Master Thesis****Supervisor: Assist Prof. Melek ŞAHİNDOKUYUCU****September 2009, X+162 Pages**

As an important area of the general education, painting is a special discipline in expressing the child's emotions and opinions about the events baldly for the improvement of the child as a social asset.

Painting is an important diagnosis tool in understanding the children who are unable to express themselves because of their age or characteristic properties. The emotional and social progress of a child is related closely in comprehending some of the artistic symbols. The patches, forms and lines made after some drawing and painting are the reflection of the enthusiastic world of a child. The child joins actively to this event and these sketches give very important data of the communication. This attitude of the children happens to be in an unplanned specification. Therefore the lines, symbols and marks that the children gain by perception are very important in terms of the activity process.

Painting is a manner of reflecting ones complex world. The painting that the child creates spontaneously reflects her own inner world, her experiences and her true life.

Painting is a very important guide in understanding the children's period of improvement and state of skills. It is also important for reflecting the problems of the children with the other children or with the adults.

Painting usually provides to express the emotions and thoughts of the children that have difficulties with expressing their feelings to their family or generally to the social environment. Children also express their impossible dreams and absurd ideas by painting.

This researching's aim is observing by painting the individual diversity of the girl pupil who came from Hakkari's rural areas to city central pension and to know about that students closely as to be witness their rural-urban progress. Therefore a lot of factors as student's socio-economic level, her communication with their family, her general behaviors, her relations between her friends, sisters, brothers, her physical and intellectual development, her manners at school, her age... have been considered as well as pupil's paintings in this work.

According to the results of this research, when the student's individual specialities and her environmental progress analyse, it is possible to reach the idea of know about the student closely by her paintings. In addition to this, we can see that her paintings mirror her personality and her family's behaviors to her.

As a result of the above mentioned findings, suggestions have been submitted to teachers, parents, authorities and researchers.

Keywords: Symbol, child, interaction, development.

ÖZET

YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULUNDA ÖĞRENİM GÖREN KIZ ÖĞRENCİLERİNİN KÖY-KENTTEKİ YAŞAMLARININ RESİMLERİNE YANSIMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (HAKKÂRİ İLİ ÖRNEĞİ)

Sinem ÇİMEN

Yüksek Lisans Tezi

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Melek ŞAHİNDOKUYUCU

Eylül 2009, X+162 Sayfa

Çocuğun sosyal bir varlık olarak gelişmesinde, kendini, olaylar hakkındaki duygu ve düşüncelerini yalın olarak ifade etmesinde özel bir disiplin alanı olan resim, güzel sanatlar eğitiminin önemli bir dalıdır.

Resim; yaşı ve kişilik özellikleri dolayısıyla kendini ifade etmede güçlük çeken çocukları tanımada önemli bir araçtır. Çocuğun duygusal ve sosyal gelişimi, bazı sanatsal sembolleri kavramalarıyla yakından ilgilidir. Çocuğun aktif olarak katıldığı, coşku dolu dünyasının bir yansıması olan çizim ve boyama sonucunda oluşan lekeler, şekiller ve çizgiler çocuğu tanımanın önemli verileridir. Çocukların geliştirdikleri bu davranış, önceden planlanmayan tanımlamalar biçimindedir. Dolayısıyla, çocukların algılamayla elde ettikleri çizgi, simge ve işaretler etkinlik süreci açısından son derece önemlidir.

Resimler aynı zamanda çocukların gelişim süreçlerini ve beceri durumlarının anlaşılmasında önemli bir yol göstericidir. Çocukların düşünüş biçimlerinin yanı sıra diğer çocuklar ve yetişkinlerle olan sorunları yansıtmakta da önemlidir.

Düşüncelerini sözlü olarak anlatmada güçlük çeken çocuklar, resim yoluyla duygularını açığa çıkarır ve ifade eder. Çocuklar aynı zamanda gerçekte olması mümkün olmayan düşlerini, hayallerini, ilginç fikirlerini resim yoluyla ifade ederler.

Bu çalışmada amaç, Hakkâri kırsalında yaşayan ve şehir merkezine yatılı olarak okumaya gelen, kız öğrencilerin köy-kent yaşamlarına tanıklık edip, öğrenciyi daha yakından tanımak ve bireysel farklılıklarını resim yoluyla gözlemlemektir. Bu nedenle araştırmada; öğrencinin, resimlerinin yanı sıra; sosyo-ekonomik düzeyi, aile içindeki iletişim durumu, genel tutum ve davranışları, kardeşleri ve arkadaşlarıyla ilişkileri, fiziksel ve zihinsel gelişimi, okul ortamındaki davranış biçimi, yaşı gibi birçok etken değerlendirilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin sahip oldukları kişisel özellikleri ile çevresel süreçleri incelendiğinde, öğrenciyi resim yoluyla tanımanın mümkün olabileceği düşüncesine varılmaktadır. Ayrıca, resimlerinde ailenin tutumunu, kendilerine yaklaşım biçimlerini ve kişiliklerini yansıttıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Yukarıdaki bulgular doğrultusunda, öğretmenlere, ailelere, uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Simge, çocuk, iletişim, gelişim.

Aileme,

TEŞEKKÜR

Bu çok yönlü çalışmamda, desteği ile sonuca ulaşabilmemde büyük katkısı olan ve bana değerli zamanını ayıran danışmanım Yrd. Doç. Melek ŞAHİNDOKUYUCU' ya;

Araştırma sürecinde, alanımla ilgili, elindeki tüm kaynaklarını bana sunan saygıdeğer hocam Prof. İlhan TOMANBAY'a;

Öğrenciler hakkında bilgi edinmemi sağlayan ve yardımını esirgemeyen sevgili arkadaşım Mehmet AVCI'ya; resimlerin analizinde görüşlerini aldığım sevgili ablam Çiğdem ÇİMEN'e;

Koşulsuz sağladıkları her türlü destek ile yanımda oldukları için, annem Hadra ÇİMEN ve babam Kenan ÇİMEN'e;

Ayrıca, çalışmalarım sırasında hoşgörü ve sabrı ile beni anlayan, her daim yanımda olduğunu hissettiren Mehmet ALTIPARMAK'a;

Sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ONAY.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
İTHAF.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	4
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.2.1. Alt Problemler.....	6
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5.Varsayımlar.....	7
1.6.Kapsam ve Sınırlılıklar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. SANAT.....	9
2.1.1. Sanat Eğitimi.....	10
2.1.2. Sanat Eğitiminin Amacı.....	11
2.1.3. Sanat Eğitiminin Gerekliliği.....	12
2.1.4. Sanat Yoluyla Eğitim.....	14
2.1.5. Sanat Eğitiminin Okul Programlarındaki Yeri.....	15
2.1.5.1. İlköğretimdeki Sanat Eğitimi.....	16
2.1.6. Sanat Eğitiminde Yaşanılan Coğrafya.....	17
2.2. KÖY, KENT, KENTLEŞME VE KENTLEŞME NEDENLERİ.....	17
2.2.1. Köy, Kent.....	17
2.2.2. Kentleşme.....	18
2.2.3. Kentleşme Nedenleri.....	19
2.2.3.1. Ekonomik Nedenler.....	19
2.2.3.2. Teknolojik Nedenler.....	20
2.2.3.3. Siyasal Nedenler.....	20
2.2.3.4. Sosyo-psikolojik Nedenler.....	21
2.2.4. Hakkâri’de Kentleşme.....	21
2.2.5. Kente Göç ve Eşitsizlik.....	22

2.2.6. Yoksulluğun Toplumsal Göstergeleri.....	23
2.2.6.1. Sağlık.....	24
2.2.6.2. Eğitim.....	24
2.2.6.3. Toplumsal Cinsiyet İlişkileri.....	25
2.2.6.4. Yoksulluğun Mekânsal Göstergesi: Konut ve Konut Çevresi.....	25
2.3. YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULU.....	26
2.4. ÇOCUK RESMİNİN İNCELENMESİNİN KISA BİR TARİHÇESİ.....	27
2.4.1. ÇOCUK RESMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	28
2.4.1.1. Gelişimsel Yaklaşımlar.....	29
2.4.1.2. Projektif Yaklaşımlar.....	31
2.4.1.3. Sanatsal (Artistik) Yaklaşımlar.....	32
2.4.1.4. Sembolik Yaklaşımlar.....	32
2.4.2. ÇOCUK RESMİNİN ÇİZGİSEL GELİŞİM AŞAMALARI	33
2.4.2.1. Gerçekçilik Dönemi (9-12 Yaş).....	35
2.4.2.2. Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş).....	36
2.4.3. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİN SANATA OLAN İLGİLERİ	38
2.4.4. ÇOCUK RESİMLERİNDE DUYGUSAL TEMALAR VE ŞİDDET... ..	39
2.4.5. ÇOCUK RESİMLERİNİN ÖNEMİ.....	40
2.4.6. ÇOCUK RESİMLERİNE RUHBİLİMSEL VE GELİŞİMSEL BOYUTTA YAKLAŞIMLAR.....	41

2.4.7. PSİKOLOJİK TANIDA RESMİN ROLÜ.....	43
2.4.8. İNSAN FİĞÜRÜ ÇİZİMİNİN KULLANIMLARI.....	43
2.4.8.1. Projektif (Yansıtma) Amaçlı Kullanımlar.....	44
2.4.8.2. Çocuk Resminde Çizgilerin Yorumu.....	45
2.4.8.3. Özel Belirti ve İşaretler.....	45
2.4.8.4. Projektif Olmayan Kullanımlar.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN GELİŞİM YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Yöntemi.....	50
3.2. Evren ve Örneklem.....	51
3.3. Veri Toplama Örneği.....	52
3.4. Verilerin Toplanması.....	52
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	53
3.6. Veri Toplamada Kullanılan Kriterler.....	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUM

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	57
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	58
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	59
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	59
4.4. 1. UYGULAMA ÖRNEKLERİ BULGU VE YORUMLARI.....	60

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.SONUÇ.....	150
5.2. ÖNERİLER.....	151
5.2.1. Öğretmenlere Öneriler.....	152
5.2.2. Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerine Öneriler.....	153
5.2.3. Araştırmacılara Öneriler.....	153
5.2.4. Milli Eğitim Bakanlığı'na Öneriler.....	154
KAYNAKÇA.....	155
ÖZGEÇMİŞ.....	161

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

ÇİZEN 1-RESİM 1	60
ÇİZEN 1-RESİM 2	60
ÇİZEN 2-RESİM 1	63
ÇİZEN 2-RESİM 2	63
ÇİZEN 3-RESİM 1	66
ÇİZEN 3-RESİM 2	66
ÇİZEN 4-RESİM 1	69
ÇİZEN 4-RESİM 2	69
ÇİZEN 5-RESİM 1	72
ÇİZEN 5-RESİM 2	72
ÇİZEN 6-RESİM 1	75
ÇİZEN 6-RESİM 2	75
ÇİZEN 7-RESİM 1	78
ÇİZEN 7-RESİM 2	78
ÇİZEN 8-RESİM 1	81
ÇİZEN 8-RESİM 2	81

ÇİZEN 9-RESİM 1	84
ÇİZEN 9-RESİM 2	84
ÇİZEN 10-RESİM 1	87
ÇİZEN 10-RESİM 2	87
ÇİZEN 11-RESİM 1	90
ÇİZEN 11-RESİM 2	90
ÇİZEN 12-RESİM 1	93
ÇİZEN 12-RESİM 2	93
ÇİZEN 13-RESİM 1	96
ÇİZEN 13-RESİM 2	96
ÇİZEN 14-RESİM 1	99
ÇİZEN 14-RESİM 2	99
ÇİZEN 15-RESİM 1	102
ÇİZEN 15-RESİM 2	102
ÇİZEN 16-RESİM 1	105
ÇİZEN 16-RESİM 2	105
ÇİZEN 17-RESİM 1	108
ÇİZEN 17-RESİM 2	108
ÇİZEN 18-RESİM 1	111

ÇİZEN 18-RESİM 2.....	111
ÇİZEN 19-RESİM 1.....	114
ÇİZEN 19-RESİM 2.....	114
ÇİZEN 20-RESİM 1.....	117
ÇİZEN 20-RESİM 2.....	117
ÇİZEN 21-RESİM 1.....	120
ÇİZEN 21-RESİM 2.....	120
ÇİZEN 22-RESİM 1.....	123
ÇİZEN 22-RESİM 2.....	123
ÇİZEN 23-RESİM 1.....	126
ÇİZEN 23-RESİM 2.....	126
ÇİZEN 24-RESİM 1.....	129
ÇİZEN 24-RESİM 2.....	129
ÇİZEN 25-RESİM 1.....	132
ÇİZEN 25-RESİM 2.....	132
ÇİZEN 26-RESİM 1.....	135
ÇİZEN 26-RESİM 2.....	135
ÇİZEN 27-RESİM 1.....	138
ÇİZEN 27-RESİM 2.....	138

ÇİZEN 28-RESİM 1	141
ÇİZEN 28-RESİM 2	141
ÇİZEN 29-RESİM 1	144
ÇİZEN 29-RESİM 2	144
ÇİZEN 30-RESİM 1	147
ÇİZEN 30-RESİM 2	147

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Resim eğitimi, çocuğun ruhsal ve bedensel gelişimine katkı sağlayan önemli bir alandır. Bu eğitim; çocuğa, kendini anlatacağı bir dil, bir anlatım yolu kazandırmasının yanı sıra, psikolojik gereksinimlerini de karşılar. Resimler aynı zamanda çocukların gelişim süreçlerini ve beceri durumlarını anlamamızda önemli bir yol göstericidir. Çocukların düşünüş biçimlerinin yanı sıra diğer çocuklar ve yetişkinlerle olan sorunları yansıtmakta da önemlidir.

Bu çalışmada amaç, Hakkâri kırsalında yaşayan ve şehir merkezine yatılı olarak okumaya gelen kız öğrencilerin yaşamsal yoksunluklarına tanıklık edip, öğrenciyi daha yakından tanımak ve bireysel farklılıklarını resim yoluyla gözlemlemektir. Bu nedenle araştırmada; öğrencinin, resimlerinin yanı sıra; sosyo-ekonomik düzeyi, aile içindeki iletişim durumu, genel tutum ve davranışları, kardeşleri ve arkadaşlarıyla ilişkileri, fiziksel ve zihinsel gelişimi, okul ortamındaki davranış biçimi, yaşı gibi birçok etken dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Hakkâri, yerleşme ve sosyal yapı alanlarında, sahip olduğu fiziksel koşullardan etkilenmiştir. Dağların yüksekliği birçok insanın hayvancılıkla uğraşmasına neden olmuştur. 1990'dan sonraki tarihlerde terör olaylarındaki artıştan dolayı köylülerin köylerini boşaltarak il ve ilçe merkezlerine göç etmeye başlamaları söz konusudur (hakkari.gov.tr).

Aşiret bağlılığı ile ataerkil yapının devam etmesi, kadının konumunu da farklı kılmıştır. Van Kadın Derneği(VAKAD)'ne aile içi şiddet gördükleri ve erken yaşta evlendikleri gerekçesiyle başvuran kadınlar mevcuttur (<http://bianet.org>).

Bu araştırmada, ulaşılmak istenen hedefe yönelik, kız çocukların köy- kent yaşamları ve bu konuyla ilgili yaptıkları resimler incelenmiştir. Literatür taramasının yanı sıra, okul rehberlik servisinden alınan bilgiler incelenmiş, çocukların yaşadıkları yerlere gidip aileleriyle görüşme yapılmıştır.

Ayrıca, resimlerin analizlerinden hareketle, çocukların kişilik özelliklerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Resimlerin analizinde çizgiler, renkler, insan vücudu betimlemesi, biçimler ve kâğıt kullanımı gibi kriterler incelenmiştir.

Hakkâri kırsalında yaşayan ve şehir merkezine yatılı olarak okumaya gelen kız öğrencilerin köy-kent yaşamlarındaki farkındalığı resimleri aracılığıyla inceleyen araştırmanın birinci bölümünde; problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları açıklanmaktadır.

Çalışma kapsamında yer alan ikinci bölümde, kuramsal temeller başlığıyla, sanat, köy-kent, ocuk resminin gelişim aşamaları ve insan fiğürü çiziminin kullanımları incelenmiştir.

nc bölümde araştırmanın gelişim yöntemi ile verilere ilişkin bilgiler ele alınmıştır.

Alt problemlere ilişkin bulgu ve yorumların yer aldığı dördüncü bölümde, kız çocukların yaptıkları köy-kent resimleri de analiz edilmiştir.

Beşinci ve son bölümde araştırmanın sonuç ve nerileri üzerinde durulmuştur.

Araştırma sürecinde, konuyla ilgili kaynaklar incelenerek, belli bir düzen içerisinde sistemleştirme yapılmıştır. Adı geçen kaynaklarda ve bu araştırmada ocuk resimlerinin incelenmesi nedeniyle benzerliklerin olduğı görülmektedir. Ancak uygulama yapılan yerin Hakkâri ili olması, köy-kent yaşamlarının kız yatılı ilköğretim bölge okulu ğrencilerinde incelenmesi araştırmayı diğerklerinden ayırmaktadır.

“ocuk Resimlerinde Kompozisyon” adlı yüksek lisans tezinde özel(2005), kompozisyonun gelişimi üzerinde durup, çocuğun gelişimine sağladığı faydaları

incelemiştir. Bu tez çalışmasında ise, çocuk resimleri kompozisyon açısından incelenmiş ancak kişilik analizleri üzerinde durulmuştur.

“Sosyo-Ekonomik Seviyesi Düşük İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerine Göre Yaptıkları Resimlerin Analizi” adlı yüksek lisans tezinde Şahin(2006), sosyo-ekonomik seviyeleri düşük, ilköğretim 2. Kademedeki öğrencilere “Bir Aile Çiz Testi” ve “Koch Ağaç Testi”ni uygulayarak, öğrencilerin resimlerini analiz etmiş ve kişilik özelliklerini saptamıştır. Ayrıca, tez cinsiyet ayrımı gözetmeden yapılmıştır.

Ankara ili Etimesgut ilçesinde uygulanan çalışma ile bu tez çalışması arasında öğrencilerin, sosyo-ekonomik seviyelerinin düşük olması ile kişilik analizlerinin yapılması dolayısıyla benzerlik olduğu söylenebilir. Ancak, uygulama yapılan okul Hakkâri’de olunca ve köy-kent yaşamları incelenince ortaya farklı sonuçlar çıkmaktadır. Hakkâri’de uygulamaya katılan kız çocukların, akranlarına göre resimde geri oldukları ve kişiliklerinin şekillenmesinde birtakım sıkıntılar yaşadıkları söylenebilir.

Güvenç(2005)’in “İlköğretim Birinci Basamağı Çocuk Resimlerinde Renk Kullanımlarında Okul, Aile ve Kültürel Etkilerin Araştırılması” adlı yüksek lisans tezinde amaç, okul, aile ve kültürel etkenlerin çocuğun renk tercihine etkilerini araştırmaktır. Araştırmada, çocuğun resimlerinde bu etkilerin izlerinin görüldüğü sonucuna varılmıştır. Bu tez çalışmasında ise çocukların kendi yaşadıkları çevreden etkilendikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Her iki araştırmada, uygulama yapılan yaş grubu ile çevre çok farklı olmasına rağmen çocukların olaylardan çok kolay etkilenebileceği sonucuna varılmıştır.

Şahin (2008)’in “Çocuk Resimlerindeki Yaratıcılığın Plastik Açısından Analizi” adlı yüksek lisans araştırması, çocuk resimlerini analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada sanat eğitiminin önemi üzerinde durulmuş ve çocuğun, kendi algıladığı biçimleri kendi ifadeleriyle resme yansıttığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucunun bu yönüyle Hakkâri’deki uygulamayla benzerlikler gösterdiği söylenebilir.

Yağcı (2007), “Yöresel Kültür Farklılıklarının 7-9 Yaş Grubu Çocukların Resimlerine Yansımaları (Ankara ve Mardin İlleri Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde, Mardin ve Ankara illeri arasındaki kültürel farklılıkların ilköğretim 1.

kademe öğrencilerinin resimlerine yansıma şekillerini incelemektir. Yağcı, araştırmasında kültürel yansımalar açısından, çocukların resimlerinde farklılıklar olmasının yanı sıra benzerlikler olduğu; ancak çizgisel gelişim düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varmıştır. Bu çalışmada da kültürel ve çevresel yansımalar söz konusudur. Yakın yaş gruplarında olmalarına rağmen Hakkâri'deki kız çocukların resimleri çizgisel gelişim açısından farklılıklar göstermektedir. Ancak, yapılan bu araştırma, kişilik gelişimiyle ilgili analizleri içerdiği için çocukların çizgisel gelişimleri ayrıca ele alınmamıştır.

Bu çalışmada diğer araştırmalardan farklı olarak, yatılı okulda okuyan kız çocukların köy-kent yaşamlarının resimsel yansımaları incelenmiştir. Daha önceki araştırmalarda bu konunun ele alınmaması, çalışmanın şekillenmesine katkı sağlamıştır.

1.1. Problem Durumu

Bu araştırma, aileleriyle kırsal kesimde yaşayan, sosyo-ekonomik seviyeleri düşük, şehre yatılı olarak okumaya gelen ilköğretim 2. kademedeki kız öğrencilerin köy-kent yaşamlarına göre yaptıkları resimler ve bunlar arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi hedefler. Öğrencilerin yaşadığı köy-kent yaşamlarının farkındalık yaratıp yaratmadığı, bu durumun yansımaları önemli unsurlardandır.

Çocuk resimleri birçok yönleriyle bazı ortak özellikleri içerisinde barındırır. Kuşkusuz bu özellikler, çocuğun fizyolojik, düşünsel-duygusal yapısı ve çevre ile büyük ölçüde ilişkilidir. Çocuk resimlerinin incelenmesinde, aile içindeki iletişim kopukluğu, sosyo-ekonomik düzeyin düşük veya yüksek olması, kardeş ve arkadaş ilişkileri, çocuğun bazı olumsuz davranışları, uyumsuzluğu ya da kendine güveni gibi etkenleri göz önünde bulundurmak gerekir. Bu kıstaslar hedeflenerek öğrenciyi daha yakından tanıma hedeflenmiştir.

Resim, çocuğun naif dünyasının bir dışavurumudur. Tema ve temayı oluşturan figürler duygusal-psikolojik, kültürel sosyal değerlerin belirleyicisidir. Bu düşünceden hareketle çocuğun kişilik yapısı, davranışsal durumu, aile ve çevresi ile uyumu, resimlerin analizi yoluyla ortaya çıkacaktır.

Çocuklar duygu ve düşüncelerini resim yoluyla daha iyi ifade ederken, yaşama dair bilgi ve sezgilerini de yansıtır. Onlar için birbirleri ile olan benzerlik ve farklılıklar göz ardı edilmeyecek önemli unsurlardır. Yaşam alanları merkezden kilometrelerce uzaklıktaki mezralar olan kız çocuklarının resimleri analiz edildiğinde, kendilerini ifade edebilme ve iletişim becerileri konusunda önemli doneler elde edilir.

1.2. Problem Cümlesi

Aileleriyle Hakkâri kırsalında yaşayan, sosyo-ekonomik seviyeleri düşük, şehre yatılı olarak okumaya gelen ilköğretim 2. kademedeki kız öğrencilerin, köy-kent yaşamlarına göre yaptıkları resimlerinin belirlenen değişkenler yönünden analizi.

1.2.1. Alt Problemler

Bu araştırmada;

- 1- Hakkâri’de kırsal kesimde yaşayan ve şehir hayatına ancak merkezdeki yatılı okula gelebilmeleriyle aktif olarak katılan kız çocukların yaptıkları resimler, yaşantılarıyla örtüşmekte midir?

2- Çocukların, ailelerinden mecburi ayrılışlarının şehirdeki yatılı ilköğretim bölge okulu yaşantısıyla karşılaştırıldığında, duygusal bilişsellikleri resimsel olarak ifade edilebilmekte midir?

3- Öğrencilerin rehberlik servisinden alınan kişisel bilgileri, yapılan uygulama bulguları ve yorumlarıyla örtüşür nitelikte midir?

4- Kız öğrencilerin yaşamsal özelliklerine göre yaptıkları resimlerin analizi ve yorumları nelerdir?

sorularına cevap aranacaktır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Hakkâri kırsalında yaşayan ve şehir merkezine yatılı olarak okumaya gelen kız öğrencilerin yaşamsal yoksunluklarına tanıklık edip, öğrenciyi daha yakından tanımak ve bireysel farklılıklarını resim yoluyla gözlemlemektir. Buna bağlı olarak, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ilköğretim 2. kademe kız öğrencilerin yaptıkları resimlerin analizini amaçlar.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Hakkâri’de aileleriyle kırsal kesimde yaşayan, sosyo-ekonomik seviyeleri düşük, şehre yatılı olarak okumaya gelen ilköğretim 2. kademedeki kız öğrencilerin yaşamsal özelliklerine göre yaptıkları resimler ve bunlar arasındaki ilişkiyi tespit etmek açısından önemlidir. Öğrencilerin yaşadığı süreçlerin

farkındalık yaratıp yaratmadığı, bu durumun yaşamlarındaki yansımaları önemli unsurlardandır.

Bu araştırmada; gözlem, görüşme ve doküman analizi yapılmıştır. Süreçlerin, doğal ortamda gerçekçi bir biçimde ortaya konması önemli bir unsurdur.

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışma, sanat eğitimi ile ilgilenen bireylere, farklı bakış açıları kazandırabilir. Bu analizlerden elde edilen araştırma sonuçları, öğrencinin algı ve kavram gelişimi ile bunların gerçekle olan ilişkilerini yansıtmaları, somut deneyimler kazandırması nedeni ile önemlidir.

Bu çalışma, bireyin kendisinden kaynaklı olmayan koşulsuzlukları özgün bir şekilde yansıtmaları dolayısıyla önemli sayılabilir. Ulaşılan bilgiler, resim uygulamalarını gerçekleştiren öğretmenlere; öğrencileri kişilik, algı, insanlar arası ilişkiler, grup değerleri açısından tanımalarında ve tutumlarının saptanmasında etkili olacaktır.

1.5. Varsayımlar

Bu çalışmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

Görsel Sanatlar derslerinde sosyo-ekonomik yönden avantajlı öğrencilerin yaşamsal özellikleri ile algı düzeyleri, davranışları tespit edilebilir.

- Öğrencilerin; yaşamsal durumlarına göre Görsel Sanatlar dersi içerisinde yeni öğretim yaklaşımları geliştirebilir.

1.6. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma; Hakkâri ili Merkez Çağdaş Yaşam Kız Yatılı İlköğretim Bölge Okulu ile sınırlıdır.

- Uygulama, çalışma yapılan yerin fiziksel ve sosyo-ekonomik koşullarıyla sınırlıdır.
- Araştırma ilköğretimde yer alan Görsel Sanatlar dersi ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, tüm eğitim kurumlarının incelenmesinin imkânsızlığından dolayı bu okul örneklemini oluşturularak, evreni yansıttığı varsayılmaktadır.
- Araştırmada çalışma grubu, on bir ile on beş yaş arası 30 kız öğrenciyi kapsamaktadır.
- Öğrenci çalışma grubunun isimleri, kişilik haklarının korunması esasına dayanarak tez çalışmasında belirtilmemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. SANAT

Sanatın eksiksiz olarak tanımını yapabilmek oldukça güçtür. Bu tanım isteğe ve güdülen amaçlara bağlı olarak, devirlere ve toplumlara göre değişebilmektedir. Başka bir deyişle, toplumların ve kişilerin sanat kavramından beklentilerine göre tanım değişebilmektedir.

İnsan ve sanat kavramları, uygarlık tarihinin her aşamasında varlığını sürdüren önemli bir birlikteliktir. Sanat eserleri dışında, insan emeğine yönelik hiçbir ürün tarih öncesi dönemlerden günümüze ulaşamamıştır. İnsanlar yalnız yaşadıkları dönemlerde bile sanatla uğraşmışlardır. Sanat; insanın kendini anlatma, kendi dışındaki dünya ile iletişim kurma, dış dünyayı etkileme gibi dürtülerle ortaya çıkan bir olgudur.

Bugüne değin, sanatı pek çok düşünür, sanatçı, eleştirmen tanımlamıştır. Her tanım, sanata farklı bir bakış açısı getirmiştir. Tarihsel yönden farklı dönemlere göre tanımlar da farklılıklar gösterdiği gibi, sanatçıdan sanatçıya da farklılık gösterebilmektedir.

Düşünce boyutunda Platon’a sorulduğunda, sanat “Bir öykünme, bir taklit” olarak tanımlanmıştır. Aristoteles’e göre sanat, Mimesis’ten(taklit) kaynaklanır, ancak idealar duyularla algılanır, taklit de bu duyular yoluyla yapılır. Yani sanat, taklidin taklididir. Plotinos’a göre ise sanat ve doğa güzelliği varlığın birliğinin bir

göstergesi, bir belirtisidir. Kant’a göre; güzellik/saltıktır, evrenseldir. Yine Kant’a göre güzellik bir şeyin biçimine ilişkin bir niteliktir. İnsan düşünmesinin “güzellik” ve “yücelik” alanında biçimlendirildiği sanat yapıtları duylara verilmiş şeyleri, deneyi aşar. Hegel’e göre, sanat en ilkelerin ürünlerinden en yüce tapınaklara kadar uzanır ve yaşamın dışında kalır. Sanat kendisini, kendisi için İde aracılığıyla belirler. Nietzsche sanatın; bilimin ve felsefenin yanılsamasının biçimleri olduğunu söyler. Sanat aracılığı ile yeniden yorumlanarak yeni baştan kurulan ve bir işlem kazandırılan yaşam, varlığın anlamsız bir akışından, sürüklenmesinden anlamlı bir bütünlüğe ve düzenli bir dünyaya dönüşür (Özlem, 2007).

Sanat; sanatçı ile izleyici arasında bir iletişim aracıdır. Bunların ötesinde de toplumlar arasında ve çağlar arasında bir iletişimdir. Bugün geçmişi biliyor olmamızda sanatın yadsınamaz bir gücü vardır.

2.1.1. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür. Bu eğitim; kişiye estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, eğlenmeyi ve heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir. Sanatçı yetiştirmeye değil; yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi, yaratıcılığa yöneltip, onun bilgisel, bilişsel, duysal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Yaratıcı güç ve potansiyelleri eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için çalışır.

San (2003:17)’ a göre, 20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, sanatların tüm alanlarını biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı eğitimi tanımlamaktadır. Daha dar anlamında ise okullarda sınıflardaki ve ilgili bölümlerdeki bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar. Sanat eğitimi daha çok plastik

sanatlar alanında verilen eğitim biçiminde anlaşılmaktadır. Her iki durumda da sanat eğitimi, yetişkin eğitiminden çok yetişmekte olanların genel eğitim süreci içinde ele alınmaktadır.

Kırısoğlu (2002:3)'na göre; dar anlamıyla sanat eğitimi, görsel sanatların eğitimi ve öğretimiyle ilgilenir. Bu öğretimin kapsamı içinde, uygulamaya yönelik sanat etkinlikleri, sanat yapıtı inceleme, sanat tarihi ve estetik yer alır. Geniş anlamıyla “görsel sanatlar eğitimi” ise eğitim biliminin bir dalı olarak sanatın, estetiğin, sanat tarihinin eğitim ve öğretimle ilgili bütün sorunlarıyla ilgilenir. Araştırma konuları içinde bireyin sanatsal ve estetik gelişimini, sanatta öğrenme ve yaratıcılık eğitimi içinde barındırır.

2.1.2. Sanat Eğitiminin Amacı

Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde, insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi, dengeli, modern, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması hedeflenir. Sanat eğitimi bireye, özgürce kendilerini ifade etme olanakları sağlar. Ayrıca, bireylerin sosyokültürel yaşamlarının, kişisel deneyimlerinin ayrıntılı bir alanıdır.

Günümüz sanat eğitiminde hedef; düşünen, kendini ifade eden, tartışan, üreten, mutlu ve yaratıcı bireyler yetiştirmektir. Bu bağlamda, toplumun yaratıcı ve özgün kişiliğini hayata geçirmek genel eğitimde ve giderek de sanat eğitiminde temel amaç olmalıdır. Sanat eğitimi yalnızca sanatçı yetiştirmeye, yetenekli kişilerin geliştirilmesine dönük biçimde değil; aile içinde başlayan ve yaşam boyunca değişik aşamalarda topluma sindirilmesi gerekli bir süreç olarak düşünülmelidir. Sanat eğitiminin temel amacı; çocuğun, gencin, yetişkinin yaşamının her aşamasında, yaşadığı toplum içinde olaylara, kavramlara daha hoşgörülü ve insancıl bakış açısı

kazandırıp, yaratıcılığını geliştirmektir. Amaca en doğru ve etkin biçimde ulaşmanın ilk koşulu, eğiteceğimiz insanın sanatsal gücünü ve yetilerini tanımaktır.

Kırıçoğlu, sanat eğitiminin amacını şöyle açıklamaktadır:

“Sanat eğitiminin temel amacı çocuğun, gencin, yetişkinin sanatsal eğitimini sağlamaktır. Genel anlamda okullar, özel olarak da öğretmenler bu işlevi yerine getirmekle yükümlüdürler. Amaca en doğru ve etkin biçimde ulaşmanın ilk koşulu, eğiteceğimiz insanın sanatsal gücünü ve yetilerini tanımaktır. Bir başka deyişle çocuğun büyüme ve gelişme süreci içinde çok özel bir yeri olan sanatsal gelişiminin çizgisini öğrenmektir” (Kırıçoğlu, 2002: 54).

Sanat eğitiminde yadsınamaz birtakım kriterler söz konusudur. Her çocuğun yaratıcı olduğu, farklı duygu, düşünce, algı, bilgi, sezgi ve geçmiş hayat tecrübelerine sahip olduğu unutulmamalıdır. Her türlü uygulamada bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.

2.1.3. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanat eğitimi, bireylerin yeteneklerinin geliştirilip, yaratıcı, kendine güvenen, üretken, estetik beğenisi gelişmiş kişi olmalarını amaçlar. Bunu amaçlarken de uygar bir toplum oluşturma sürecini yadsımaz.

Artut (2007: 115)’ a göre genel kıstaslar ne olursa olsun sanat eğitimi, tüm toplumlar ve ülkeler için kaçınılmaz bir gereksinimdir. Hızla gelişen, sanayileşen, kentleşen toplumlarda, ruhsal rahatsızlıkların arttığı görülmektedir. Bunun kökeninde de elektronik cihazların artması, monoton bir hayat, makineleşme gibi etkenler söz konusudur. Bu durum da insanların hareketlerini kısıtlamakta, onların dışarı

olabilme olanaklarını kısıtlamaktadır. En belirgin sorun, bireylerin kişisel yaratım çabalarından yoksun olmalarıdır. Bu durum onların hayatlarında bir kopmaya, dengesizliğe ve yabancılaşmaya neden olabilmektedir. Kentlilere göre kırsal kesimde yaşayan halk bu anlamda biraz daha şanslı sayılabilir. Büyük çoğunluğu kendi ihtiyacını kendi karşılamaktadır. Her ne kadar bu insanlar kendi ürettiklerine kendi estetik anlayışlarını katarsalar da gösterdikleri performanslar geleneksel birtakım formların tekrarından ileri gitmemektedir. Ancak görgü ve sanatsal algılama birikim ve düzeyleri günümüzün geçerli estetiksel ölçütlere uygun olmasa da ürettikleri yapıtlar kendilerini bir ölçüde ekonomik ve haz'sal anlamda deşarj edebilmektedir.

Günümüzde sanatın salt sezgi ya da duyuşsal alanla ilgili olmadığı ve öğretilirliği geliştirilmesinde, yönlendirilmesinde eğitimin gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir.

Yavuzer (1991:173)'e göre sanat, çocuklarımızın eğitiminde hayati derecede rol oynayan önemli bir etkidir. Çizme, boyama, inşa etme gibi etkinlikler karmaşık bir süreç olup; çocuk bu çabaları sırasında çeşitli öğeleri birleştirerek anlamlı bir bütün oluşturur ve böylelikle deneyim kazanır. Seçme, yorumlama ve yenileme bu etkinliklerde dikkate değer bir başka işlem türüdür. Resim faaliyeti sırasında birey, konu seçimi ve yorumlamasıyla bize salt bir resim örneği vermemekte, resimden de öte bilgiler sunmaktadır. Çocuk, bize resimleriyle adeta kendisinin bir parçasını yansıtmakta, olaylar hakkındaki duygu, düşünce ve görüş biçimlerini dile getirmektedir. Çocuk için sanat dinamik bir faaliyet örneğidir.

2.1.4. Sanat Yoluyla Eğitim

Çağdaş eğitimde sanat yoluyla eğitim büyük önem taşımaktadır. Sanat; insan zekâsının doğayı işlemesi, kendi amaçlarına göre onu etkilemesidir. Tarihin her çağında insan, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için zekâsını kullanmış ve doğayı değiştirmiştir. Bireyin zekâsını bu bağlamda kullanması önemlidir. Her insanda estetiğe karşı bir ilgi ve güzellik duygusu vardır.

Sanatı anlamak, sanatsal etkinliklerde bulunmak, sanata ilgi duymak her birey için bir gereksinimdir. Sanat gerçek dünyayı anlamanın, anlamlandırmanın bir yoludur. Sanat, insan doğasının bir gereğidir. Toplumsal yaşamın en önemli boyut ve unsurlarından biridir.

Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını esas alır.

“Sanat Yoluyla Eğitim adlı kitabıyla tanınan, 20. Yüzyılın sanat eğitimbilimini derinden etkilemiş İngiliz sanat tarihçisi ve eğitimcisi Herbert Read, adı geçen kitabında eğitimbilimsel bir program ortaya koymak istemediğini, asıl amacının sanatın en geniş anlamıyla pedagojik önemini vurgulamak olduğunu belirtir. Herbert Read, “Görsel ya da plastik alanda bir eğitimi değil, eğitimin belli bir formunu amaçlıyorum; kendini ifade etmenin tüm biçimlerini, yazın, şiir, müziği de içine alan birleştirici ve bütünleştirici bir yöntemi talep ediyorum. Belki bunun için estetik eğitim deyimi en uygun kavramdır. Bununla amaçlanan, insanın bilincinin, us’unun ve yargılama gücünün temelinde yatan duyuların eğitimi olmalıdır” demektedir” (Akt: San 2003:134).

2.1.5 Sanat Eğitiminin Okul Programlarındaki Yeri

Sanat eğitimi; uzun yıllardan beri, özellikle ilköğretim ve liselerde hak ettiği yeri alamayan bir ders olmuştur. Çoğunlukla bir disiplin alanı olmaktan çok boş bir zaman uğraşı, çocukların rahatlayacağı bir etkinlikler uğraşı olarak düşünülmesi bunun en belirgin göstergesidir. Sanat eğitimi bu konuyla okullarda her zaman ikinci derecede önemli bir ders durumundadır. Eğitimci, yönetici, ana-baba, öğrenci ve neredeyse toplum sanat eğitimine hep bu gözle bakar.

İnsanları sanat eğitimi yönünden bu olumsuz tutuma iten nedenler şöyle sıralanabilir:

Sanat; bir zihin uğraşı değil, el uğraşıdır. Renk, çizgi, form, doku, uzam vb. gibi değerlerle uğraşmak fazla düşünmeyi gerektirmez. Zihinsel uğraşların işlev alanı zekâ, el uğraşının ki ise yetenektir. Zekâ önemli problemleri çözer, yetenekle ise güzel resim, güzel heykel yapılır. Bu yüzden zekâ yetenekten daha önemlidir.

“Usla ilgili bu sığ anlayış, son araştırmalarla yerini zekânın değişik biçimlerde ve değişik yollarla ortaya çıkabileceği görüşüne bırakmıştır. Kimi insan ressam, heykeltıraş, mimar olarak zekâsını kullanır ve yine bu alandaki sorunları çözerek, zekâsını gösterirken, kimisi de mantık ve matematik alanlarındaki sorunlara çözümler arar. Bu konuyla ilgili olarak yapılan birçok araştırma zekânın yalnız çeşitliliğini değil, çevre koşullarına, kültür ortamına bağlı olarak da gelişebilirliğini de göstermiştir. Gardner’ın bu konuyla ilgili araştırmaları büyük önem teşkil etmektedir. Güçlü imgeler edinmek, zihinde bu imgeleri ayrıştırıp, birleştirerek renk, biçim, doku, form, uzam gibi sanatsal değerlerle düşünme ve nitelikli sonuçlara yönelik sorun çözme ussal bir uğraştır. Bu nedenle de Ecker’e göre sanat, değerlerle düşünen niteliksel zekânın bir ürünüdür” (Akt: Kırıçoğlu 2002:5).

Çevrenin sanat eğitimine yaklaşımındaki dar görüşlülük dersin programındaki konumunu olumsuz yönde etkileyen başka bir etmendir. Sanatın işlevi ne salt duygusal rahatlama ne de salt haz duyurmasıdır. Sanatın çok yönlü, kültürel, iletişimse, bilgilendirici, aydınlatıcı ve davranış geliştirici işlevi onu yine çok yönlü ve önemli kılmaktadır. Sanatın bu “değeri kendinde” işlevleri ve yalnız sanata özgü nitelikleridir ki kişinin bir farklı boyutta ussal gelişimini sağlar. Bunu sanattan başka hiçbir alan sağlayamaz.

2.1.5.1. İlköğretimdeki Sanat Eğitimi

İlköğretim programları öncelikli olarak çocuğun kendini ifade edeceği, geliştirebileceği bir şekilde planlanmalıdır. Bu konuda en etkili alanlar görsel ve plastik sanatlardır.

Artut (2007: 217)’a göre; ilköğretim kurumlarının çocuklar için ilgi çekici, bulunmaktan zevk aldıkları, çocuk dostu ortamlar olabilmesi için, özellikle ilk beş yılda öğretim programında çocukların ihtiyaçlarına cevap vermek gerekir. Çocukların oyun yoluyla, resimle, müzikle, yaratıcı dramayla, dansla hareket ederek, araştırarak, keşfederek öğrenmelerini sağlayacak eğitim durumlarına ve temel olarak kendi içindeki ilerlemesini dikkate alacak sınama durumları-ölçme ve değerlendirme tekniklerine yer verilmelidir.

2.1.6. Sanat Eğitiminde Yaşanılan Coğrafya

Sanat eğitiminin önemli işlevlerinden birinin, çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesi olduğu bilinmektedir. Bunu sağlayan, sadece sanat eğitimi değildir. Kuramsal bilginin yanı sıra; uygulamalı çalışma olanağı ve çalışma ortamında öğrenciye özgürlük sağlanması önemlidir.

Yaşanılan coğrafya ve algısal yaratıcılık, çocukta farklı görsel yorumlamalara neden olabilir. Çocuğa iyi hazırlanmış bir ortam sunulduğunda; çocuk, kendini sanat yoluyla daha özgürce ifade edebilir. Örneğin; büyük bir metropolde yaşayan bir öğrenci, okula gittiği servis aracından bienal billboardlarını görebilir ve bununla ilgili farklı sonuçlara ulaşabilir. Ancak, yaşanmışlıkları(önceden bilişsellik) daha az olan ve kırsal kesimde yaşayan çocuklar için aynı durum söz konusu değildir.

Buradan hareketle; yaşanılan coğrafyanın bireyler üzerindeki etkilerini saptayabilmek için köy, kent, kentleşme ve kentleşme nedenlerinin incelenmesi faydalı olabilir.

2.2. KÖY, KENT, KENTLEŞME VE KENTLEŞME NEDENLERİ

2.2.1. Köy, Kent

Kızılcelik(2000: 114)'e göre, kırsal kesim köy veya kasaba; sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, yönetim durumu ve demografik açıdan kentten ayırt

edilen, genellikle tarımsal alanda çalışmak gibi işlevlerle belirlenen, konutları, öteki yapıları ve toplumsal ilişkileri, bu yaşamı yansıtan yerleşme birimidir.

Köy veya kasabalar birincil grup ilişkilerin ağırlıkta olduğu, mesleki gruplaşma ve uzmanlaşmanın olmadığı, kişilerin örf, adet, değer ve normlara göre davranışlarını biçimlendirdiği, eğitim oranı düşük olan yerleşme birimleridir.

Kent, sosyo -ekonomik ve kültürel özellikleri, yönetim durumu ve nüfus bakımından kırsal alanlardan farklı, genellikle endüstri üretiminin yapıldığı, teknolojik gelişme derecelerine göre belirli bir büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeyine varmış, ikincil toplumsal ilişkilerin, toplumsal farklılaşma, uzmanlaşma ve hareketliliğin yaygın olduğu yerleşim alanıdır. Bunun yanı sıra kentler doğurganlık oranının kırsal kesime göre düşük olduğu, çekirdek aile tipi yaygın olan, eğitim öğretimin yaygın olarak yapıldığı yerleşim birimleridir.

Kent kültüründe örf, adet, gelenek, görenek ve tüm bunları şekillendiren din olgusunun önemi azalmakta, dinsel özgürlük, sanat, bilim ve tartışmalar önem kazanmaktadır.

2.2.2. Kentleşme

Kentleşme dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması demektir. Kentsel nüfus köyden kente göçlerle artar. Gelişmekte olan ülkelerde kentleşme bu şekilde nüfus akınları halinde gerçekleşir.

Fakat kentleşme yalnızca nüfus hareketi bağlamında düşünülmemelidir. Kentleşme, aynı zamanda o toplumda ekonomik ve toplumsal yapıyla da ilgilidir. Bu nedenle kentleşmeyi tanımlarken o nüfus hareketini yaratan toplumsal ve ekonomik değişmelere de yer vermek gerekir.

Kentleşme ve sanayileşme arasında doğrudan bir ilişki vardır. Gelişmiş olan

lkelerde bu durum paralellik arz ederken, gelişmekte olan ülkelerde, sanayileşme, kentleşmeyi yavaş bir hızla takip etmektedir.

şehirler, hızlı kentleşme ve büyük metropollerin oluşumu yüzünden, kırsal alanlar üzerinde hâkimiyet sağladı ve aynı zamanda taşradakileri kır yaşamının budalalığından kurtarıp köylüyü bir alt sınıf olmaya itti. Kentleşme hem üretici gleri, hem de emek gücünü mekân içerisine sıkıştırdı, dağınık nüfusu ve âdemi merkezi mülkiyet haklarını, nihai olarak ulus-devletin hukuki ve askeri aygıtlarında pekişecek olan büyük siyasal ve ekonomik g birikimlerine dönüştürdü. “Doğanın gleri” insan kontrolüne tabi kılındı, ulaşım ve iletişim sistemleri, bölgesel işbölümü ve kentsel altyapı haline gelerek sermaye birikiminin temellerini oluşturdu.

2.2.3. Kentleşme Nedenleri

Kentleşme nedenleri biri diğerinden etkilenen nedenler olarak, ekonomik, teknolojik, siyasal ve psiko-sosyolojik nedenler şeklinde sınıflandırılır.

2.2.3.1. Ekonomik Nedenler

Keleş(1990)’e göre; kentleşmenin ekonomik nedenlerinde daha çok kentlerin sunduğu ekonomik üstünlüklerin fazla oluşu karşımıza çıkar. Ekonomik nedenlerden bir kısmı, köylü nüfusu köyünden iten, tarım kesiminin içinde bulunduğu koşullardan kaynak alan nedenlerdir. Bunlara itici etmenler ya da olumsuz g nedenleri adı da verilebilir.

“Kentlerde işbölümü ve uzmanlaşmanın olması üretimi kolaylaştırıp, gelirleri artırmaya yol açmaktadır. Bununla birlikte birtakım sınıflar arası eşitsizlikler de ortaya çıkmaktadır. Sınıflar arası eşitsizlikler konusunda Birleşmiş Milletler Kalkınma Raporu (1996) şöyle yazmaktadır: 1960-91 arasında en zenginlerin küresel gelir içindeki payı % 70’ ten % 85’e çıkmış, en yoksulların payı ise %2,3 ‘ten % 1,4’e düşmüştür. 1991’e gelindiğinde dünya nüfusunun %85’ten fazlası toplam gelirin sadece %15’ini elde ediyordu ve dolar milyarderleri olan dünyanın en zengin 358 kişinin net serveti, dünya nüfusunun en yoksul % 45’lik kesiminin -yani 2,3 milyar insanın- gelirlerinin toplamına eşitti. ABD’de yalnızca Bill Gates’ in net serveti 1995 yılında Amerikalıların en yoksul % 40’lık kesiminin (106 milyon insan) toplam gelirinden fazlaydı” (Harvey,2008:62).

2.2.3.2. Teknolojik Nedenler

Sanayi devriminin getirdiği değişikliklerle beraber kentleşmenin hızlanması teknolojik gelişmelerle mümkün olmaktadır.

Harvey(2006: 39)’e göre; farklı faaliyet üslupları kentin oldukça değişik bölümlerinin oldukça değişik çekim güçlerinin olduğunu ortaya koymaktadır.

2.2.3.3. Siyasal Nedenler

Çeşitli düzeyde verilen siyasal kararlar, hukuk kurumlarından bazıları ve kentlerdeki yönetim yapısının özellikleri kentleri özendirici nitelik taşımaktadır.

Sınıf mücadelesinin coğrafi boyutu ve zemini olduğunu kabul etmeliyiz. Raymond Williams'ın belirttiği gibi (1989) siyaset daima yerlere ve topluluklara has “yaşam biçimleri” ve “duygu yapıları” içine gömülüdür (Harvey, 2008: 77).

2.2.3.4. Sosyo-psikolojik Nedenler

Sosyo-psikolojik nedenler köy ve kentin yaşam biçimleri arasındaki farklılıkta ortaya çıkmaktadır. Kentin özgür havası, kentli olmanın gururunu paylaşma, kentte var olan toplumsal ve kültürel olanaklar ve hizmetler kenti çekici kılmaktadır. Kimi yerlerde kente göç etmeye ”yükseliş” gözüyle bakılması kentli olmayı, kentte yaşamayı beraberinde getirmektedir.

2.2.4. Hakkâri’de Kentleşme

Toplumsal mekân, sadece bireyden bireye ve gruptan gruba değil, zamana göre de değişir. Mekânı, fizikçinin ya da bilim felsefecisinin sanmamızı istediği kadar basit olmadığını görüyoruz. Mekânı anlayacaksak, onun simgesel anlamını ve bilişsel süreç aracılığıyla davranış üzerindeki karmaşık etkisini göz önünde bulundurmalıyız. Coğrafi ve sosyolojik muhayyileleri kaynaştırmak gerekmektedir (Harvey, 2006: 40).

Hakkâri, ilk çağlara kadar uzanan tarihi boyunca çeşitli milletlerin ve toplulukların yerleşim yeri olmuştur. Aşılması güç, sarp ve yalçın dağlarla çevrili bulunan bölgede çarpıcı boyutta kentleşme hızından söz edilebilir.

“En büyük kentlerin hızlı büyümesi, daha küçük kentlerin hızlı büyümesinden daha ayrı nitelikte sonuçlar doğurur. Çünkü İstanbul ve Ankara % 6-7 oranında bir hızla kentleştikleri zaman, bunların nüfusları, sırasıyla, 150.000 ve 100.000 kişi artmaktadır. Yani bu kentlere, her yıl sanki birer büyük kent daha eklenmiş olmaktadır. Oysa Diyarbakır, Urfa, Van, Hakkâri ve Muş’taki artış daha yüksek bir oranda olduğu halde, bu kentlerin nüfuslarındaki mutlak artış birkaç bin kişiyi geçmemektedir. Bu gözlemin, kentleşme sorunları ve politikaları açısından önemli sonuçları vardır” (Keleş, 1990: 30).

Alt yapı yetersizliği ve donanım eksikliği nedeniyle Hakkâri, kent görüntüsünden oldukça uzaktır. Köylerden kent merkezine yerleşen insanların köy yaşam biçimini devam ettirme arzuları nedeniyle tam bir kentleşmenin söz konusu olmadığını görmekteyiz. Şehrin coğrafyası insanlara yeterince iş olanağı sunmadığından, ekonomik anlamda birtakım sıkıntılar yaşanmaktadır.

Sınır şehri olması ve iki ülkeye komşu olması dolayısıyla stratejik önemi de büyüktür.

2.2.5. Kente Göç ve Eşitsizlik

1970’lerden beri yaşanan ekonomik krizler 3. Dünya ülkelerindeki eşitsizliği, özellikle gelir dağılımı eşitsizliğini arttırmıştır. Bu krizler sonucu yoksul kesim iyice yoksullaşmış, dövizle yatırım yapan üst ve orta üst gelir grubu ise bu krizlerden daha da zenginleşerek çıkmıştır. Her ne kadar dünya bankası gibi kuruluşlar yoksulluğun ve eşitsizliğin uygulanan ekonomik programlar sonucu

azaldığını iddia etseler de, ülke ve şehirler bazında yapılan çalışmalar bunun tersi bir durumu ortaya koymaktadır.

Hakkâri’de işsizliğin yanı sıra; terör nedeniyle köylerinden göç eden ailelerin şehre yerleşmeleri söz konusudur. Yapılan araştırmalara göre; Hakkâri, 1980’lerin son yıllarında başlayan ve 1990’lı yıllarda hızlanan, köyden kente doğru yaşanan göçlerle karşılaşmaktadır. Hakkâri kent merkezi ve Yüksekova ilçesinde nüfus, bu göçlerle iki katına çıkmıştır.

Genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Hakkâri’de, 1990-2000 yılları arasındaki nüfus değişimi;

1990 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, Hakkâri’nin toplam nüfusu 172.479, şehir nüfusu 71.522 ve köy nüfusu 100.957 iken, 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Hakkâri’nin toplam nüfusu 236.581, şehir nüfusu 139.455 ve köy nüfusu 97.126 olarak kayıtlara geçmiştir (www.dpt.gov.tr).

Yukarıdaki veriler köyden kente doğru yaşanan göçün önemli kanıtıdır. Bu durum; sosyal, ekonomik sorunların yanı sıra, eğitim ve sağlıkla ilgili sorunları da gündeme getirmektedir.

2.2.6. Yoksulluğun Toplumsal Göstergeleri

Yoksulluğun, özellikle göreceli yoksulluğun anlaşılabilmesi için ekonomik göstergelerin yanı sıra sağlık, eğitim gibi toplumsal göstergeler de incelenmelidir.

2.2.6.1. Sağlık

3.Dünya ülkelerindeki yoksulların sağlık durumlarının kötülüğünü en iyi çocuk ölümleri yansıtmaktadır. UNICEF ve Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, çoğu çocuk ölümünün en temel nedeni yetersiz beslenmedir. Ayrıca altyapıdan yoksun konut alanlarında salgın hastalıklar kolayca ortaya çıkmakta ve yayılabilmektedir. Bu yüzden tedavisi mümkün hastalıkları ölümcül yapan nedenleri belirlemek ve bunları ortadan kaldırmak gerekmektedir. Hastalıkların nedenleri ise eğitimsizlik, yetersiz beslenme, altyapı eksikliği gibi doğrudan yoksullukla ilişkili nedenlerdir. Bu durumda 3. Dünya Ülkelerinde yapılması gereken, bir taraftan yeterli sağlık koşullarını herkese sağlamak, diğer taraftan da hastalıkların nedenlerini ortadan kaldırmaktır (Ersoy- Şengül, 2002: 66-67).

2.2.6.2. Eğitim

Son yıllarda 3. Dünya Ülkelerindeki okur- yazarlık oranında bir artış gözlense de, istatistikî veriler bu artışın yeterli olmadığını ortaya koymaktadır.

Özellikle annenin eğitiminin çocuk sağlığı üzerindeki etkisi düşünülecek olursa, düşük eğitim düzeyinin sadece kadınların iş bulmama sebeplerinden biri olmaktan çıktığı ve kadının kendi sağlığı kadar, bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının da sağlığını etkileyen bir etmen olduğu rahatça söylenebilir (Ersoy-Şengül, 2002: 68).

2.2.6.3. Toplumsal Cinsiyet İlişkileri

3.Dünya Ülkelerindeki yoksul kadınların, içinde bulundukları hanenin de en yoksulu olduğu söylenebilir. Aile içi kaynakların paylaşımında cinsiyet önemli rol oynamaktadır. Kadınlar, bu kaynaklardan en az yararlanan kişilerdir.

“Hane içindeki erkek ve erkek çocukların tüketiminin, kadınlara ve kız çocuklarına göre, daha ayrıcalıklı olduğu ölüm oranlarından da anlaşılmaktadır. Dünya Bankası’nın 1990 yılı Dünya Gelişme Raporu’na göre, 3. Dünya Ülkelerinde 5 yaş altındaki erkek çocuklarının ölüm oranı, kız çocuklarınıninkine oranla daha düşüktür. Chant de bu duruma değinmiş ve Güney Asya’daki kadın ölüm oranlarının erkeklere oranla daha yüksek olduğunu belirtmiştir” (Ersoy- Şengül, 2002: 68).

İslam ülkelerindeki kadınlar ise diğer ülkelere göre kocalarına daha fazla bağımlıdırlar ve daha fazla baskı yaşamaktadırlar. Bu ülkelerde doğurganlık kadınlar için çok önemli bir unsurdur. Kadınlar kısır olduklarında şiddete ve hakarete maruz kalmakta, hatta kısırlık boşanma nedeni olabilmektedir; diğer yandan fazla doğum yaptıklarında da yine şiddetle karşılaşabilmektedirler.

2.2.6.4. Yoksulluğun Mekânsal Göstergesi: Konut ve Konut Çevresi

Mekân, sadece bir fiziksel oluşum değildir. Mekân, toplumsal olarak tanımlanan ve üretilen bir üründür. Dolayısıyla mekânsal eşitsizlikler de toplumsal olarak, yani sınıflar arası çatışmaların bir sonucu olarak üretilmektedir. Bu yüzden kent sorunları ve mekânsal eşitsizlikler yanlış yönetim sonucu ya da şans eseri olarak

ortaya çıkmamakta, belirli bir sınıfın çıkarlarını gerçekleştirmek üzere üretilmektedir. Yoksulluğun mekânsal göstergesini incelerken dikkat edilmesi gereken nokta, kent içindeki eşitsiz gelişim sonucu ortaya çıkan yoksul kent mekânlarının da belirli sınıf çıkarları ve çelişkileri sonucu ortaya çıktığı gerçeğidir.

Kent içi eşitsiz gelişimin en belirgin mekânsal göstergesi, mekânsal ayrışma olarak ortaya çıkmaktadır. Kent yoksulları, gelir yetersizliğinden dolayı arsanın ve konut fiyatlarının alanlarda ya da gecekondulaşmaya uygun kent çeperlerinde yoğunlaşmaktadır (Ersoy- Şengül, 2002: 69).

Yoksulluğun kendini belirgin şekilde gösterdiği yerlerden biri de konut ve konut çevresidir. Çoğu 3. Dünya Ülkesinde yoksulluğun konut üzerindeki etkisi kolayca gözlemlenebilir. Kentsel altyapı olanakları, yoğunluk, fiziksel çevrenin kalitesi, yoksulların konut alanlarında standartların oldukça altındadır.

Bu genellemeyle Hakkâri ili örneğine baktığımızda, Hakkâri kırsalında mekânsal yapılanmanın kerpiçten oluştuğunu ve gecekondulaşma yoluna gidildiğini görürüz. Ayrıca, mekân içi alanlarda ebeveyn ve çocuklar için ayrı değil aynı odalar kullanılmaktadır. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan biri; çocukların köylerinden merkeze yatılı okula gelmeleri ve burada gecekondulardan farklı olarak, iç ve dış donamlı ayrı bir mekânla karşılaşmalarıdır.

2.3. YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULU

Nüfusu az, dağınık, okulu bulunmayan veya ilköğretim hizmetlerinin götürülemediği yerleşim yerlerindeki zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerin parasız yatılı, çevresindeki öğrencilerin gündüzlü olarak eğitim-öğretim gördükleri ilköğretim okullarıdır.

Buna göre yatılı ve pansiyonlu ilköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; barınma, beslenme, tedavi ve ilaç giderlerinin tamamı devlet tarafından karşılanır. Ayrıca, bu öğrencilere kanunda ön görülen miktar kadar da harçlık verilir.

2.4. ÇOCUK RESMİNİN İNCELENMESİNİN KISA BİR TARİHÇESİ

Çocuk sanatına olan ilginin 1885-1920 yılları arasında oldukça fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bu dönemde birçok ülkede, kendiliğinden çizilmiş olan çocuk resimlerini biriktirme, onarlı betimleme ve sınıflandırma çabaları gözlemlenmiştir. Önceleri birçok araştırmacı tarafından çocuk resminin onun zihnindeki imajın kopyası olduğu görüşü savunuluyor, bu nedenle de çocuğun resmi kendi dünyasını, duygu düşüncelerini yansıtan bir pencere olarak düşünülüyordu. Bu dönemde birçok resim üzerinde araştırma yapılmış, resimler aynı zamanda yapan kişinin sosyo-kültürel yapısına göre de sınıflandırılmıştır.

“Çocuk resimleriyle ilgili en büyük gelişim aşamalarından biri kuşkusuz, resimleri gelişim aşamalarına göre sınıflandırma girişimi olmuştur. Çocuk resimlerindeki bu gelişim aşamalarını tanımlama konusunda özellikle Kerschensteiner, Rouma ve Luquet’nin önemli katkıları olmuştur. Kerschensteiner(1905), Almanya’daki okul çocuklarının binlerce resmi üzerinde yaptığı inceleme sonucunda yaşları da göz önünde bulundurarak üç temel kategoriye ulaşmıştır. Bunlar: Şematik resim, görsel görünüşe göre çizilen resim ve üç boyutlu mekânı temsil eden resimlerdir” (Akt: Yavuzer, 2001:229).

Rouma (1913), okul çocuklarının resimlerini zaman içerisinde incelemiş ve insan figürünün resmedilmesinde birbirinden farklı 10 evre belirlemiştir. İlk

sınıflandırmaların en önemlisi Luquet (1913, 1917) tarafından yapılmıştır. Luquet'nin 5 gelişim evresinden oluşan sınıflandırmasının önemi, kısmen birleştirici bir kuramı içermesinden, kısmen de Piaget'nin daha sonraki çalışmalarını etkilemesindendir. Çocuk resmini araştırmalarına konu edinen bir başka önemli kişi de V. Lowenfeld'dir (1939). Lowenfeld, sanat yoluyla bireyin kendini ifade etmesinin, sağlıklı bir duygusal gelişme açısından temel önemi olduğuna inanmıştır. 1940'tan sonra çocuk resimlerine karşı yeni bir ilgi doğmaya başlamıştır. Bu ilgi, çocukların, resimlerine duygularını ve güdülerini yansıttıkları varsayımlarından kaynaklanmaktaydı. 1950'li yıllarda ise testlere olan ilginin artmasına paralel olarak çocuğun çiziminin onun zihinsel ve duygusal durumuyla ne ölçüde ilişkili olduğu araştırılmaya başlanmıştır (Akt: Yavuzer, 2001:229).

Özellikle son 15 yıl içerisinde çizimler, bilişsel süreçlerin bir ürünü olarak bilgi-işleme temelinde deneysel yöntemlerle incelenebilmiştir.

2.4.1. ÇOCUK RESMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Çocuk dünyasında resmin, diğer sanat etkinliklerinden farklı olarak, daha özel bir yeri vardır. Bu konuyla ilgili olarak uzmanlar, farklı tanımlamalar ve değerlendirmeler yapmışlardır.

Çocukların bu etkinlikten aldıkları doyumunu çocuk resmiyle ilgili pek çok kuram farklı biçimlerde açıklamaktadır. Ancak resmin yapılma nedenleriyle ilgili ayrıntılı incelemelerde bulunan ve bu konuda araştırmalar yapan uzman sayısı oldukça azdır.

Geleneksel görüşlerin bir kısmı, çocukların çizimlerini zihinsel kavramlarla açıklarken, bir kısmı da güdülere ve çizimin duyguları ifade eden yönüne ağırlık vermektedir.

Çocuk resmine kuramsal açıdan bakan görüşler şöyle özetlenebilir:

2.4.1.1. Gelişimsel Yaklaşımlar (Developmental Approaches), Oyun Olarak Çizim

Çocukların neden resim çizdikleri sorusuna çizimi bir çeşit oyun faaliyeti olarak düşünmekle başlayabiliriz. Bundan sonra gelişimci yaklaşımların genelde oyunla, özelde de çizimle bağdaştırdıkları güdü ve işlevleri gözlemleyebiliriz.

Çocuklar çizimi bir oyun türü olarak görürler. Yalnızken oyuncaklarına gösterdikleri ihtimamı, aynı şekilde çizimlerine de gösterirler.

Yavuzer (2001:24)'in aktarımına göre; gelişimsel yaklaşım çocuğun neden çizdiği sorusuna, “oyun”u açıklamaya çalışan kuramları kullanarak cevap vermeye çalışmıştır. Bu kuramlardan bazıları şunlardır: Fazla Enerji Kuramı, aktif olmanın insanın doğal yapısında bulunduğunu ve oyunun fazla enerjiyi dışarı atmanın bir yolu olduğu görüşünü öne sürer (Schiller; 1875). H. Spencer'in de savunduğu bu kuram, çizim konusunda bize herhangi bir açıklama getirmez. Çünkü çizim, oldukça az bedensel enerji harcamayı gerektirir. Alistırma Öncesi Kuramı. (Gross; 1901) oyunun çocuğa ergenlik döneminde faydalı olabilecek becerileri uygulama fırsatı ile yeteneklerini geliştirme olanağı verdiğini savunur. ‘Alistırma Öncesi Kuramı’nı resme uygularsak sanat çalışmalarının çocukların geleceklerinde çok önemli olacak bazı yeteneklerini kullanmalarını ve geliştirmelerini sağlayan bir faaliyet olduğu sonucuna varabiliriz. Oyun üzerine ileri sürülmüş bir biyolojik kuram da ‘Yineleme (Recapitulation) Kuramı’dır. Bu kuramda oyunun, atalarımız açısından önem taşıyan içgüdüsel etkinliklerin provası olduğu ileri sürülür. Hall’a göre oyun, çağdaş toplumda orun yaratabilecek ilkel güdülere bir dışavurum sağladığı için önemlidir. Çizme işleminin kendisi içgüdüsel etkinliklerin provası olmasa da, çizimler ilkel içgüdülerin simgesel bir şekilde dışa vurulmasını sağlayabilir. Örneğin, askerlerin ve

savaşın resmini çizen bir çocuğun ilkel saldırganlık dürtülerini tekrar ederek onarlı dışa vurduğu söylenebilir. Bu farklı görüş oyun ve çizimle ilgili psiko-analitik kuramlarda değişik bir kılık içinde yeniden karşımıza çıkar. Yineleme Kuramı, çevresel ve kültürel etkileri kullandığı için eleştirilebilir.

“Piaget’nin resim ve bilişsel gelişimle ilgili görüşleri, çocuk resimlerindeki gelişimci yaklaşımlarda hala ağır basmaktadır (Piaget ve Inhelder; 1969). O’na göre, çocuklukta zekânın gelişimi, büyük ölçüde biyolojik olgunluğa ve çocuğun yaşına bağlı olarak, bazı evrelerden geçerek ilerler. Piaget, bir resim kuramı önermemiştir. Resmi, çocuğun dünyayı gelişen bir biçimde zihinde temsil ettiği yolundaki kuramında kanıt olarak kullanmıştır. Piaget, çizimi sembolik oyun ve zihinsel imgelerle açıklar. O’na göre çizimler, zihinsel imgelerin kâğıt üzerine yansımalarıdır. Ancak belli bir mekânsal kavrama ilişkin zihinsel imgenin oluşmaması halinde doğru çizim yapılamamaktadır. Luquet’ye göre, yorumlu karalamada çocuk, çizgilerine anlamlar yükler. Karalama biçimindeki çizgilerine verilen anlamlar, yapılan yorumlar istikrarsız ve rastlantısaldır. Ancak zihinsel planda yine de gelişmiş bir faaliyeti ifade ettiği için psikolojik açıdan önemlidir. Çocuk resmini gelişimci yaklaşımla açıklayan Cyril Burt ise, çocuk resmindeki aşamaları şöyle sıralamıştır: Karalama Evresi, Çizgi Evresi, Betimleyici Simgesellik, Betimleyici Gerçekçilik, Gerileme Evresi, Sanatçı Yanının Yeniden Canlanması Evresi (Akt:Yavuzer 2001:24-25).

2.4.1.2. Projektif Yaklaşımlar

Çocuk resmini kliniksel yansıtmacı yaklaşımlarla açıklayan kuramların temelinde psiko- analitik kuram gelir. Sigmund Freud tarafından öne sürülen bu kuramın daha sonraki süreçlerinde de yer alan görüş şudur: “Bilinçaltı dürtülerin çoğu zaman tehdit edici ya da kabul edilemez istek ve itkiler doğurduğunu ve bu nedenle de bilinçli kavrayışı yasakladığını ileri sürmüştür. Freud’un aktarımına göre; çocuğun resim çalışması bilinçaltında yatan istek ve korkulardan büyük ölçüde etkilenir. Ama bu arzuların anlatımı, sembolik veya gizli olabilir. Hammer, küçük bir kızın resmini örnek olarak gösterir. Bu kız evdeki sürtüşmelerden ve tartışmalardan çok yıpranmıştır. Bunu da evlerini çizerken kullandığı bacadan yükselen kalın duman tabakasıyla yansıtmaya çalışmıştır. Bu olayda resim, kızın evini bir kargaşa ve huzursuzluk ortamı olarak gördüğünü yansıtmaktadır. Duyguların bu şekilde ifade edilmesi, duygu düzeninin ölçülmesi için çocuk resminin kullanılabileceği düşüncesini yaratmıştır (Akt: Yavuzer, 2001:26).

Resimlerin kişiliği ve ruhsal uyumu değerlendirmede kullanılması, klinik psikoloji ve psikiyatride projektif yöntemlerin daha geniş bir şekilde kullanılmasına neden olmuştur. Projektif yöntemlere (Rorsschach mürekkep lekesi testleri gibi) benzer biçimde resimlerin de kişilik değerlendirmesinde kullanılması bilimsel analizden çok, sezgisel ve sübjektif izlenimlere dayanıyordu. Bunun sonucu olarak resimlerde duyguların dışa vurulmasının değerlendirilmesinde tutarlı ve geçerli bir sistemin ortaya çıkması çok yavaş olmuştur.

2.4.1.3. Sanatsal (Artistik) Yaklaşımlar

Kellog (1970), çocuğun resimden aldığı zevki ‘motor’ ve ‘görsel’ zevk olmak üzere ikiye ayırmıştır. Motor zevk, çocuğun karalama yaparken aldığı zevk, görsel zevk ise çizim ve karalamanın sonucunu incelerken aldığı zevktir. Rhoda Kellog (1970), çocukların, ilgi çekici temel biçimlerin resimlerini yaptıklarını savunmuştur. Bunu doğrulamak için daireler, çaprazlar gibi basit formların her yerden ve her kültürel geçmişten gelen çocukların resimlerinde yer aldığını öne sürer. D.O. Hebb, çocukların oluşturdukları şekillerin parçalarına ilişkin bir açıklama getirmemesine karşın, bütünün, şekle ilişkin algıyı yansıttığını ileri sürmektedir. Hebb, parça ve bütünün farklı zihinsel süreçler tarafından algılandığını belirtmektedir. Bütünü görebilmek doğuştan gelen bir yetenektir. Parçaların değerlendirilebilmesi ise göz ve beynin ortak etkinlikleri ile açıklanmaktadır. Çocuklar; oval, üçgen gibi şekillerin ana hatlarını çizmeden önce alan içinde basit karalamalardan oluşan çizgilere yer verirler (Akt: Yavuzer, 2001:28).

Anlamalı şekiller (diyagramlar) dikdörtgen, kare, oval, daire, daire içinde çapraz gibi geometrik desenlerden oluşurlar ve genellikle kesintisiz çizgilerden oluşurlar. Basit karalamalar ile anlamalı şekiller arasındaki en önemli fark, basit karalamalar ve belirgin şekillerin kendiliğinden, anlamalı şekillerin ise üzerinde düşünüldükten sonra ortaya çıkmalarıdır.

2.4.1.4. Sembolik Yaklaşımlar

Çocuk, bazı çizimlerinde nesnenin kendisini değil, sembolik yansımasını resmetmektedir. O, yan yana çizdiği iki daireden biri için ‘baş’, diğeri için de ‘vücut’ derken, aslında birbirinin eşi olan bu çizgilere iki ayrı anlam yüklemektedir.

Resimler, nesnelerin simgelenmesinden başka düşünce ve duyguların açıklanış biçimidir. Bu tür soyut kavramlar, doğrudan, gerçekçi biçimde anlaşılamaz ve hiçbir sembol bir düşünceyi, bir objenin bir resimde kopya edilişi gibi, tam anlamıyla, doğrudan ortaya koyamaz.

“Çizimi, nesnelerin görüntüsünden çok, görsel ve duygusal deneyimleri birlikte aktaran tatmin edici bir sembol üretmek şeklinde tanımlayan Arnheim (1974), resimde sembollerin kullanılarak oluşturulduğu sanatsal ifadenin evrensel olduğunu dile getirmiştir. Kellog (1970), çocuk resminin sembolize etme amacı olduğunu vurgulamıştır. Selfe (1983), buna benzer bir sav öne sürerek, çizimin amacının, görsel ve duygusal deneyimlerin çocuğu tatmin edecek biçimde sembolize edilmesi olduğunu söylemiştir. Buna benzer başka bir görüş de Gardner (1980) tarafından, çizimin sebebinin duyguları ifade etmek olduğu şeklinde açıklanmıştır. Lowenfeld (1975) ise kendini sanatla ifade etmenin büyük bir tatmin sağladığını ve bunun resim yapmanın en önemli nedeni olduğunu ifade etmiştir” (Akt: Yavuzer 2001:31).

Bu görüşlerden yola çıkarak, otoriteler, ilgi ve deneyimlerini sembolize edebileceği resimler üretmenin çocuğu tatmin ettiği görüşlerinde birleşmişlerdir.

2.4.2. ÇOCUK RESMİNİN ÇİZGİSEL GELİŞİM AŞAMALARI

Çocuk resminin bedensel ve zihinsel gelişim aşamaları temel alınarak yapılan sınıflandırma, çocuk resimleriyle yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçların başarıları arasındadır. Çocuk resimlerini araştıran bilim adamlarından V. Lowenfeld, bireyin kendini sanat yoluyla anlatmasının, sağlıklı duygusal gelişme olduğuna inanır.

Çocuğun bedensel ve fiziksel gelişimine paralel olarak yaptığı resimlerdeki değişim dikkat çekicidir. Kâğıda yapılan ilk işaret ve çizgi giderek birer sanat evresine dönüşerek ergenlik dönemine kadar gelişimini sürdürür.

Artut(2007:228)’a göre; tüm çocuklar sıfır yaşından itibaren görsel algı ve becerilerinde gelişim süreçlerine uygun değişimler gösterirler. Yapılan bilimsel araştırma ve incelemeler, süreç içinde çocuk resimlerinin gerçeğe en yakın biçimdeki gelişimlerini içerir.

Sanat ve çocuk birbiri ile örtüşen, sürekli değişen ve gelişen dinamik olgulardır. Çocuğun çizgisel gelişimi süreklilik gösterir. Çocuk bir evreden diğer bir evreye sıçrayarak geçemez. Bu geçiş yavaş yavaş ve aşamalı olarak gerçekleşir. Çizgisel geçiş evrelerinde çocuklar, her iki evrenin de özelliklerini gösterebilir.

“Lowenfeld’in gelişim evrelerine yaklaşımı, doğallık konusunda Gestalt’cılarla (Britsch ve Arnheim) aynı yöndedir. Lowenfeld de bu evreleri, gelişimin doğal bir sonucu olarak alır. Ayrıldığı nokta, çocuğun algısını ve yaratıcılığını etkileyecek her türlü etmenden kaçınması ve sanatsal davranışın toplumsal ve araçsal işlevlerine ağırlık vermesidir. Zihinsel gelişim, kimlik sorunu ve yaratıcılık bu gelişmenin sağlıklı olmasıyla paralellik gösterir. Bu resimler çocuğun toplumsal, ussal, bedensel, ruhsal, çizgisel, yaratıcı tüm yaşantısının göstergesidir. Dışarıdan gelen herhangi bir etki, bu gelişmenin doğal akışını engeller. Ancak gelişim evreleri konusunda en sistematik ve aynı zamanda geçmişten bugüne en çok kabul gören yaklaşım yine Lowenfeld’in sıralamasıdır. Lowenfeld, çocuğun gelişim basamaklarını şu şekilde gruplandırmıştır:

- 1- Karalama Dönemi (Scribbling) 2 ile 4 yaş arası
- 2- Şema Öncesi Dönem (Preschematic) 4 ile 7 yaş arası
- 3- Şematik Dönem (Schematic) 7 ile 9 yaş arası
- 4- Gerçekçilik Dönemi (Realism) 9-12 yaş arası

5- Doğalcılık Dönemi (Pseudo- Naturalistic) 12- 14 yaş arası” (Akt: Kırıçoğlu, 2002: 75).

2.4.2.1. Gerçekçilik Dönemi (9-12 Yaş)

Fiziksel ve bilişsel gelişimin, değişkenliklerin kritik olduğu bir dönemdir. Temel eğitimin sonlarına doğru kendini gösteren bu döneme “gruplaşma” veya “başkaldırma” dönemi de denmektedir. Realist bir anlayışın geliştiği katı gerçekçi yansımalar belirgin bir şekilde kendini gösterir. Diğer dönemlere oranla, planlama, perspektif algısı, renk ve proporsiyon kavramları daha belirginleşmiştir. Bir önceki dönemlerde kullandığı geometrik şekiller, yerini kendini daha iyi ifade edebilecek çizimlere bırakmıştır.

Çoğunlukla erken dönemlerinde olduğu gibi bağımsız, özgür bir şekilde, umarsızca resim yapma eğilimi içerisindeyler. Nitekim ne çizeceklerini uzun uzun düşünürler, yaptıklarını beğenmezler. Diğer yandan da realitelere uyma, çevrenin beklentilerine yanıt verebilme ikilemini de yaşamaları söz konusudur. Resimlerini beğendirme kaygısı güderler. Çocuğun bu yıllarda kendini anlatma gücüne olan güveni sıkı sık sarsılır. Bu yüzden çocuk yaratıcı etkinliklerinde son derece şaşkındır.

Artut(2007: 246-247)’a göre; konu seçiminde bireysel farklılıklarının yanı sıra, cinsiyet de önemli bir faktördür. Kızlar erkelerden, erkekler de kızlardan nefret eder görünürler. Çizimlerde erkek çocuklar genellikle zorlukların üstesinden gelen kahramanları, maceraperestleri, avcılar, dağcılar, tekneleri, trenleri, uçak ve otomobilleri çizmeyi tercih ederler. Kızlar ise moda, dekoratif süslemeler, bebekler, kadın yüzleri, çiçek ve duygusal özellikleri yansıtan romantik, heyecan verici bazı figürleri resimde kullanmaktadır. Ayrıca konu seçiminde televizyon da önemli bir etken olmaktadır.

Bu dönemde çocuk resimlerinde hareketli figürler sıkça görülmeye başlanır. Nesneler arka planda irili ufaklı olarak dikkati çeker. Mekân anlayışı gelişmiştir, her şey yerine göre, anlama ve amacına uygun olarak yerleştirilmeye özen gösterilir.

Sanattaki belirli tekniklerin öğretimi çocukların kendi başlarına araştırma ve denemelere girişmelerine engel olur. Onların fiziksel ve sanatsal becerilerinin gelişimi için uygun ortamı sunmak en sağlıklı yol olacaktır.

Bu yaş grubuna giren çocuk resimlerinin özelliklerini kısaca aşağıdaki şekilde belirtmek mümkündür:

- Olaylar, eşyalar ve gerçekler arasında ilişki kurabilme, plan yapabilme becerisi oldukça gelişmiştir.
- Kız ve erkekler arasındaki cinsiyet farklılığından kaynaklanan ayrıntılar ile konu seçimleri ön plana çıkar.
- Basit düzeyde perspektif etkileri görülür.
- Geometrik çizgilerden uzaklaşma söz konusudur.
- Resimlerde katı bir gerçekçilik söz konusudur.
- İnsan figürlerinde önemli gelişme, cinsiyet ayrımları önemli ölçüde resimlere yansır.
- Renk kavramının geliştiği, renkleri anlam ve amaçlarına uygun olarak kullandıkları görülür (Artut, 2007: 247).

2.4.2.2. Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş)

Ergenliğin başlangıcı olan bu dönem “ mantık devri” de denmektedir. Bu dönem ile başlayan gençliğe atılmanın ilk süreci, aynı zamanda bunalımın da

habercisidir. Zekâ ve mantığının yardımıyla, bazı sorunlarını çözebilecek durumda olduğu halde, zayıf ve güçsüz olduğu zamanları da sıkça gözlemlenmektedir. Bu dönem, bedensel ve ruhsal yönden ani iniş ve çıkışların yaşanması yönünden oldukça kritik bir dönemdir.

Bu dönem; görsel, bilişsel ve duygusal gelişimin belirgin özelliklerinin yaşandığı dönemdir. Yeni düşünceler açık olup, gelecek hakkında düşünebilir ve bunlar hakkında olası çözümler üretebilirler. Başkalarının fikirleri ile kendi görüşlerini kıyaslayabilirler. Fiziksel, cinsel ve duygusal statüleriyle birlikte yeni edindikleri bilişsel yetileri, teorik ve sosyal sorunlara karşı ilgilerinin artmasında yardımcı olur. Eleştirel görüş, entelektüel düşünce, araştırmacı tutum ve davranışlar sergiledikleri görülür. Özellikle 14 yaşlarına doğru, gelişme çağıının getirmiş olduğu yoğun duygusal sorunlarla karşı karşıya kalmakta, duygusal temalara yer veren televizyon dizileri, sinema, poster ve bazı sanatçıların- oyuncuların özel yaşamlarına yoğun ilgi gösterirler. Sanatsal etkinliklerinde bu tür etkiler sıkça görülür (Artut, 2007: 248).

Resimlerde kültürel-etik sorunların yanı sıra duygusal kavramlar da sembolize edilir. Olay ve olguları kavrama düzeyleri, yorumlama, muhakeme etme yetileri önemli ölçüde dikkat çekicidir.

Çocuklar bu dönemde, çizim ve boyama işlemlerinde daha dikkatlidirler. Odaklaştıkları konularda kendi çabalarıyla başarılı olabilirler. Duygusal anları özel renklerle betimleyebilirler. Bu dönemin genel özelliklerini şu şekilde sıralanabilir:

- Fark edilemeyen bilinç ve gelişmiş bir zekâ dikkati çeker.
- Soyut düşünceleri yorumlama, kavramlaştırma ve yansıtma yetisi görülür.
- Çevre ve doğadaki farklılıkları ifade etme yetisi güçlenmiştir.
- Resimde dinamik-kinetik etkiler, dramatik ve duygusal sahneler görülür.

- Perspektif ve ayrıntılara yeterince inebilme durumu dikkat çekicidir.

- Görsel, bilişsel ve duygusal gelişim etkilidir.

- Doğadaki varlıkların gerçek boyut ve görüntülerinin betimlenmesinde yoğunlaştıkları görülür (Artut, 2007: 250-251).

Ergenliğin ilk habercisi sayılan bu dönem, oldukça kritik bir durumun işaretlerini verir. Dolayısıyla bu dönemdeki resim temalarının en coşturucu olanları gerçeğe ve hayal gücüne dayalı olanlarıdır. Örneğin; doğal afetler, fırtınalar, psikolojik temalar, şiddet öğeleri, gerçeküstü temalar, film yıldızları, deprem, yangın alanları, kahramanlar vb. etkili olan konulardır.

2.4.3. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİN SANATA OLAN İLGİLERİ

Bu dönemde ergen, soyut düşünceye doğru adımlarını atar. İçsel duyguları yoğunlaşan gencin, ağır duygusal yükün sorunlarıyla karşılaşması olasıdır. Arkadaş ilişkileri son derece önemlidir, aynı zamanda duygusal bağlanmalar da söz konusudur.

İlköğretimin ikinci kademesi; çocuğun, çocuksu gerçekçilikten eleştirel gerçekçiliğe geçiş ve entelektüel düşüncenin başlangıcı olması açısından önemlidir. Bununla beraber, bu dönem birtakım olumsuzlukları da içerisinde barındırır. Çocuğun, güven dolu anlatımcılığı tıkanmaya başlamıştır artık. Olayların nedenini bilme ve anlama güdüsü ağır basar. Serüven ve doğabilimsel konuları okumaya ilgi gösterir. Gelişim özelliğinden kaynaklanan eleştireci tavır kendisine yönelir ve yaptıklarının doğaya benzemediğini fark edince, resimlerine çocuksu imgelerini de katar veya resim yapamıyorum düşüncesine kapılabilir. Kendini gıpta edilen bir

kahraman gibi yaşamak isteyen gencin, eleştirici yanı bunu gerçekleştiremeyeceğini bildiğinden, kendisinde olmayan güçlere sahip insanlara büyük hayranlık duyar. Bu nedenle de, gerçekle imgelem arasında gidip gelen bir evren oluşturur. Bu nedenle, sanat eğitimi etkinliklerini hem yarı gerçek, hem de yarı düşsel evrene uygun olarak düzenlemek daha sağlıklı bir yol olacaktır. Ancak, çocuğa özgü masalsı, yumuşak anlatımdan değil, somut ve etkileyici anlatımdan hoşlandıkları unutulmamalıdır. Serüven konularının yanı sıra, güldüren ve şaka içeren konulara da yer vermek gerekir (Artut, 2007: 250-251).

Yine bu dönemde, teknolojik cihazlar, televizyon yıldızları-oyuncuları, sanatçı posterleri ve diğer taklit ürünlerine yoğunlaştıkları görülür. Dolayısıyla bu dönem, birtakım estetik sorunları da beraberinde getirir. Çünkü bu dönem, entelektüel ve sanatsal kişiliğin yerleşmesi açısından kritik bir durumdur. Bu yüzden sanat eğitimcisi estetik beğenilerini geliştirebilecek çalışmaları benimsemelidirler.

2.4.4. ÇOCUK RESİMLERİNDE DUYGUSAL TEMALAR VE ŞİDDET

Çocuk resimleri, duygusal ifade araçlarıdır. Çocuğun kendi iç dünyasını yansıtması, duygusal ve zihinsel özelliklerini görsel olarak yansıtması çok önemlidir. Çocuk, çizim anında zihninde derlediği imgeleri aktif hale getirerek etkinliklerinde yansıtmaya çalışır.

Kötü bir davranışa maruz kalmış ya da hayatının herhangi bir anında olumsuzluk yaşayan çocuk, bunu resmine sıra dışı renk ve şekillerle anlatabilir. Kullandıkları renklerle ilgili olarak, çocuğun psikolojisini anlamak, yaşadığı süreçlere tanıklık etmek mümkündür.

Genel olarak bütün çocuklar, birbirinden çok farklı olmayan bir biçimde duygu ve düşüncelerini ifade ederler. Ancak bazı temalarda farklılıklar

gözlemlenmesi hepsinin, farklı duygusal özelliklere sahip olmasından kaynaklanır. Çocuk- ergen resimlerindeki bu özellikler, çocuğun genel gelişim özelliklerinin yanı sıra aile-çevre faktörleri önemli bir etkidir.

Bu dönemde görülen zorbalık okullardaki şiddetin en yaygın görülen biçimidir. Zorbalık, fiziksel saldırganlık şeklinde olabileceği gibi başkalarının duygularını incitme, başkalarını sözcüklerle, hareketlerle ya da sosyal olarak dışlama yoluyla güven ve özsaygılarını sarsmak şeklinde de olabilir (Artut, 2007: 259).

Aslında sosyo-ekonomik seviyeleri düşük, çelişkilerle dolu, çatışan bir toplumda; görsel ve yazılı iletişim araçlarının şiddet konularını gündemde tutması, sık sık vurgulaması ve haber yapması karşısında çocukların etkilenmemeleri kaçınılmazdır. Çocukların görsel ve işitsel medyadan kolaylıkla etkilenebilecekleri unutulmamalı, yayınlarda daha dikkatli olunmalıdır.

2.4.5. ÇOCUK RESİMLERİNİN ÖNEMİ

Yavuzer(2001:95)'e göre; günlük yaşamın sıradan etkinliklerinden biri olan çocuk resmi, bize öylesine kavramsal karmaşıklıklar sunar ki, zaman zaman uzmanlar bile bir çizimin ne olduğu konusunda tam bir görüş birliğine varamazlar. Çizim çoğunlukla bir şeyin temsil edilişidir, bununla birlikte temsil edici olmayan karalamaların ve desenlerin de bulunabileceğini unutmamak gerekir.

Çocuk resimlerinin sistematik bir gelişim çizgisi izlediğini, 1926' da G.Britsch ileri sürer. 1960'ta R. Arnheim, çocuk resimlerinin gerçek bir yaratma olduğunu ve çocuğun gördüğü nesnenin yapısal eş değerini resimlerinde yansıttığını; çocuğun bildiğini değil, gördüğünü çizdiğini söyler (Gürtuna, 2007: 95).

Aslında çocuk, resimlerinde görüldüğünden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Resimle çocukların aynı zamanda gelişim ve becerilerinin genel bir

göstergesidir. Resimler bize, çocuklarının düşünsel biçimlerinin yanı sıra çevresiyle ilgili sorunları anlamamızda önemli ipuçları verirler.

Çocuk resimlerinin başlıca önemi, çocuğun düşünce şeklini ve içeriğini yansıtmasıdır.

Bireyi incelemek konusunda getirdiği avantajların yanı sıra, resim bize, konu ve figür seçiminde rol oynayan kültürel ve sosyal belirleyicileri değerlendirme olanağı verir; böylelikle yaşın ve diğer faktörlerin etkisi görülebilir. Kısaca resim, klinik psikoloji alanında olduğu kadar, çocuk psikolojisi çerçevesinde de değerlendirilebilir.

2.4.6. ÇOCUK RESİMLERİNE RUHBİLİMSEL VE GELİŞİMSEL BOYUTTA YAKLAŞIMLAR

Çocuk resimlerinin çok yönlü gelişimi yönündeki yaklaşımların temelinde çocuğun büyüklerinkinden ayrı kendi başına nitelikli bir yapıya sahip olduğu görüşü yatar. 18.yüzyılda çocuk ile yetişkin arasındaki niteliksel ayrıma çekilen dikkatler bir anda erken çocukluk döneminin doğal, özgür ve yaratıcı gücünü gündeme getirir. Bu yaklaşım doğrultusunda, çocuk resmi kendine özgü niteliği ile onun doğal yaşantısının bir ürünü, inansın sanatsal anlatımının tikel bir biçimidir. O yıllarda bu resimlerde sanatsal bir değer aranmaması, ancak, yine de çocuk resimlerindeki garip ama hoş bir şeylerin varlığının yadsınamayacağı vurgulanır.

Daha sonra büyüklerinkinden çok ayrı görünen bu resimlerin oluşumu ardındaki çocuğun kendine özgü mantığı araştırılır.

Çocuğun iç dünyasının anlaşılması, gelişiminde önemli bir etmendir. Bu yönüyle çocuk resimleri çocuğun tanınmasında, gelişmesinde önemli bir işleve sahiptir.

“Özetle çocuk resimlerine ruhbilimsel ve gelişimsel boyuttaki yaklaşımlarda yer alan görüşler doğrultusunda;

1- Çocuk resimleri çocuğun nesnel dünya ile kurduğu ilişkinin ve o çevreyi değiştirme yolundaki yaratıcı eylemin bir göstergesidir.

2- Bu resimleri organizmanın doğal gereği sayan yaklaşımda çocuk büyürken çizgilerinin de gelişeceği varsayılır. Çocuğun büyüklerden ayrı niteliksel yapısının gelişip serpilmesinde resimleri sonsuz bir kaynak oluşturur.

3- Çocuğun çizgileri onun tüm yaşantılarının bir göstergesidir. Onun çok yönlü gelişimini bu resimlerde görmek olasıdır.

4- Çocuk resimleri düzenleyici, bütünleyici bir işleve sahiptir. Çocuğun iç dünyası ile dış dünyası arasındaki uyum sorununda bu resimler bir boşalma aracı, aynı zamanda bir tanı belgesidir.

5- Resim yapmak için duygusal, algısal, ussal boyutlarda işlem yapan çocuğun resim çalışmaları ussal gelişmeye fırsat oluşturur. Soyut düşünmeye giden yolu açar. Bu yolla öğrenmesi güçlenir.

6- 10 yaşına kadar çocuk resimleri bu yaş çocuklarının zekâ düzeylerini belirlemede bir ölçüdür” (Kırıçoğlu, 2002: 56).

Buradan anlaşılacağı üzere; çocuk resimlerine ruhbilimsel ve gelişimsel yaklaşımların temelinde, çocuğun çok yönlü gelişimi yatar.

2.4.7. PSİKOLOJİK TANIDA RESMİN ROLÜ

Küçük yaşlardan itibaren, sözcüklerden daha güçlü bir anlatıma sahip olan resim, bize çocuğun iç dünyası ve büyüme süreciyle ilgili önemli ipuçları verir. Çocuğun benmerkezci bakış açısından uzaklaşıp, geniş bir çevrenin üyesi olduğunun farkına vardığını, resim yoluyla anlayabiliriz. Karalama girişimlerinde bulunurken bile çocuk, belli belirsiz çizgiler arasında birtakım temel duygularını yansıtmaya olanağı bulur.

Yavuzer(2001:13)' e göre, çocukların çoğunlukla sevdikleri bir aktivite olan resmin; kişilik, algı, insanlar arası ilişkiler, grup değerleri ve tutumlarının saptanmasında yegâne araç olmadığını da unutmamak gerekir. Bu konuda üç ana kaynaktan yararlanılır. Bunlar; bireysel raporlar, gözlem ve projektif tekniklerdir (yansıtmaya teknikleri).

Ne var ki, bu tekniklerden hiçbirisi tek başına çocuğun kişiliğini, algı ve tutumlarını tümüyle değerlendirmeye yeterli değildir. Bu yüzden çocuğu incelerken birçok ölçek kullanma yoluna gidilmelidir.

2.4.8. İNSAN FİĞÜRÜ ÇİZİMİNİN KULLANIMLARI

Resim yoluyla çocukların kişiliklerinden başlayarak algılarına, değer yargılarına, davranışlarına kadar pek çok bilgi edinmek mümkün. Ancak en iyi ve en zengin bilgi edinme kaynağı insan figürü çizimleridir. Bu çizimler herhangi biri olabilir, bir doktor, bir öğretmen ya da bir hemşire gibi belirli bir kişi olabilir ya da aile, sınıf arkadaşları gibi bir grubun çizimleri olabilir.

İnsan figürü çizimlerini, projektif amaçlı kullanımlar ve projektif olmayan kullanımlar şeklinde iki grupta incelemek mümkündür.

2.4.8.1. Projektif (Yansıtma) Amaçlı Kullanımlar

Yavuzer'e göre (2001);Çocuğun insan resmi çizmesinden şu projektif amaçlar için yararlanılabilir:

1- Kişilik Ölçütü Olarak (Kişiliği Ölçmek Üzere Kullanılması): Bir kişinin resmedilmesi incelendiğinde, resmi çizenin bütün kişiliği hakkında bilgi edinebilmek mümkündür. Resim, çocuğun kişilik özelliklerini gözlemlemek açısından önemli bir araç olduğu kadar, çocuğun kendini tanıması ve keşfetmesi açısından da yararlı bir araçtır.

Kendine güveni olmayan çocukların resimleri; gerek kağıdı kullanış, gerekse kompozisyon, figür ve renk açısından özgüveni olan çocukların resimlerinden oldukça farklıdır.

2- Başkalarıyla İlişkilerin Ölçütü Olarak: Grup resimleri özellikle bir çocuğun grup içinde kendini algılaması ve yerini belirlemesi açısından yararlıdır. Bir çocuk, kendini, ailesi, oyun arkadaşları, öğretmeni ya da sıra arkadaşlarıyla, kısacası çevresiyle resmettiğinde, resim yoluyla onların kendisiyle olan ilişkisini, kendisinin de başkalarıyla olan dinamik bağını yansıtmış olur.

3- Tutumların Ölçütü Olarak: Çocuklar resimlerinde konu olarak ilişki içinde bulundukları insanları seçtiklerinde, öğretmen, doktor, dişçi, hemşire gibi kimselere karşı tutumlarını ve onları algılayış biçimlerini de resim yoluyla ortaya koyabilmektedir.

2.4.8.2. Çocuk Resminde Çizgilerin Yorumu

Çocuk resminin projektif önemi üzerinde duran bazı uzmanlar, çizgileri yorumlamaya çalışmışlardır.

Resmin bırakacağı ilk izlenim kadar, resmin kâğıt üzerine de sunuluşunun büyük önemi vardır. Örneğin, bir adamın resminde ellerin kalçaya konması, ağza bir sigara yerleştirilmesi, ayakların geniş olması, saldırganlık duygularının bir ifadesi olarak kabul edilebilir.

Resmin genel etkisini saptamak üzere resme bakan kişi, kendi kendine şu soruları sorabilir: Resmi yapan kişi mutlu mudur, üzüntülü mü? Arkadaş canlısı mı, değil mi? Başkalarıyla iletişimi iyi midir, değil mi? Sakin mi yoksa saldırgan mı? Aktif mi yoksa pasif mi? Güçlü müdür, zayıf mı?

2.4.8.3. Özel Belirti ve İşaretler

Marvin Klepsch ve Laura Logie (1982) Children Draw and Tell (Çocuklar Çizer ve Anlatırlar) adlı yapıtlarında, çocuk resmindeki çizgilere 3 açıdan psikolojik yorum getirmişlerdir: 1. Büyüklük 2. Abartılı Çizgiler 3.Eksik Çizgiler (Yavuzer, 2001: 18).

1. Büyüklük: Çok büyük ve çok küçük çizilmiş resimler, psikolojik değerlendirme açısından anlamlı olabilir.

- **Büyük Resimler:** Sayfanın tümünü kaplayan, büyük resimler çoğu kez iç kontrolü zayıf olan saldırgan çocuklar tarafından çizilmektedir. Aşırı hiperaktif çocuklar da sayfanın tümünü kontrolsüz

şekilde kullanırlar. Ender olarak çekingen, ürkek çocuklar zayıf benlik kavramları nedeniyle geniş figürlere yer vermektedirler. Bunlar daha güçlü olabilme arzularını bu yolla dile getirmeye çalışırlar.

- **Küçük Çizgiler:** Birkaç santimetre büyüklüğündeki resimler çoğunlukla korkak, çekingen, içedönük çocukların ürünleridir. Küçük boyut onların güvensizliklerinin simgesi olmaktadır. Bu çocuklar kendilerini, güvensiz, yetersiz ve küçük görmektedirler. Ender olarak saldırgan çocuklar da yine zayıf benlik kavramları nedeniyle küçük figürlere yer vermektedirler.

2. Abartılı Çizgiler: Abartmalı resimde ya beden parçaları çok büyük çizilmekte, beden üzerinde aşırı ayrıntıya girilmekte, çeşitli beden kısımları kalın çizgilerle belirtilmekte ya da tam tersine küçük çizilmekte, ayrıntıya yer verilmemektedir. Abartılı olarak çizilen bedenin farklı parçaları, niteliğine göre, bize çocuğun iç dünyası hakkında bilgi vermektedir.

- **Baş:** Resimdeki çok büyük ya da küçük kafa, zihinsel bakımdan kendini yetersiz gören çocuklar tarafından çizilmektedir. Büyük kafa resimleri genellikle yetenekli ve daha başarılı olmak için istekli çocuklarca çizilmektedir.

- **Ağız:** Ağız temel iletişim aracı olmasından dolayı önemlidir. Konuşma ve dil sorunu olan çocuklar, kalın çizgilerle büyük ağız resmi yapma yoluna giderler. Çoğunlukla anne ve babalarına bağımlı çocukların resimlerinde ağız alanlarına saplandıkları dikkat çekicidir.

- **Gözler:** Gözbebeği olmadan çizilen boş ve anlamsız gözler, görmeye bağlı öğrenme sorunu olan çocuklarca çizilmektedir.

- **Ayaklar:** Büyük ayakların çizilmesi kendine güven duyma isteğinin bir göstergesidir.

- **Burun:** Solunum güçlükleri yaşayan, özellikle astımlı çocuklar, bu sorunları nedeniyle burun çizgilerini vurgulayarak resim yaparlar.

- **Kulaklar:** Çok büyük kulaklar, işitme zorluğu olan çocuklar tarafından çizilebilirler. Yine başkalarının kendileri hakkında konuştuklarını düşünen bazı kuşkucu çocuklar, kulak figürlerini vurgulayarak, abartılı bir biçimde çizerler.

- **Dişler:** Dişler saldırganlığın ifadesidir. İri çizilmiş dişler, aşırı saldırganlığın simgesi olabilir.

- **Cinsel Organlar:** Cinsel organların çizilmesi saldırganlığın belirtisi olarak düşünülebilir. Ancak yapılan araştırma bulguları, resimlerinde cinsel organlara yer veren çocukların çoğunun anne ve babalarının, evde çıplak dolaştıklarını ortaya koymuştur.

Koppitz, resimlerinde cinsel organlara sıklıkla yer veren çocukların ya problemli çocuklar ya da cinsel organlarıyla ilgili olarak aşırı bir bedensel endişeye sahip ve dürtülerini kontrolde zayıf olan çocuklar olduklarını söyler.

3. Eksik Bırakılan Çizgiler: Çocuklar yaptıkları resimlerinde yakından etkilendikleri ya da endişe duydukları beden kısımlarını eksik bırakabilirler.

- **Eller:** Ellerin çizilmemesi çocuğun güvensizliğini, çevreye uyumda güçlük çektiğini göstermektedir.

- **Kollar:** Kolların resimde olmayışı, güvensizliğin bir göstergesidir. Kollar güç ve kuvvetin bir simgesi olduğu için, kolların çizilmemesi güç ve kuvvetin azlığını gösterir.

- **Bacaklar:** Bacaklar bedeni destekleyen, güçlendiren organlardır. Çocuk resminde bunların bulunmaması, çocuğun kendini desteksiz ve hareketsiz olarak algılamasıyla eşanlamlıdır.
- **Ayaklar:** Resimde ayakların yokluğu, çocuğun kendini güvensiz ve savunmasız, yardımsız hissettiği anlamına gelir.
- **Burun:** Burun, resimde güç savaşımının simgesidir. Burnun yokluğu çocuğun güçsüzlüğünü gösterir.
- **Ağız:** Önemli iletişim aracı olan ağız resimde olmaması, çocuğun başkalarıyla ilişki kurmakta güçlük çektiğinin göstergesidir. Bazı astımlı çocukların da resimlerinde ağız figürünü ihmal ettikleri gözlemlenmiştir.

2.4.8.4. Projektif Olmayan Kullanımlar

Çocuk çizimlerinde özellikle insan resimlerinin, çocuğun zihinsel olgunluk derecesini dışa vurduğu görüşü yaygındır. Bu nedenle çocuğun gelişimsel ve zihinsel olgunluğunu ölçmek için de insan figürü çizimlerinde yararlanılabilir. En çok ilkökul öğretmenleri, çocuk psikologları, toplum sağlığı hemşireleri ve pediatristlerce bilinen bu kullanım, ilk kez çocukla ilgili çalışmaların yoğunlaştığı 1900-1915 yılları arasında dikkati çekmiştir. Bu dönemde yapılan araştırmalardan iki önemli sonuç elde edilmişti. Bunlardan ilki: 'Çocuk çizimlerindeki gelişimin sabit bir sıra izlediği'; diğeri ise; 'Düşük yetenekli çocukların genellikle ilkel çizimler yaptıkları' idi. Sistemli olarak çocukların çizimlerini ölçüm yöntemi ile değerlendiren ilk test 1926 yılında Goodenough tarafından yayımlanmıştır. Harris, 1963'te bu testi gözden geçirerek geliştirmiş, sonrasında da standartlaştırmıştır. Test, Goodenough-Harris, "Bir Adam Çiz" adı ile tanınmıştır. Puanlama sistemi ile zekâ ölçümünü, 1948

yılında ‘Ev-Ağaç-İnsan’ resim testi için geliştiren Buck olmuştur. Aynı sistemi 5-11 yaş çocuklarının İnsan Figürü Çizimleri’ne uygulayan Dunleavy, Hanson ve Szasz, Koppitz’in puanlama sisteminin özellikle okula hazır olmayan yuva çocuklarının tanınması açısından oldukça yararlı olduğunu saptamışlardır. Frankenburg ve Doodd’un 0- 5 yaş çocuklarındaki gelişim bozukluklarını saptamak amacıyla geliştirdikleri ‘Denver Gelişim Tarama Testi’nin bir bölümünde de adam çizimleri yer almaktadır. Okula hazırlığı ölçmek için kullanılan testlerden biri de Gesell’in ‘Tamamlanmamış Adam Testi’dir(Akt: Yavuzer, 2001: 20)..

“Tüm bu ölçeklerdeki puanlama sistemi, çocukları yaşları ilerledikçe ve olgunlaştıkça çizimlerinin bu gelişime paralel olan değişimleri yansıtacağı varsayımına dayanır. Puanlama sistemlerinin çoğunda gelişime işaret eden her belirtiyeye puan verilmekte ve toplam puan çocuğun diğer çocuklara göre durumunu belirlemektedir. Çizimler ve sanatsal beceri üzerinde okul ev çevrenin pek az etkisi olduğuna inanılır. Harris, insan figürü çizimlerini zihinsel veya kavramsal olgunluğun bir göstergesi kabul eder. Bu olgunluğu, benzerlikleri ve farklılıkları algılama ve ayırabilme becerisi, nesneleri benzerlikleri veya farklılıkları açısından sınıflandırabilme ve belli bir nesneyi ait olduğu sınıfa yerleştirebilme veya genelleyebilme olarak tanımlar” (Akt: Yavuzer, 2001: 21).

Projektif (yansıtma amaçlı, yansıtıcı) teknikler, psikometrik testlerin güvenilirlik ve geçerlilik standartlarını karşılayamaz. Yine de bu teknikler deneyimli bir uzmanın elinde önemi artacak araçlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN GELİŞİM YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu çalışmanın hızlanmasında alan ve literatür araştırması yapılarak, konuyla ilgili yayınlanmış kaynakların sentezine ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, Hakkâri kırsalında yaşayan; okula kayıt bilgilerinden sosyo-ekonomik seviyeleri düşük olduğu tespit edilen ve şehir merkezine yatılı olarak okumaya gelen kız çocukların yaşadıkları süreçlerine göre yaptıkları resimler arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmış ve “ Nitel Araştırma” yöntemleri kullanılmıştır.

Öğrencilerin çevresel özellikleri bağımlı değişken, yaptıkları resimler de bağımsız değişkendir.

Araştırmadaki çalışma grubu, on bir ile on beş yaş arası, 30 kız öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

Yapılan incelemelerde Hakkâri ilinin diğer illere göre çok açık şekilde sıkıntılı olduğu tespit edilmiştir. Coğrafi yapısının dağlık olması ve bölgenin stratejik konumu nedeniyle kırsal alandaki yerleşmeler okul olanaklarını kısıtlamaktadır. Araştırmada kırsal kesimden şehir merkezine yatılı olarak okumaya gelen Çağdaş Yaşam Kız Yıbo öğrencilerinin resimleri Random (Şans) yöntemiyle seçilmiştir.

Araştırmada resimleri kullanılan çocukların kişilik ihlaline aykırı olmaması nedeniyle isimleri açıklanmamıştır.

Yapılan çalışmada, ulaşılmak istenen hedefe yönelik, çocukların yaşamsal çevreleri ve resim çalışmaları incelenmiştir. Çocukların yaşadıkları ortam, köylerine gidilerek gözlemlenip, incelenmiştir. Kişilik özelliklerine de rehberlik servisinde alınan bilgilerle ulaşılmıştır. Seçilen 30 kişilik gruba, araştırmacı tarafından köydeki yaşantı ve şehre geldikten sonraki yaşantı resimleri yaptırılmış ve alınan bilgiler doğrultusunda bunlar yorumlanmıştır.

Resimlerin analizinde çocuklarla yapılan sohbetler de göz önünde bulundurulmuştur. Kullanılan figürler, çizgi, renk ve biçimlerin yorumu da incelenmiştir.

Bu araştırmanın yöntemi için, literatür araştırması ve konuyla ilgili kaynakların incelenmesi neticesinde araştırmacı danışman ve rehberlik servisinin önerileri doğrultusunda, yerinde gözlemler yapılarak ve bire bir tanıklık edilerek, kapsama uygun yöntem ve tekniklerin kullanıldığı söylenebilir.

3.2. Evren ve Örneklem

Evren; Bu araştırmanın evrenini; Hakkâri ili ilköğretim okulları oluşturur.

Örneklem: Bu araştırmanın örneklemini Hakkâri’de kırsal kesimden şehir merkezine yatılı olarak okumaya gelen Çağdaş Yaşam Kız Yibo öğrencilerinin random yöntemi ile seçilen on iki ve on dört yaş arasındaki öğrencileri oluşturur.

Uygulama: Bu çalışmada ele alınan konulara uygulamalarıyla birlikte yer verilmiştir.

3.2. Veri Toplama Örneği

Bu araştırma, öğrencilerin bakış açılarından yaşamsal süreçlerini nasıl yansıttıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Betimsel bir araştırma yöntemi seçilmiştir. Mevcut durumu belirlemek amacıyla, belirlenen 30 kişilik bir çalışma grubu oluşturulmuş ve grup incelenmeye alınmıştır. Öğrencilere iki ayrı konu verilerek, yaşadıkları süreci resim yoluyla ifade etmeleri istenmiştir. Öğrencilerin yaptıkları resimlerde sahip oldukları kişisel özellikleri ne derece yansıttıkları ve kendilerini nasıl ifade ettikleri, bire bir gözlemlenerek ve psikolojik danışmandan yardım alınarak yapılan görüşme ve öğrencilere yaptırılan resimler doğrultusunda yorumlanmıştır.

Veri toplama aracı olarak, kız çocuklara “köydeki yaşantı” ile “şehre geldikten sonraki yaşantı (kent)” resimleri yaptırılmış ve bu konuyla ilgili uzmanların, öğretim görevlilerinin görüşleri alınmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

- Hakkâri ili Çağdaş Yaşam Kız Yatılı İlköğretim Bölge Okulu öğrencilerinin kişilik özellikleri rehberlik servisinden alınan bilgiler doğrultusunda analiz edilmiş ve kullanılmıştır.

- Hakkâri merkez Çağdaş Yaşam Kız Yatılı İlköğretim Bölge Okulu öğrencilerinin yaşamsal süreçleriyle ilgili yaptıkları resimleri incelenerek, bulundukları ortam ve kişilik özellikleri analiz edilmiştir.

- Öğrenciye köydeki yaşantı ve şehre geldikten sonraki yaşantı resimleri yaptırılmıştır.

- İlgili kaynaklar incelenerek, belli bir düzen içerisinde sistemleştirme yapılmış ve daha sonra toplanan bilgiler bilimsel yöntemlere göre düzenlenmiştir.

- Araştırmanın her aşamasında tez danışmanının konuyla ilgili bilgi, deneyim ve görüşlerinden yararlanılmıştır.

- YÖK kütüphanelerindeki kaynaklar ve tezler taranmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

3 resim öğretmeni tarafından incelenen resimlerde ortak bir sonuca ulaşmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırma sürecinde okul rehberlik servisinden alınan bilgiler, sınıf öğretmenleri ve ailelerle yapılan görüşmeler de dikkate alınmıştır.

Toplanan tüm kaynaklar ve bilgiler incelendikten sonra veriler değerlendirilerek bir sonuca varılmış ve öneriler getirilmiştir.

Resimler; Marvin Klepsch ve Laura Logie'nin geliştirdiği ve Yavuzer'in aktardığı kriterlere göre analiz edilmiştir (Bkz: s. 45-48). Ayrıca, çok kesin değerler olmamakla birlikte, çocuğun resimlerindeki çizgi biçimlerine ve seçtikleri renklere bakarak onun kişiliği ve duyguları hakkında fikirlere ulaşmaya dikkat edilmiştir. Şöyle ki;

Çizgiler:

Düz ve kırık çizgiler: Gerçekçi, genellikle de saldırgan ve tepkici çocuklar.

Eğrilerden oluşan abartılı biçimler: Duyarlı ve zengin hayal gücü olan, güvensizlik duyan, çevresindekilere kendini kabul ettirme çabasında olan çocuklar.

Yuvarlak biçimler: Olgunlaşamamışlığın göstergesidir.

Yuvarlak ve düşey çizgilerin dengeli kullanımı: İlimli ve ölçülü girişkenlik.

Resim düzeyinin dışına taşma eğilimi: Engellenmişlik, otoriteye karşı çıkma, denetim yetmezliği ve olgunlaşamamışlık.

Kâğıdın simetrik kullanımı: Genellikle olgunlaşamamışlığın belirtisidir.

Yüzeyin bir bölümüne resim yapanlar: Genellikle bir uyum sorunu olan çocuklardır.

Kâğıdın üst tarafını kullananlar: Genellikle kendine güven duyan, gururlu çocuklardır.

Kâğıdın alt tarafını kullananlar: Tutarlı çocuklardır.

Silik ve sönük çizgiler: Güçlülük, aşırı kendine güvenen ve hırçın çocukların resimlerinde görülür.

Renkler:

Aşırı renk zıtlığı: Huzursuzluk ve mutsuzluğun belirtisidir.

Oldukça uyumlu renkler: Huzur ve mutluluğun göstergesidir.

Sıcak renkler: Coşkun, mutlu ve neşeli olduklarını ifade eder.

Kirli sarı ve kahverengi: Hüzünlü ve küskün olduklarının belirtisidir.

Mor: İçedönüklük, hüznün, duygululuk ve inceliğin göstergesidir.

Sarı: Coşkunluk ve canlılık ifade eder.

Turuncu: Yaşama sevinci ve neşeyi belirtir.

Beyaz: Temizlik, doğruluk ve güvenin göstergesidir.

Siyah: Ağırbaşlılık, karamsarlık ve hüznün ifadesidir.

Griler: Olgunluk, kararlılık, huzur ve sessizliğin göstergesidir (Sezer, 2001: 22-23).

3.6. Veri Toplamada Kullanılan Kriterler

Bu araştırmada kullanılan “köydeki yaşantı” ve “şehre geldikten sonraki yaşantı” resimlerinden yola çıkarak; çocuğun kişiliği ve duyguları hakkında bir sonuca ulaşmaya çalışılmıştır.

Çocukların aileleri hakkında bilgi edinmek için, örneklemdaki bütün öğrencilerin evleri ziyaret edilmiştir.

Çocukların -varsa- uyum ve davranış sorunu, rehberlik servisinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

Genel başarı durumu, çocukların sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşme sonucunda, karne notu ve sınıf içi performansı temel alınarak belirlenmiştir. Genel olarak, ders notları 5 olanlar çok iyi, 3-4 olanlar normal ve iyi, 1-2 olanlar da kötü, yetersiz ve çok başarısız olarak nitelendirilmiştir.

Öğrencilerin yaptığı resimler; verilerin çözümlenmesinde kullanılan kriterlere (çizgiler, renkler, insan vücudu betimlemesi, biçimler ve kâğıt kullanımı gibi) göre incelenmiştir. Her öğrenciye ait köy ve kent resmi, sırasıyla yerleştirilmiş ve ilgili analizler resimlerden sonra yapılmıştır. Her öğrencide “Resim 1” köy resmini, “Resim 2” de kent resmini oluşturmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi “Hakkâri’de kırsal kesimde yaşayan ve şehir hayatına ancak merkezdeki yatılı okula gelebilmeleriyle aktif olarak katılan kız çocukların yaptıkları resimler, yaşantılarıyla örtüşüyor mu?” biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilere yaptırılan “köy-kent” resim uygulaması bulgularına göre; oluşturulan 30 kişilik çalışma grubunda öğrencilerin genelinin yaşantılarından kesitler sundukları tespit edilmiştir. Örneğin; köy resminde çocuklar daha naif bir ortamı resmederken, kent resminde kendilerini daha iyi anladıklarını düşündükleri insanları resmetmişlerdir.

Resimlerde çocukların köylerindeki coğrafi koşulları yansıtmaalarının yanı sıra, şehirdeki mekânı ve konutları da yansıttıkları gözlemlenmiştir.

Köy resimlerinde sevgiden yoksun olduğunu belirten öğrenci sayısı oldukça fazladır. Ebeveyn olarak annenin çizilmesi, diğer aile bireylerinin görmezden gelinmesi gibi durumlar söz konusudur.

Çocukların kişiliklerinde ailesel ve çevresel faktörlere bağlı olarak bir şekillenme görülmektedir. Resimlerde aile içi iletişim kopukluğu, seilmeye ve

özgürlüğe duyulan ihtiyaç, içe dönüklük, bazı öğrencilerde çaresizlik, güvensizlik ve kendini kabul ettirme çabaları görülmüştür.

Bunun yanı sıra, resimleri incelenen öğrencilerin bazılarının genel değerlendirmelerin dışında kaldığı da görülmüştür. Bu durum, çocuğun ailede tek kız çocuğu olmasına, geçmişte önemli bir hastalık geçirmesine, sosyo-ekonomik durumuna bağlanmıştır.

Sonuç olarak, kırsal kesimden kente yatılı olarak okumaya gelen kız çocukların yaptıkları resimler, kendi yaşantılarıyla örtüşmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Çocukların ailelerinden mecburi ayrılışlarının şehirdeki yatılı ilköğretim bölge okulu yaşantısıyla karşılaştırıldığında, duygusal bilişsellikleri resimsel olarak ifade edilebilmekte midir?” biçiminde ifade edilmiştir.

Çocuklar küçük yaşlarda ailelerinden ayrılıp yatılı ilköğretim bölge okulu hayatına alışmaya çalışmaktadırlar. Süreç onlar için çok ağır ilerlemektedir. Çünkü ailelerine en çok gereksinim duydukları dönemde ailelerinden ayrılmak durumunda kalmaktadırlar. Dolayısıyla duygusal gelişimleri yetersiz kalmaktadır. Çocukların geneli, bu süreci resimlerinde oldukça başarılı şekilde ifade etmişlerdir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğrencilerin rehberlik servisinden alınan kişisel bilgileri, yapılan uygulama bulguları ve yorumlarıyla örtüşür nitelikte midir?” biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin rehberlik servisinden alınan kişisel bilgileri ile elde edilen uygulama bulguları ve yorumlarının birbirini destekler nitelikte olduğu, çocukların genelinin resimleri aracılığıyla kişilikleri hakkında ipuçları verdiği tespit edilmiştir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Kız öğrencilerin köy-kent yaşamlarına göre yaptıkları resimlerin analizi ve yorumları nelerdir?” biçiminde ifade edilmiştir.

Kız öğrencilerin yaptıkları resimlerin analiz ve yorumları, tezde belirtilen kriterlere göre yorumlanmıştır.

4.4. 1. UYGULAMA ÖRNEKLERİ BULGU VE YORUMLARI

Çizen 1, Resim 1

Çizen 1, Resim

ÇİZEN 1:**Yaşı:** 15**Sınıfı:** 8/A

Ailesi hakkında bilgi: Beş kardeşin en büyüğü. Annesi çalışmıyor, babası çobanlık yapıyor.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Heyecan durumunda kekemelik çok belirgin olarak gözlemleniyor. Ayrıca, kendini ifade etme problemi var.

Genel başarı durumu: İyi düzeyde.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen, iletişimi iyi bir öğrenci.

Ailedeki durumu: Aile, çok baskıcı ve aşırı müdahaleci. Çocuğun okuldaki kılık-kıyafeti ile evdeki kıyafeti tam bir tezatlık sergilemektedir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde, düz ve kırık çizgiler hâkim.

Renkler: Köy resminde yeşil rengin doğa üzerindeki egemenliği dikkati çekmekte. Kent resminde de zeminde açık pembenin egemenliği söz konusudur. Mekânlar ve nesneler, doğadaki gerçek renkleriyle betimlenmiştir. Herhangi bir yorumlamaya gidilmemiştir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Köy resminde, ebeveyn rolünde anne düşünülmüştür. Ana-kız cepheden, ayrıntılarıyla çizilmiştir. Kent resminde, cepheden çizilen insanların yanı sıra arkadan ve profilden çizilen insanlar da söz konusudur.

Bıçimler: Öğrenilmiş, genel çocuk çizgilerinin devamlılığı ile yuvarlak ve düşey çizgilerin dengeli kullanımı söz konusudur. Çeşitli hayvan bıçimleri kullanılmıştır.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmıştır.

Düz ve kırık çizgilerin egemen olması, çocuğun gerçekçi olduğunun; yuvarlak ve düşey çizgilerin dengeli kullanımı ise, ılımlı ve ölçülü bir girişkenliğin göstergesi olabilir.

Ailede iletişim kopukluğu, köy resminde kendini açıkça göstermektedir. Resimde sadece annenin çizilmesi, diğer aile fertlerinin çizilmesinin reddedilmesi, sevgi eksikliğinin bir göstergesi olabilir. Sevilmeye ihtiyaç duyan çocuk, kendini annesiyle sarılırken resmetmiştir. İfadelerde bir çaresizlik söz konusudur.

Resimde insan figürlerinin azlığı sosyal ilişkilerde kopukluğun bir göstergesi olabilir. Köy resminde bu, açıkça görülmektedir. Şehir merkezini okuluyla özdeşleştiren çocuk şehir merkezine geldikten sonra, iletişime daha açık hale gelmiş ve sosyalleşmiştir. Bu durum insan figürlerinin artması dolayısıyla da resmine yansımıştır.

Çizen 2, Resim 1

Çizen 2, Resim 2

ÇİZEN 2:

Yaşı: 11

Sınıfı: 6/A

Ailesi hakkında bilgi: Sekiz çocuklu ailenin en büyüğü. Maddi durumları oldukça yetersiz, babası çoban, annesi ise ev hanımı. Ailesinde birtakım sağlık problemleri mevcut. Ayrıca kendisi de solunum güçlüğü çekmektedir.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: İçer dönük ve sessiz bir öğrenci.

Genel başarı durumu: Normal düzeyde.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Davranışlarının olumlu olması sebebiyle, arkadaşları tarafından seviliyor ve aranıyor.

Ailedeki durumu: Aile içerisinde oldukça sessiz olan öğrenciye anne ve babasının davranışları olumlu. Ancak en büyük çocuk olması dolayısıyla fazla sorumluluk verilmiştir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde düz ve kesin çizgilerin yanı sıra, düşey çizgiler kullanılmıştır.

Renkler: Köy resminde açık pembe ve siyah kullanılırken, kent resminde mor rengin kullanımı söz konusudur.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Köy resminde arkadan çizilen insanların yerini, şehirde cepheden çizilen insanlar almıştır. Figürlerde ayrıntıya yeterince girilmemiştir. Kollar çizgiyle belirtilirken, burun hiç çizilmemiştir. Köy resmindeki insanlar arka açıdan çizildikleri için, ifadeleri bilinmemektedir, ancak kent konulu resimde insanlar gülümsemektedir.

Biçimler: Bilindik, birbirinin devamı niteliğinde, öğrenilmiş biçimler söz konusudur (Dağ, ev, ağaç vs.). Çevresinde gördükleriyle doğru orantılı olarak, yaşadığı ortamı resmetmiştir. Şehir resminde evin saydam olmasının yanı sıra, insanlar resim düzlemine yatırılarak çizilmiştir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıdın tamamı boyanmış ve kâğıt yatay olarak kullanılmıştır. Köy resminde kâğıdın alt tarafı yoğunken, kent resminde durum tersine dönmüştür. Bu durum çocuğun kendine olan güveninin yanı sıra, tutarlı olduğunun göstergesi olabilir.

Köy resminde dikkati ilk olarak cami çekmektedir. Dini inançların yoğun bir şekilde yaşandığı köylerde çocuklar korku kültürüne maruz kalabilmektedir. Resimde insanların bulunduğu yerleri siyaha boyaması çocuğun ağırbaşlılığını, karamsarlığını ve hüznünü ifade edebilir.

Şehir resminde, çocukları sevinçli, güler yüzlü ve oyun oynarken resmetmesi burada mutlu olduğunun göstergesi olabilir. Ayrıca evi saydam bir şekilde çizmiş olması yaşamı sevdiğini ve canlılığını düşündürebilir. Ancak bütün yüzeyi mor renge boyaması içe dönük olduğunu ifade edebilir.

İnsan figürlerinde burnu çizmemiş olması, solunum güçlüğü çektiğine işaret ediyor olabilir.

Çizen 3, Resim 1

Çizen 3, Resim 2

ÇİZEN 3:

Yaşı: 14

Sınıfı: 7/C

Ailesi hakkında bilgi: Dokuz kardeşten ikincisi. Babası korucu, annesi ise ev hanımı olarak hayatlarını sürdürüyorlar. Maddi durumları kötü.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Nefes darlığı problemi olan çocuğun çekingen tavırları söz konusudur.

Genel başarı durumu: Çok yetersiz ve kötü.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaş ilişkilerinde yalnız, içe dönük bir yapısı var. Sadece bir arkadaşıyla yoğun paylaşımı söz konusudur.

Ailedeki durumu: Ailesi çocukla yeterince ilgilenmemektedir. Kendisine, evde kardeşleriyle ilgilenmek gibi, üstesinden gelmekte zorlandığı sorumluluklar verilmektedir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde kırık çizgiler egemendir.

Renkler: Köy resminde sarı ve siyah kontrastı kullanılırken, şehir resminde mavi ve yeşil renkleri ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Formların dışına taşma eğilimi söz konusudur.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanların yüzleri cepheden, ayakları ise profilden resmedilmiştir. Ebeveyn rolünde anne çizilmiştir. Köy resmindeki insanların ifadeleri belirgin ve oldukça mutsuzdur. Kent resmindeki insanlar daha modern olarak resmedilmiştir.

Biçimler: Ağırlıklı olarak yuvarlak biçimler kullanılmıştır. Henüz gelişmemiş perspektif anlayışı söz konusudur.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde de kâğıt yatay olarak kullanılmıştır. Figürlerin boyanmasının yanı sıra, yüzey boyanmamıştır.

Çocuk, köy resminin tam ortasında kucağında bir bebekle kendini resmetmiştir. Mutsuz, güvensiz ve şüpheli ifadeleri oldukça güçlü yansıtmıştır. Kâğıdın üst kısmında resmettiği annesi, bir eliyle kardeşini, diğer eliyle de balonu tutmuştur. Bu durum dikkat çekicidir. Kızıyla ilgilenmeyen anne, oğluyla yakından ilgilenmektedir. Evlerdeki bacalardan yükselen dumanlar, aile içerisinde yaşanan kavgaları, çatışmaları ve sürtüşmeleri yansıtır olabilir. Şehirde ise yüksek binayı resmetmesi ezilmişliğin ve başkaldırının ifadesi olabilir. Bu durum, insanlara da yansımıştır. İki resim, ifadeler yönünden farklılıklar göstermektedir.

Resim düzeyinin dışına taşma eğilimi, çocuğun engellenmişliğinin, otoriteye karşı çıkma durumunun bir göstergesi olabilir. Ağırlıklı olarak da siyah rengi kullanması, ağırbaşlılığının, karamsarlığının ve hüznünün ifadesi olabilir.

Çizen 4, Resim 1

Çizen 4, Resim 2

ÇİZEN 4:

Yaşı: 14

Sınıfı: 8/B

Ailesi hakkında bilgi: Ailede on iki çocuktan yedincisi. Babası çiftçi, annesi ise ev hanımı olarak hayatlarını idame ettirmektedir. Maddi durumları son derece yetersiz.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Çocuk, birkaç yıl önce ayaklarından ciddi bir rahatsızlık geçirmiş ve yatalak olmuştur. Ayakları tutmadığı için, uzun bir süre yürüyememiş, tedaviler sonucunda sağlığına kavuşmuştur.

Genel başarı durumu: Başarı durumu normal düzeyde. Başarısını yeterli bulmayan öğrencinin başarı çizgisinin iyi olmadığı söylenebilir.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen ve değer verilen öğrenci oldukça sessiz bir yapıya sahip. Kendini ifade ederken bile, çok çekingen bir tavır içerisinde. Ağırbaşlı ve yavaş hareket eden çocuğun, okulda çok fazla iletişime girmediği gözlemlenmektedir. Bunun nedeni de ailesine aşırı bağlı oluşu ve diğer öğrencilere göre sık sık ailesinin yanına gitmesi olabilir. Bunun yanı sıra ailesi, onu yalnız bırakmamakta, sürekli okula onu ziyarete gelmektedir.

Ailedeki durumu: Aile içerisinde kendini değerli hissetmesini sağlayan kişiler mevcut. Oldukça temiz ve düzenli olan çocuğun aldığı aile terbiyesi kendini açıkça göstermektedir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Kendinden emin düz ve kesin çizgiler kullanılmıştır. Boyamada ise kırık çizgiler egemendir.

Renkler: Köy resminde yüzey rengi olarak mor kullanılmıştır. Kent resminde ise; mavi ve kahverengi renkler ağırlıklı olarak kullanılmıştır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Köy resminde çamaşır yıkayan kadınlar, hareket halinde resmedilmiştir. Profilden ve cepheden çizilen figürler söz konusudur. Kentte ise karşı cinsle iletişime dikkat çekip, bir ayrıntı resmedilmiştir.

Biçimler: Biçimlerde yuvarlak ve düşey çizgilerin dengeli kullanımı söz konusudur. Bu durum, çocuğun dengeli ve ılımlı girişkenliğinin göstergesi olabilir. Ayrıca, her iki resimde de öğrenilmiş kalıp biçimlere yer verilmiştir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde de kâğıdın tüm yüzeyi, yatay olarak kullanılmıştır.

Çocuğun köyde, ailesinin yanında kendini daha iyi hissetmesi resimlerine açıkça yansımıştır. Dayanışma içerisinde çalışan birtakım insanların yanı sıra, eğlenen ve gülümseyen insanların olması dikkat çekicidir. Ayrıca sadece bayanların çizilmiş olması, köyde hemcinsleriyle hareket ettiğinin göstergesi olabilir. Mor rengin kullanılması çocuğun duygusallığını ve inceliğini belirtebilir.

Kent resminde ise; bir bayana elindeki çiçeği vermek isteyen, kur yapan, bir gencin çizimi dikkat çekicidir. Bu durum kente gelişle beraber karşı cinsle iletişime girildiğinin göstergesi olabilir.

Çizen 5, Resim 1

Çizen 5, Resim 2

ÇİZEN 5:**Yaşı:** 14**Sınıfı:** 8/D

Ailesi hakkında bilgi: Beş kardeşin en büyüğü. Anne ev hanımı, baba korucu olarak hayatlarını devam ettirmektedir. Maddi durumları normal düzeyde.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Tıpkı ailesinde olduğu gibi kendisinde de görme problemi var, gözlük kullanıyor. Akranlarına göre fiziksel gelişimi yetersiz, çok kısa boylu bir öğrenci. Ayrıca kulakları çok küçük ve işitme problemi yaşıyor. Kulakları devamlı kızarık olarak kalıyor, tedavi süreci çocuğu sadece bir süre rahatlatıyor.

Genel başarı durumu: Yetersiz düzeyde.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Öğretmenlerine karşı oldukça çekingen, ancak sınıftaki davranış ve faaliyetlerde aktiftir. Benlik saygısı düşük.

Ailedeki durumu: Ailenin en büyük çocuğu olmasından dolayı evde sürekli kardeşleriyle ilgileniyor. Nitekim anne ve babası da kendisiyle ilgileniyor.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde düz ve kesin çizgiler kullanılmıştır.

Renkler: Köy resminde sarı rengin doğa üzerindeki egemenliği dikkati çekmektedir. Kent resminde ise; yeşil rengin hâkimiyeti söz konusudur.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsan figürlerinde göz bebeği çizilmemiştir. Kol ve el ayrı düşünülmemiş, bir bütün olarak çizilmiştir. Ebeveyn rolünde anne düşünülmüştür. Eller, oldukça abartılı çizilmiştir.

Biçimler: Öğrenilmiş, genel çocuk çizgilerinin devamlılığı söz konusudur. Her iki resimde de yuvarlak biçimler kullanılmıştır. Hayvan çizimleri dikkat çekicidir.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın tüm yüzeyi yatay olarak kullanılmıştır.

Resimlerdeki insan figürlerinde göz bebeğinin çizilmemiş olması, çocuğun görme probleminin bir göstergesi olmakla birlikte şüpheli ve güvensiz olduğunu da ifade edebilir. Yuvarlak biçimlerin sıklıkla kullanılması olgunlaşmamışlığının, eğrilerden oluşan abartılı biçimlerin (örneğin, ellerin) olması çevresindekilere kendini kabul ettirme çabası içerisine girdiğinin bir göstergesi olabilir.

Köy resminde çalışan insanların resmedilmesinin yanı sıra, ev içerisinde çocuk, kendini çizmiştir. Güneşli bir günde gökyüzünde bulutların çizilmesi, çözülemeyen problemleri olduğunu düşündürebilir. Ev, çocuğun duygusal yaşamının olduğu merkezdir. Evin saydam olarak çizilmesi, karamsarlığını, yaşam ifadesindeki güçlüklerini ve kendini anlatmakta karşılaştığı zorlukları ifade edebilir.

Şehir resminde ise; mutlu bir şekilde oynayan çocuklar resmedilmiştir. Çocuk, içinde yaşadığı ortamı resmetmiştir. Okulda elinde kalem kâğıt olan öğrencinin yanı sıra, mini halı sahada top oynayan öğrenciyi de resmetmiştir.

Çizen 6, Resim 1

Çizen 6, Resim 2

ÇİZEN 6:**Yaşı:** 12**Sınıfı:** 7/D

Ailesi hakkında bilgi: Beş kardeşten ikinci olan çocuğun annesi ev hanımı, babası da köy korucusu. Maddi durumları yeterli düzeyde.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Aşırı ciddi ve çok çabuk sinirlenen öğrencinin şakaları pek kaldıramadığı gözlemlenmektedir.

Genel başarı durumu: Yeterli değil.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Sessiz ve ciddi olan öğrenci genelde yalnız hareket ediyor.

Ailedeki durumu: Ailenin tek kız çocuğu olduğu için, ailesi tarafından çok seviliyor.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde düz ve kesin çizgiler kullanılmıştır. Yuvarlak ve düşey çizgilerin dengeli kullanımı söz konusudur.

Renkler: Köy resminde; yüzey rengi olarak sarı kullanılmış, kent resminde de; açık kahverenginin egemenliği söz konusudur.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Köy resminde, başı örtülü, su taşıyan bayanlar cepheden resmedilmiştir. Kentte de, insanlar bir dinamizm halinde profilden çizilmiştir. Profilden çizim, çocuğun kaçmaya yeltendiğinin ve kendi hakkında fazla bilgi vermek istemediğinin göstergesi olabilir. Köydeki insanların yüzü mutlu olduklarını yansıtırken, kent insanlarında mutsuz, gergin ve memnuniyetsiz bir ifade söz konusudur.

Biçimler: Yuvarlak biçimlerin yanı sıra, eğrilerden oluşan biçimler de söz konusudur. Bu durum, çocuğun duyarlı ve zengin hayal gücü olduğunun, güvensizlik duyduğunun, çevresindekilere kendini kabul ettirme çabasında olduğunun göstergesi olabilir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt, yatay ve tüm yüzeyi boyanarak kullanılmıştır.

Köy konulu resimde güneşli bir gün ve mutlu insanlar, şehir konulu resimde de yağmurlu bir gün ve asık suratlı insanlar çizilmiştir. Şehir konulu resimde problemli insanlar ve huzurlu olmayan bir ortam söz konusudur. Bulutların sıklıkla çizilmesi, çocuğun burada kendini güvende hissetmediğinin göstergesi olabilir.

Köy resminin aksine, şehir resminde yüksek binaların çizilmiş olması, çocuktaki özlem ve komplekslerin, gerginliğin bir yansıması olabilir. Burada bir ezilme ve başkaldırı olduğu düşünülebilir. Çocuk, kendini köyde daha mutlu hissetmektedir. İfadelerin iki resimde de tezat olması manidardır.

Köy resminde sarı rengin ağırlıklı olarak kullanılması, coşkunluğu ve canlılığı ifade edebilir.

Şehir konulu resimde de kirli sarı ve kahverenginin kullanılması da hüznü ve küskün olduğunun açık bir göstergesi olabilir. Şehirde çocuk, trafik ışıklarını fark etmiştir.

Çizen 7, Resim 1

Çizen 7, Resim 2

ÇİZEN 7:

Yaşı: 15

Sınıfı: 7/D

Ailesi hakkında bilgi: Yedi kardeşten dördüncüsü. Babası serbest meslekte, annesi ise ev hanımı. Kendilerine ait olmayan bir evde yaşıyorlar, maddi durumları son derece yetersiz.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Arkadaşlarının kalbini kırma gibi bazen bilinçsizce ve fevri davranışlar sergilemekte. Çok çabuk kırılan öğrenci, sinirlenince öfkesini başkalarına çekinmeden yansıtabilmektedir.

Genel başarı durumu: Derslerinde başarılı bir öğrenci. Özellikle resim alanındaki yeteneği dikkat çekicidir.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen, popüler bir öğrencidir. Çevresinde birçok arkadaşı mevcut.

Ailedeki durumu: Aile içerisinde sessiz olduğu ifade ediliyor. Konuşmalara katılmıyor, ancak haksızlığa uğradığı durumlarda konuşuyor ve ailesine karşı çıkabiliyor. Aile içerisinde ağabeyleri tarafından aşırı şekilde kısıtlandığı ve sürekli baskı altına alındığı bilinmektedir. Aile, bu tutumuyla çocuğa güvenmediğini hissettirmekte ve bu durum çocuğun kişiliğini zedelemektedir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Köy resminde sert ve kesin çizgiler kullanılırken, şehir resminde daha yumuşak çizgiler kullanılmıştır. Yuvarlak ve düşey çizgilerin dengeli bir şekilde kullanımı söz konusudur.

Renkler: Köyde zeminde ve ayrıca biçimlerde yeşil rengi kullanılmıştır. Şehir resminde ise kahverenginin egemenliği söz konusudur.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsan vücudu ayrıntılarıyla ve yansıtılmak istenen şekliyle çizilmiştir. İnsanlar, hareket halindedir.

Biçimler: Yuvarlak biçimlerin yanı sıra, eğrilerden oluşan biçimlerin dengeli bir şekilde dağılımı söz konusudur.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın tüm yüzeyi, yatay olarak başarılı bir şekilde kullanılmıştır.

Köy hayatını doğal bir atmosferde resmeden çocuğun, yuvarlak ve düşey çizgileri dengeli kullanması; ılımlı ve ölçülü girişkenliğinin göstergesi olabilir. Köyde, kendini koyun sağarken resmeden çocuk, şehir yaşıntısının daha rahat olduğunu düşünmüş ve kendini marketten süt alırken resmetmiştir. Tüm ayrıntılara değinmesi, sabırlı olduğunun bir göstergesi olabilir. İnsan figürlerini çizme konusunda akranlarına göre çok daha iyi olduğu söylenebilir. Ancak ayakların küçük çizilmesi güvensizliğin ve yardımsızlığın bir göstergesi olabilir.

Şehir resminde de çocuk, kendini marketten süt alırken resmetmiştir. Yapılan inceleme ve görüşmelerde, çocuğun köyden uzaklaşarak şehirde rahat bir hayat sürmek istediği bilinmektedir. Dolayısıyla, kent resmi, onun beklentilerinin bir yansıması olabilir.

Çizen 8, Resim 1

Çizen 8, Resim 2

ÇİZEN 8:**Yaşı:** 12**Sınıfı:** 7/D

Ailesi hakkında bilgi: Yedi kardeşten en büyüğü. Babası serbest meslekte çalışıyor, annesi ise ev hanımı. Maddi durumları iyi değil, ayrıca sağlık problemleriyle mücadele ediyorlar. Babasının bir gözü kör, diğeri ise çok az görüyor. Ağabeyinin kalbi delik.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: El ve iş yapma becerisinin yeterli düzeyde olmaması dikkat çekicidir. İş yapmak istese de iyi yapamaması onu son derece üzmektedir. Yatılı okulda olmasından dolayı çok mutsuz ve burada olmak istemiyor, köyüne dönmek istiyor.

Genel başarı durumu: Başarılı bir öğrenci.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci, akıllı, güvenilir ve komik bir yapıya sahiptir.

Ailedeki durumu: Ailesi tarafından sevilen çocuğun, ailede herhangi olumsuz bir durumla karşılaşmadığını görüyoruz. İletişimi iyi.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde düz çizgiler yer almaktadır.

Renkler: Her iki resimde ağırlıklı olarak yeşil renk tercih edilmiştir. Varlıkların bilinen renkleri kullanılmış, herhangi bir yorumlamaya gidilmemiştir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Her iki resimde, insanlar oldukça küçük çizilmiştir. Bu durum çocuğun içedönük bir yapısı olduğunun göstergesi olabilir. Ayrıca insan figürlerinde el ve parmakların çizilmemesi dikkat çekicidir.

Biçimler: Doğada görülen biçimler, önceden öğrenilen haliyle, kalıp şekiller olarak çizilmiştir. Biçimlerle ilgili oran-orantı sorunu söz konusudur. Ayrıca nesneler, resim düzlemine yatırılarak çizilmiştir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmıştır. Çocuk tüm yüzeyi değerlendirmiştir.

Resimlerinde akranlarına göre geride olduğu gözlemlenen çocuğun figürleri arasındaki proporsiyon farklılıkları çok belirgin düzeydedir. Normal gelişim düzeyinde 5-6-7 yaşlarındaki çocuklarda görülen nesnelerin resim düzlemine yatırılarak çizilmesi dikkat çekicidir.

Çocuğun evin içini göstermeyen duvarları çizmiş olması yaşamındaki güçlükleri, kendini anlatmakta karşılaştığı zorlukları ifade ediyor olabilir. Çizilen insan figürlerinde ellerin olmaması, güvensizlik ve çevreye uyumda güçlüğü bir göstergesi olabilir. Kolların yeterince belirgin olmaması da güvensizlik, güç ve kuvvet azlığının bir ifadesi olabilir.

Çizen 9, Resim 1

Çizen 9, Resim 2

ÇİZEN 9:**Yaşı:** 12**Sınıfı:** 6/D

Ailesi hakkında bilgi: Dört kardeşten üçüncüsü. Ailede üvey kardeşleri de mevcut, sayıca fazlalar. Babası inşaat işçisi, annesi ev hanımı. Maddi durumları kötü.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Daha çok sessiz kalmayı yeğleyen öğrenci, ağırbaşlı ve içe kapanık bir yapıya sahip. Zaman zaman gereksiz sorular sorabiliyor. Gözlerindeki rahatsızlık, gözlük kullanmasına neden olmuştur.

Genel başarı durumu: Başarılı bir öğrenci.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen, aranan öğrencinin iletişimi iyi. Ablasının da aynı okulda olması dolayısıyla kendini iyi hissediyor.

Ailedeki durumu: Aile bireyleri arasında iletişim, sevgi ve dayanışma iyi düzeyde.

Değerlendirme:

Çizgiler: Köy resminde düz ve kesin çizgiler kullanılırken, kent resminde kırık çizgiler söz konusudur. Küçük çizgilerin varlığı söz konusudur. Yavuzer'in aktardığı kriterlere göre, birkaç santimetre büyüklüğündeki resimler, çoğunlukla korkak, çekingen, içedönük çocukların resimleridir. Küçük boyut, onların güvensizliklerinin simgesi olabilmektedir. (Bkz: s. 46)

Renkler: Her iki resimde de birbirine yakın renkler tercih edilmiştir. Zemin rengi, sarı ve pembe renklerinden oluşmaktadır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanlar çok küçük çizilmekle birlikte ayrıntıya girilmemiştir. Figürlerin, el ve ayakları çizilmezken, sadece birkaçının

ayakları çizilmiştir. İnsan yüzlerinde burun çizilmemiştir. Cepheden ve arkadan görülen insanlar mevcuttur.

Biçimler: Öğrenilmiş, genel çocuk çizgilerinin devamlılığı söz konusudur. Resim düzeyinin dışına taşma eğilimi söz konusudur. Bu durum, çocuğun denetim yetmezliği ile olgunlaşmamışlığının bir göstergesi olabilir.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın tüm yüzeyi, yatay olarak kullanılmıştır.

Şehir resminde insanlara daha fazla yer vermesi çocuğun sosyalleştiğinin ifadesi olabilir. Ancak figürlerde ellerin ve ayakların çizilmemiş olması, kendine güvensizliği ve çevreye uyum sağlamada bir güçlük yaşadığını düşündürebilir. Figürlerin birkaç cm büyüklüğünde çizilmesi ve insanlarda burnun çizilmemiş olması benlik saygısının düşük ve içe dönük olduğunun belirtisi olabilir.

Şehir resminde, yetişkin insanların yanı sıra, yetişkinlere elini uzatan çocukları resmetmiştir. Bu da güven duymak istediğinin bir göstergesi olabilir.

Daha çok yuvarlak biçimlerin çizilmesi, çocuğun olgunlaşmamışlığının bir belirtisi olabilir. Çizdiği ağaçlarda meyve olması verimli olma isteğini açığa çıkarıyor olabilir.

Çizen 10, Resim 1

Çizen 10, Resim 2

ÇİZEN 10:**Yaşı:** 15**Sınıfı:** 8/A

Ailesi hakkında bilgi: On bir kardeşten yedincisi. Annesinin yanı sıra üvey annesi var, birlikte yaşıyorlar. Babası esnaf, annesi ev hanımı. Annesinin öğrenimi yok, babası ilkokul mezunu.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Birçok durumdan rahatsızlık duyan, çoğu zaman da muhalif bir öğrenci. Aşırı derecede heyecanlı, insanlarla konuşurken göz teması kurmakta güçlük çekiyor.

Genel başarı durumu: Normal düzeyde.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci, bazen kırıncı ve muhalefet olabiliyor. Sınıf içerisinde arkadaşlarına devamlı şakalar yaptığı ve zaman zaman rahatsızlık derecesinde konuştuğu gözlemlenmektedir.

Ailedeki durumu: Ailesinde diğer öğrencilerden farklı olarak üniversiteli ağabeyi var. Bu nedenle de eğitimiyle ilgileniliyor. Ailesi devamlı okula gelip, durumuyla ilgileniyor. Ancak evde üvey annesinin olması ona rahatsızlık vermektedir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde düz ve kırık çizgiler kullanılmıştır. Bu durum çocuğun; gerçekçi, genellikle de saldırgan ve tepkici olduğunun göstergesi olabilir.

Renkler: Köy resminde ağırlıklı olarak gri renk kullanılırken, kent resminde yeşil ve mavi renkler, ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Turuncu ve yeşil kontrastı da kullanılmıştır.

İnsan Vücutu Betimlemesi: Köy resminde, çalışan insanların ifadeleri yaptıkları işle doğru orantılıdır. Her iki resimde, profilden ve cepheden çizilen insanlar söz konusudur. Kent resminde bazı insanların elleri çizilmemiştir.

Biçimler: Önceden öğrenilmiş, kalıp biçimler söz konusudur. Kent resminde oran-orantı sorunları, köy resminde çok belirgin değildir.

Kağıt Kullanımı: Her iki resimde de kağıt yatay şekilde, tüm yüzeyi değerlendirilerek kullanılmıştır.

Öğrenci, köy resminde çalışan insanları güçlü ifadeleriyle resmetmiştir. İki resimde insan figürlerini biçim olarak farklı resmetmesi alıntı yaptığını düşündürüyor bizlere. Köydeki insanlar mutsuz bir şekilde çalışırken resmedilmiştir. Gri rengin ağırlıkta kullanılması olgunluğun, kararlılığın, huzur ve sessizliğin göstergesi olabilir.

Şehirde insanlar iletişime girmeye çekinmeden daha sosyal olarak resmedilmiştir. Çocuğun burada kullandığı gri renklerden sıyrılıp, açık renkleri tercih etmesi, şehir ortamında daha mutlu, huzurlu ve neşeli olduğunu düşündürülebilir.

Çizen 11, Resim 1

Çizen 11, Resim 2

ÇİZEN 11:**Yaşı:** 12**Sınıfı:** 7/A

Ailesi hakkında bilgi: Yedi çocuklu ailenin üçüncüsü. Öğrencinin ailesi Van'da yaşıyor. Babasının zihinsel özü tedaviler sonucunda kısmi olarak olumlu değişimler göstermiştir.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Uyumlu ve sessiz bir öğrenci.

Genel başarı durumu: Normal düzeyde. Resme karşı çok ilgili.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Oldukça saygılı ve örnek bir öğrenci. Arkadaşları tarafından seviliyor. Uyumlu, işbirlikçi.

Ailedeki durumu: Çocuk, sessiz ve akıllı olmasına rağmen babasından şiddet görmekte. Değerli olduğu hissi çocuğa yansıtılmamış.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde düz ve kesin çizgiler söz konusudur. Bu durum, çocuğun gerçekçi olduğunun bir göstergesi olabilir.

Renkler: Her iki resimde açık kahverengi, yüzey rengini oluşturmaktadır. Köy resminde daha çok kahverenginin tonları egemenken, kent resminde sarı, kırmızı, yeşil gibi çeşitli renkler kullanılmıştır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanlar çok küçük şekilde, elleri olmadan resmedilmiştir. Ayaklar belirgin değildir. Kadınların hepsi, etekle çizilmiştir.

Biçimler: Köy resminde taş evler, kent resminde yerini çatılı evlere bırakmıştır. Her iki resimde, dağ, güneş gibi öğrenilmiş genel biçimler söz konusudur.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey dengeli bir şekilde boyanmıştır.

Köy resminde taş evleri resmeden çocuk, insan figürlerini birer şablon gibi çizmiştir. Figürlerde ellerin çizilmemiş olması çocuğun çevreye uyum sağlamasında güçlük çektiğini ve güvensiz hissettiğini ifade edebilir. Ayakların belirgin olmaması kaygılı olduğunun da işareti olabilir.

Özgürlüğe duyulan ihtiyacını kuş resmiyle belirtmiştir. Şehirdeki insanlar daha mutlu görülmektedir. Resmin ortasında ve en altta yer alan insan figürleri dikkat çekicidir. Bir erkek, kıza çiçek veriyor ve çiçeğin üst kısmından da kalpler çıkmış. Bu durum çocuğun sevgiye ihtiyaç duyduğunun göstergesi olabilir. Ayrıca mavi önlüklü öğrencileri resmetmiş olması okulu sevdiğini ve benimsediğini düşündürülebilir.

Çizen 12, Resim 1

Çizen 12, Resim 2

ÇİZEN 12:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 7/A

Ailesi hakkında bilgi: Beş kardeşin en büyüğü. Babası muhtar, annesi ise ev hanımı. Annesi ciddi sağlık problemleri yaşamaktadır.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Çok hareketli ve arkadaşları arasında uyumsuz bir öğrenci. Bencil bir yapıya sahip.

Genel başarı durumu: Çok kötü.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Sınıf arkadaşları ile iletişimi zayıf, paylaşımı son derece az. Öğretmenleriyle de iletişimi çok yetersiz.

Ailedeki durumu: Aile içerisinde mutlu bir yapıya sahip.

Değerlendirme:

Çizgiler: Kırık ve kısa çizgiler kullanılmıştır. Bu durum çocuğun, saldırgan ve tepkici olduğunun bir göstergesi olabilir.

Renkler: Köy resminde resimlerin tüm yüzeyinin yanı sıra insan figürleri de boyanmamıştır. Kontrast renkler kullanılmıştır. Bu durum, çocuğun huzursuzluğunun ve mutsuzluğunun belirtisi olabilir. Şehir resminde kırmızı yüzey rengi kullanılmıştır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsan kafaları büyük, el ve ayaklar ayrıntıya girilmeden çizilmiştir. Ayrıca, insanların gözbebeği ve birçoğunun ağzı çizilmemiştir. Çizilen insanların saçları da resim düzlemine yatırılarak çizilmiştir. Ayrıca, hepsi cepheden çizilmiştir.

Biçimler: Köy resmindeki evlerde kalıp şekiller söz konusudur. Bacadan yükselen dumanlar, aile içerisinde yaşanan kavgaları, çatışmaları ve sürtüşmeleri yansıtır olabilir. Yuvarlak biçimlerin tekrar edilmesi, çocuğun olgunlaşmamışlığının bir göstergesi olabilir.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın tüm yüzeyine kompozisyon yerleştirilmiş ancak tamamı boyanmamıştır.

Resimdeki figür ve ayrıntılar dikkat çekicidir. Büyük kafanın çizilmesi zihinsel geriliğin bir göstergesi olabilir. Kâğıdın tamamını kullanmaması, boşlukların fazla olması, el ve ayakların yüzeysel şekilde çizilmesi güvensizliği ve çevreye uyumda yaşanan güçlüğü, iletişim eksikliğini, paylaşım azlığını, kendinden başka insanlarla birlikte olmamayı ve bencilliği ifade edebilir. Figürlerde ağzın çizilmemiş olması, çocuğun konuşmada, kendini ifade etmede sıkıntılı olduğunu düşündürebilir. Aynı şekilde göz bebeklerinin çizilmemiş olması güvensiz ve şüpheci bir tutum geliştirdiğini ifade edebilir.

Şehir resmindeki binaları yüksek çizmesi, gerginliğinin bir yansıması olmakta birlikte bir başkaldırıyı da ifade ediyor olabilir. Kırmızı rengi ağırlıklı olarak kullanması, içindeki saldırganlığı temsil ediyor olabilir.

Çizen 13, Resim 1

Çizen 13, Resim 2

ÇİZEN 13:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 7/A

Ailesi hakkında bilgi: Altı kardeşten en büyüğü. Babası korucu, annesi ev hanımı. Ailede ciddi rahatsızlık geçiren bir kardeşi var.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Uyumsuz ve son derece gereksiz konuşmalar yapmaktadır.

Genel başarı durumu: Yetersiz.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Uyumsuz olmasıyla birlikte sınıf huzurunu bozan bir öğrenci. Hareketli olup, nedensiz gülmeleriyle dikkat çekiyor.

Ailedeki durumu: Ailesinde yeteri kadar değer ve sevgi görmüyor. Ancak okuması konusunda ona baskı yapılıyor.

Değerlendirme:

Çizgiler: Kırık ve kısa çizgiler kullanılmıştır. Her iki resimde yer yer kalın çizgiler kullanılmıştır. Küçük çizgilerin olması; çocuğun korkak, çekingen, içedönük olduğunun göstergesi olabilir.

Renkler: Köy resminde kontrast renkler kullanılmıştır. Bu durum, huzursuzluk ve mutsuzluğun belirtisi olabilir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanlar, çok küçük resmedilmelerinin yanı sıra, hiç ayrıntıya girilmeden çizilmiştir. İnsan figürlerinde el, ayak ve göz bebeği çizilmemiştir.

Biçimler: Öğrenilmiş, genel çocuk çizgilerinin devamlılığı söz konusudur. Resimlerde perspektifi yakalama çabaları söz konusudur.

Kâğıt Kullanımı: İki resimde de kâğıdın tüm yüzeyi kullanılmıştır.

Akranlarına göre resimde oldukça geri olduğu gözlemleniyor. Köydeki insanları, hiç ayrıntıya girmeden çizmiştir. Ellerin ve ayakların çizilmemiş olması çocuğun güvensizliğini ve kendini kaygı ortamında hissettiğinin bir göstergesi olabilir. Göz bebeğinin olmaması etrafındakilere şüpheyile baktığını ifade edebilir.

Çocuğun köy resminde soğuk renkleri tercih etmesi, baskıcı aile ortamında yetiştiğinin, güçlükle kontrol edildiğinin, uyumsuz olduğunun ve gerçek duygularını bastırıldığının göstergesi olabilir.

Çizen 14, Resim 1

Çizen 14, Resim 2

ÇİZEN 14:**Yaşı:** 15**Sınıfı:** 8/D

Ailesi hakkında bilgi: On kardeşten beşincisi. Babası korucu, annesi ise ev hanımı. Aile bireylerinin birkaçında fiziksel rahatsızlıklar söz konusu. Ablası down sendromlu, kardeşinde de nefes darlığı var.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Aileden kaynaklı olarak ani duygu değişiklikleri mevcut. Aniden sinirlenen bir yapıya sahip olan çocuğun bazı zamanlarda intihar girişiminde bulunduğu bilinmektedir. Ayaklarından ciddi bir sorunu olan çocuk, normal şekilde yürüyemiyor.

Genel başarı durumu: Normal düzeyde.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Uyumlu ve arkadaşlık ilişkilerinde seçici, fazla kişiyle iletişim kurmak yerine birkaç arkadaşını tercih ediyor.

Ailedeki durumu: Ailede abla ve ağabeyleriyle iletişimi son derece iyi. Ancak anne ve babasından yeterince ilgi görmeyen çocuk, onlar tarafından sevilmediğini bile düşünüyor.

Değerlendirme:

Çizgiler: Resimlerde eğrilerden oluşan abartılı çizgiler söz konusudur. Bu durum, çocuğun duyarlı ve zengin hayal gücü olduğunun, çevresindekilere güvensizlik duyduğunun ve kendini kabul ettirme çabası içine girdiğinin göstergesi olabilir.

Renkler: Her iki resimde de mor rengi tercih etmesi, huzursuzluk ve içedönüklüğünü ifade ediyor olabilir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsan figürlerinde kol ve eller belirgin olarak çizilmemiştir. Ancak göz, kirpiklerle beraber ayrıntıya girilerek çizilmiştir. Kulağın çizilmemiş olması, işitme problemi yaşadığının göstergesi olabilir. Cepheden ve profilden çizilen insanlarda, mutsuz bir ifade söz konusudur.

Biçimler: Öğrenilmiş, kalıp biçimlerin yanı sıra yuvarlak biçimler de kullanılmıştır.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey boyanmıştır.

Köy resminde çocuk, kendini uzaklara bakarken yalnız, bir başına resmetmiştir. Kendini yalnız hissetmesinin yanı sıra, kol ve ellerini belirgin şekilde çizmemesi güvensizliğinin, güç ve kuvvet azlığının göstergesi olabilir. Mor rengi tercih etmesi, içe dönüklüğün, hüznün, duygululuğun ve inceliğin ifadesi olabilir.

Şehir resminde çocuk, kendini bir erkekle resmetmiştir. Burada da yüzlerde mutsuz bir ifade söz konusudur.

Çizen 15, Resim 1

Çizen 15, Resim 2

ÇİZEN 15:**Yaşı:** 14**Sınıfı:** 7/B

Ailesi hakkında bilgi: Yedi kardeşten ikincisi. Babası korucu, annesi ev hanımı. Maddi durumları iyi olmamakla birlikte, hastalıklarla mücadele söz konusudur.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Öğrenci oldukça sessiz ve içine kapanık. Öz güveni düşük ve girişken değil.

Genel başarı durumu: Derslerine çalışıyor ama çok düşük notlar alıyor, başarısız.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Utangaç ve çekingen olmasının yanı sıra, çok sessiz. Daha çok yalnız kalmak isteyen çocuk, arkadaşlarına oldukça mesafeli duruyor. Öğretmen kendisine soru sormadıkça, söz hakkı almıyor.

Ailedeki durumu: Ailesi çocuklar arasında ayırım yapmakta, bunu çocuğa bariz bir şekilde hissettirmektedir. Kendisi ailesi tarafından yeterince sevilmemekte.

Değerlendirme:

Çizgiler: Düz ve kesin çizgiler kullanılmıştır. Bu durum, çocuğun gerçekçi olduğunun göstergesi olabilir.

Renkler: Resimlerdeki kontrast, çocuğun huzursuz ve mutsuz olduğunun bir göstergesi olabilir. Şehir resminde kirli sarı ve kahverengi kullanılmıştır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsan çizimlerinde oran-orantı dikkate alınmadan, öğretmen rolündeki figür diğerlerinden büyük olarak çizilmiştir. İnsanların yüzleri farklı yönlerde bakarken, ayaklar aynı yönde çizilmiştir.

Biçimler: Her iki resimde çizimleri öğrenilmiş biçimler söz konusudur. Köy resminde, kent resminden farklı olarak, hayvanlar resmedilmiştir.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey değerlendirilmiştir.

Akranlarına göre resimde geri kaldığı gözlemlenmektedir. Köy resminde yüzü öğrencilere dönük olmayan (öğrencilere sırt çevirmiş) bir öğretmeni diğerlerinden çok büyük olarak resmetmesi, baskıcı ve otoriter tutumu ya da ona duyulan hayranlığı temsil edebilir. Ağaçlarda meyve olması, verimli olma isteğinin bir göstergesi olabilir.

Şehir resmindeki evdeki saydamlık, yaşamı sevdiğinin bir göstergesi olabilir. El ele tutuşmuş bir çift mutlu bir şekilde resmedilmiştir. Kullandığı kirli sarı ve kahverengi, hüznü ve küskün olduğunun belirtisi olabilir.

Çizen 16, Resim 1

Çizen 16, Resim 2

ÇİZEN 16:**Yaşı:** 15**Sınıfı:** 8/B

Ailesi hakkında bilgi: Altı kardeşten en büyüğü. Babası korucu, annesi ise ev hanımı. Babası ilkokul mezunu, annesinin okur-yazarlığı yok ve maddi durumları yetersiz.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Alıngan, çabuk kırılan bir yapıya sahip.

Genel başarı durumu: Zayıf. Derslere katılımı yetersiz.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci, arkadaş konusunda oldukça seçicidir.

Ailedeki durumu: Değerli olduğu, çocuğa yeterince hissettirilmemiş. Çok küçük yaşta geçirdiği ve hala devam eden rahatsızlıkları dolayısıyla oldukça içe kapanıktır.

Değerlendirme:

Çizgiler: İki resimde de kalın ve eğrilerden oluşan çizgilerin varlığı söz konusudur. Bu durum, çocuğun çevresindekilere kendini kabul ettirme çabasında olduğunun bir göstergesi olabilir.

Renkler: Köy resminde, yeşil renginin doğa üzerindeki egemenliği söz konusudur. Şehir resminde ise, kırmızı ve turuncu gibi sıcak renklerin olması dikkat çekicidir. Bu durum, çocuğun coşkun duygularının olduğunu ifade edebilir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsan çizimlerinde göz bebeği çizilmemiştir. Ayrıca ağzın resimde olmaması, çocuğun başkalarıyla ilişki kurmakta güçlük çektiğinin göstergesi olabilir (Bkz: s.46). İnsanların tamamı profilden resmedilmiştir.

Biçimler: Resimlerdeki yuvarlak biçimler, çocuğun olgunlaşmamışlığının bir göstergesi olabilir. Nesneleri, resim düzlemine yerleştirme söz konusudur.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tamamı değerlendirilmiştir.

Akranlarına göre resimde oldukça geri olduğu gözlemlenen çocuğun kompozisyonları ile kullandığı renkler dikkat çekicidir. Köy resminde insanların azlığı, iletişim probleminin bir göstergesi olabilir. Şehir resminde ağırlıklı olarak pembe rengi tercih etmesi sevecen ve işbirlikçi; siyah rengi kullanması da oldukça ağırbaşlı olduğunu ifade edebilir.

İnsan çizimlerinde göz bebeğinin belirtilmemiş olması, çocuğun görme problemi olduğunun göstergesi olabilir ki, çocuk çok küçük yaşlardan itibaren gözlük kullanmaya başlamış ve bu durum görme problemini tam olarak çözememiştir. Dolayısıyla resimlerdeki bu izlenimler, çocuğun güven sorunu yaşadığının ve şüpheli olduğunun bir göstergesi olabilir. Şehir resminde okul bacasından çıkan duman, okuldaki çatışmanın bir ifadesi olabilir.

Çizen 17, Resim 1

Çizen 17, Resim 2

ÇİZEN 17:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 6/C

Ailesi hakkında bilgi: Beş kardeşten ikincisi. Babası korucu, annesi ise ev hanımı. Maddi durumu çok yetersiz.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Zaman zaman çok gereksiz konuşmakta, bu durumu çevresindekileri rahatsız etmektedir.

Genel başarı durumu: Normal düzeyde.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci, derste ve ders dışında oldukça aktif.

Ailedeki durumu: Ailesi tarafından yeterince ilgi görmeyen öğrenciye, yaşının gerektirdiğinden daha fazla sorumluluk verilmiştir. Bu durumun nedeni de çocuğun akranlarına göre fiziksel olarak daha çok gelişmesidir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Tek ve kesin çizgiler kullanılmıştır.

Renkler: Köy resminde, kahverengi ve yeşil ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bu durum çocuğun hüznü ve kışkırdığını bir göstergesi olabilir. Kent resminde, sarı ve yeşilin yoğun olarak kullanıldığını görüyoruz. Yine şehir resminde zıt renkleri kullanması, huzursuzluk ve mutsuzluğun bir göstergesi olabilir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Her iki resimde gülümseyen insanların varlığı söz konusudur. Köydeki bayanlar, başlarında başörtüsüyle resmedilmişlerdir. Ancak kentteki bayanın başında başörtü yoktur. İnsanların kolları oldukça kısadır.

Biçimler: Köy resminde minareyi çizmiş olması önemli bir ayrıntıdır. Kentte ise trafik ışıklarına dikkat edilmiştir. Biçimler arasında oran-orantı sorunu vardır.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın daha çok alt tarafı kullanılmıştır. Ayrıca tüm yüzey boyanmıştır.

Resimlerde kâğıdın daha çok alt tarafını kullanması, çocuğun tutarlı olduğunun göstergesi olabilir. Yer yer sönük çizgileri tercih etmesi, kendine aşırı derecede güvendiğinin ve hırçın olduğunun göstergesi olabilir.

Diğer birçok çocuk gibi, korku kültürüyle yetişen çocuğun köy resminde cami ve minareyi çizmesi, çocuğun din ile bağının güçlü olduğunu ifade edebilir. Köy resminde sadece bayanları resmetmesi, karşı cinsle iletişime girilmediğinin göstergesi olabilir ki bu durum şehir konulu resminde farklılaşmıştır.

Çizen 18, Resim 1

Çizen 18, Resim 2

ÇİZEN 18:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 6/C

Ailesi hakkında bilgi: On iki kardeşten yedincisi. Babası korucu, annesi ise ev hanımı. Ailede on bir çocuk okuyor. Maddi durumları iyi değil.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Konuşma güçlüğü çeken ve kendini iyi ifade edemeyen öğrenci, çok duygusal bir yapıya sahiptir.

Genel başarı durumu: Zayıf.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Sınıf içi iletişimi iyi ancak uyumsuz davranışları söz konusudur.

Ailedeki durumu: İki kardeşiyle aynı sınıfta okuyan çocuğun ailesinin ona karşı ilgisinin yeteri düzeyde olmadığı gözlemlenmekte. Aile, diğer iki kız kardeşle daha çok ilgileniyor.

Değerlendirme:

Çizgiler: Resimlerde düz ve kesin çizgilerin kullanımının yanı sıra eğrilerden de söz edilebilir.

Renkler: Köy resminde daha çok soğuk renkleri tercih etmesi; orada mutlu ve huzurlu olduğunun göstergesi olabilir. Şehir resminde sadece nesneler boyanmıştır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanlar tüm ayrıntılarıyla, cepheden resmedilmiştir. Köy resminde çocuk, süpürme eylemini gerçekleştirdiği haliyle kendini resmetmiştir. Bundan dolayı ifade de bir hüznün söz konusudur. Ancak kent resminde gezen ve halinden memnun iki figür söz konusudur.

Biçimler: Köy resminde keçiler, bulutlar ve bir derenin varlığı söz konusudur. Kent resminde de yüksek bina ve arabalara yer verilmiştir.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın tamamı kullanılmamıştır. Bu durum, çocuğun uyum sorunu olduğunun göstergesi olabilir.

Resimlerinde tüm yüzeyin kullanılmaması ve boyanmaması dikkat çekicidir. Boşlukların fazla olması, güvensiz ve uyum sorunu olduğunun bir göstergesidir. Çocuk, köy resminde kendini elinde süpürgeyle resmetmiştir. Evin içinde lambayı göstermesi, çocuğun canlılığını ifade ediyor olabilir.

Resimlerindeki insan figürlerinin azlığı, sosyal ilişkilerde kopukluğunun göstergesi olabilir. Köy konulu resimde çizdiği bulutlar, çözölemeyen problemleri olduğunu düşündürebilir. Şehir resmindeki yüksek bina, çocuğun gerginliğinin, ezilme ve başkaldırının bir yansıması olabilir. Çizilen nesneler arasında orantısal sorunlar vardır.

Ayrıca, insan çizimlerinin çocuğa benzemesi dikkat çekicidir.

Çizen 19, Resim 1

Çizen 19, Resim 2

ÇİZEN 19:**Yaşı:** 11**Sınıfı:** 6/C

Ailesi hakkında bilgi: On iki kardeşin altıncısı. Babası korucu, annesi ise ev hanımı. Maddi durumları yetersiz. Kendilerine ait evde yaşıyorlar; anne, baba ve kardeşler aynı odada kalıyor.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Aşırı hareketli bir yapıya sahip.

Genel başarı durumu: İyi.

Okuldaki sınıf-grup davranışlar: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci güler yüzlü ve hareketli.

Ailedeki durumu: Kardeş sayısının fazla olması ve kalabalık ailede yaşaması nedeniyle, ailenin ilgi ve desteğini yeterince üzerinde hissetmiyor. Ama ailesini seviyor.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde de düz ve kesin çizgiler kullanılmıştır. Çizgiler yer yer kalınlaşmıştır.

Renkler: Köy resminde oldukça uyumlu renkler kullanılmıştır. Kent resminde de yeşil rengin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Köy resminde benzer ifadeleriyle sadece başörtülü kadınlar resmedilmiştir. Yüzler cepheden, ayaklar da profilden çizilmiştir. Kent resminde ise bir bay ve bayan el ele tutuşurken resmedilmiştir. Figürlerin kolları kısadır.

Biçimler: Yuvarlak ve düşeylerden oluşan, dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Ayrıca, öğrenilmiş çizgiler de söz konusudur.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde de kâğıt yatay olarak kullanılmıştır. Köy resminin tamamının boyanmasının yanı sıra, şehir resminde yollar boyanmamıştır.

Köy resminde çocuk, sadece bayanları resmederken, şehir konulu resminde bir bay ve bayanı el ele tutuşurken resmetmiştir. Resimlerde yuvarlak ve düşey çizgilerin dengeli kullanımı, ılımlı ve ölçülü girişkenliğin göstergesi olabilir. Uyumlu renkleri kullandığı köy resmi, bize köyde huzurlu ve mutlu olduğunu ifade edebilir.

Şehir resminde, dikkat çeken bir yolun olması ve resmi bölmesi, çocuğun rehberliğe, yol gösterilmeye duyulan ihtiyacının göstergesi olabilir. Yine şehir resminde çizilen ağaçta, meyve olması verimli olma isteğini düşündürebilir. Yaprakların yeşil olması da canlılığı ifade edebilir.

Çizen 20, Resim 1

Çizen 20, Resim 2

ÇİZEN 20:**Yaşı:** 17**Sınıfı:** 8/B

Ailesi hakkında bilgi: Sekiz kardeşten dördüncüsü. Babası çaycılık yapıyor, annesi ise ev hanımı. Anne ve babası ayrı yaşıyor. Bu durum ailenin bölünmesine neden olmuştur. Çocuklar anneleri ile yaşıyor.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Yok.

Genel başarı durumu: Çok iyi.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Oldukça saygılı ve olgun bir kişiliğe sahip öğrenci, arkadaşları tarafından seviliyor ve çok değer görüyor.

Ailedeki durumu: Babası ile hiçbir iletişimi olmayan öğrencinin kardeşler arası dayanışmaları yüksek düzeyde. Babası dışında, aile fertleri birbirine çok bağlı.

Değerlendirme:

Çizgiler: Kalın ve düz çizgiler kullanılmıştır.

Renkler: Her iki resimde de sıcak renkler tercih edilmiştir. Ağırlıklı olarak turuncu ve kırmızı kullanılmıştır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Köy resminde insanlar cepheden ve arkadan resmedilirken, kent resmindeki tüm insanlar profilden resmedilmiştir. İnsanların ağız ve burunları belirgin değildir.

Biçimler: Öğrenilmiş, genel biçimlerin çizimi söz konusudur. Yuvarlak biçimler kullanılmıştır.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey değerlendirilmiştir.

Resimlerinde oldukça sıcak renkleri tercih etmesi, çocuğun coşkun, mutlu ve neşeli olduğunu düşündürebilir. İnsan figürlerinde ağzın ve burnun belirgin olmaması benlik saygısının düşük olduğunun göstergesi olabilir.

Çizilen insan sayısının fazla olması, iletişimde, sosyal ilişkilerde iyi olduğunun belirtisi olabilir. Ancak köy konulu resimde çocuk, ağlayan insanları resmetmiştir. Şehir konulu resimde ise, çocuklar oyun oynarken resmedilmiştir. İfadeler donuktur.

Renklerde ağırlıklı olarak turuncu ve kırmızıyı tercih etmesi, çocuğun yaşama sevincinin ve coşkusunun göstergesi olabilir. Çizilen ağaçlarda meyve olması verimli olma isteğini gösterebilir.

Çizen 21, Resim 1

Çizen 21, Resim 2

ÇİZEN 21:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 6/C

Ailesi hakkında bilgi: Dokuz kardeşten üçüncüsü. Babası korucu, annesi ev hanımı. Maddi durumları son derece yetersiz.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Özgüven eksikliği var. Kendini ifade etmede yetersiz.

Genel başarı durumu: Normal.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci hareketli bir yapıya sahiptir. Ayrıca, bedensel-kinetik yeteneği gelişmiş.

Ailedeki durumu: Ailesi tarafından, okuyan diğer kardeşlerinde olduğu gibi, yeterince destek görmemektedir. Diğer birçok öğrencide olduğu gibi, gelecekleri ile ilgili kararları anne ve babası tarafından verilmektedir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Düz ve kırık çizgiler kullanılması, çocuğun gerçekçi ve tepkici olduğunun göstergesi olabilir.

Renkler: Köy resminde, yeşil renginin doğa üzerindeki egemenliği dikkati çekmektedir. Kent resminde de kahverengi dağlar ve çok az görünen mavi gökyüzü resmedilmiştir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Köy resminde mutsuz insanlar çizilmiştir. Ancak kent resmindeki insanların ağız ve burunları çizilmediği için ifadeleri de anlaşılmamaktadır. İnsanların yüzleri cepheden, ayakları da profilden görünen şekliyle çizilmiştir. Kollar, bedenlere göre oldukça kısadır.

Biçimler: Köy resminde birçok kuşun çizimi dikkat çekicidir. Kent resminde de helikopterler çocuğun yaşantılarıyla yakından ilgilidir. Hakkâri kent merkezinde helikopterler devamlı havalanmaktadır.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın tüm yüzeyine kompozisyon çizilmiş ancak tamamı boyanmamıştır.

Çocuk, ruhsal durumunu resmine çok başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Köy resminde, çalışmaktan yorulan mutsuz insanları, hayatlarından yakınırken resmetmiştir. Köy konulu resimde çocuğun farklı renklerde birçok kuş çizmesi, özgürlüğe duyulan ihtiyacın, hasretin bir göstergesi olabilir.

Şehir resminde, insan figürlerinde, ağzın çizilmemiş olması, ilişki kurmakta zorlandığının, burnun çizilmemesi de benlik saygısının düşük olduğunun göstergesi olabilir. Kirli sarı ve kahverenginin ağırlıklı olarak kullanılması, hüznü ve küskün olduğunu belirtiyor olabilir. Evlerden çıkan yollar, rehberliğe, yol gösterilmeye duyulan ihtiyacı anlatıyor olabilir.

Çizen 22, Resim 1

Çizen 22, Resim 2

ÇİZEN 22:**Yaşı:** 15**Sınıfı:** 8/A

Ailesi hakkında bilgi: Üç kardeşten en büyüğü. Babası işsiz, annesi ev hanımı. Babası ilkokul mezunu, annesi ise okumamış. Kendilerine ait evleri yok ve bu durum çocuğu olumsuz bir şekilde etkiliyor.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Aşırı duygusal bir yapıya sahip ve maddi durumlarının kötü olması nedeniyle özgüveni düşük.

Genel başarı durumu: Çok iyi.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci, alıngan ve duygusal bir yapıya sahip. Kıskançlık duyguları da gözlemlenmekte.

Ailedeki durumu: Çocuk başarılı olmasına rağmen, ailesinden yeterince destek görememektedir. Aile içinde sessiz bir yapıya sahip.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde, düz ve kalın çizgiler mevcut.

Renkler: Köy resminde yüzeyde kahverengi kullanılmıştır. Kent resminde ise sıcak renklerin ağırlıklı olarak kullanılması, çocuğun coşkunu, mutlu ve neşeli olduğunun göstergesi olabilir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanların hepsi hareket halinde, türlü açılardan resmedilmiştir.

Biçimler: Köy resminde, koyunların ve nesnelerin gerçeğe yakın bir şekilde çizilmesi dikkat çekicidir. Resimlerde, yuvarlak ve düşey çizgilerin dengeli kullanımı, çocuğun ılımlı ve ölçülü girişkenliğinin göstergesi olabilir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıdın tüm yüzeyi kullanılmıştır.

Akranlarına göre, yetenekli olduğu gözlemlenen çocuk, köy konulu resminde çalışan insanları başarılı bir şekilde resmetmiştir. Hareketleri yakalamakta sıkıntılar yaşasa da, oran ve orantıyı aktarmakta başarılı olmuştur.

İki resimde insanların rolleri, yaptıkları işlerle doğru orantılı olarak değişmiştir. Şehir konulu resimde çocuk, özlemini çektiği bir hayatı resmetmiştir. Kendini, yatağının üzerinde kitap okurken çizmiştir. Ayakların bu denli belirgin olması çocuğun, kaygılandığını, güven duyma isteğini belirtiyor olabilir. Resimde herkes, onun için çalışırken görülmektedir. Ağırlıklı olarak sarı rengi tercih etmesi, çocuğun coşkunu ve canlılığını ifade edebilir.

Çizen 23, Resim 1

Çizen 23, Resim 2

ÇİZEN 23:**Yaşı:** 15**Sınıfı:** 7/B

Ailesi hakkında bilgi: Dokuz kardeşten altıncısı. Babası çalışmıyor, annesi ise ev hanımı. Maddi durumları yetersiz.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Oldukça eleştirel bir yapıya sahip.

Genel başarı durumu: Çok iyi.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Çok katılımcı bir yapısı ve grup hâkimiyeti söz konusu. Çok başarılı olması, sınıf içi arkadaşlık ilişkilerine olumlu yansımaktadır.

Ailedeki durumu: Aile çocuğa yeterince değer vermiyor, bu yüzden çocuk biraz sessiz kalmayı yeğliyor. Çok başarılı olmasına rağmen, ailesi onu okutmak istememiş, yoğun baskılar sonucu kızlarını okula göndermişlerdir. Ailenin diğer çocukları da okula göndermediği gözlemlenmiştir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Düz ve kırık çizgilerin kullanımı, çocuğun gerçekçi ve tepkici olduğunun göstergesi olabilir.

Renkler: Her iki resimde ağırlıklı olarak kahverengi ve kahverenginin tonları kullanılmıştır. Ayrıca, yer yer zıt renkler de kullanılmıştır. Kent resminde, mor rengin tercih edilmesi de dikkat çekicidir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanlar, geniş omuzlu halleriyle, türlü açılardan resmedilmiştir. Kimilerinde mutsuz ifadeler söz konusudur.

Biçimler: Yuvarlak ve düşey çizgilerden oluşan biçimlerin dengeli şekilde kullanımı, çocuğun ılımlı ve ölçülü girişkenliğinin bir göstergesi olabilir.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın tüm yüzeyi kullanılmıştır.

Resimlerde dikkatimizi çeken ilk unsur, resmin tüm yüzeyinin kullanılmış olmasıdır. Bu durum çocuğun, çevreye uyum probleminin olmadığına göstergesi olabilir. Ancak kirli sarı ve kahverenginin belirgin olarak kullanılması, hüznü ve kışkırdığını düşündürebilir. Yine kontrast renkleri tercih etmesi, huzursuzluğun ve mutsuzluğun bir belirtisi olabilir. Köy resmindeki insanların ifadeleri, şehirdeki insanların ifadelerine göre daha hüznüdür.

Şehir resminde, çocuklar daha umarsızca oyun oynarken görülmektedir. Mor rengi tercih etmesi, içe dönüklüğünü, hüznü yapısını, duygusallığını ifade edebilir. Resminde evlerden çıkan yollar, çocuğun rehberliğe, yol gösterilmeye ihtiyaç duyduğunun göstergesi olabilir. İnsan figürünün çokluğu, sosyal ilişkilerde gelişmiş olduğunu düşündürebilir.

Çizen 24, Resim 1

Çizen 24, Resim 2

ÇİZEN 24:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 7/E

Ailesi hakkında bilgi: Üç kardeşten ikincisi. Babası sıvacı, annesi ise ev hanımı. Maddi durumları son derece yetersiz. Anneanne, hala ve amcaları kendileriyle birlikte yaşıyor.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Yok.

Genel başarı durumu: Normal.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Derse katılımı son derece yetersiz, aktif değil. Uyum sorunu olmaması nedeniyle, arkadaşları tarafından aranan bir öğrenci.

Ailedeki durumu: Ailede kendini ifade etmekte güçlük çeken öğrenci, çok sessiz bir yapıya sahip. Ailesi gereken ihtimamı çocuğa göstermemektedir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Resimlerde düz ve kesin çizgiler kullanılmıştır.

Renkler: Her iki resimde yüzey rengi, mor olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra soğuk renkler tercih edilmiştir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanlar, türlü açılardan hareket halindeyken resmedilmiştir. Kollar vücuda göre, küçük çizilmiştir.

Biçimler: Yuvarlak ve düşey çizgilerin kullanımı söz konusudur. Bu durum, çocuğun ılımlı bir girişkenliğinin göstergesi olabilir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey değerlendirilmiştir.

Köy konulu resimde çocuk, kendini yerde oturur vaziyette çamaşır yıkarken resmetmiştir. İnsanlar ilkel yollarla iş yapmaktadır. Tüm yüzeyde mor rengi kullanması çocuğun, içe dönüklüğünün, duygululuğunun ve inceliğinin bir göstergesi olabilir.

Şehir konulu resimde ise, çocuk özlemini çektiği bir durumu resmetmiştir. Kendini çamaşır makinesinin yanında kitap okurken resmetmiştir. Çamaşır makinesi çamaşırları yıkarken, kendisi mutlu bir şekilde sadece okuduğu kitapla ilgilenmektedir. Yüzey rengini tıpkı köy resminde olduğu gibi, mor olarak kullanmıştır.

Çizen 25, Resim 1

Çizen 25, Resim 2

ÇİZEN 25:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 7/E

Ailesi hakkında bilgi: Altı kardeşten üçüncüsü. Babası inşaat işçisi, annesi ise ev hanımı. Maddi durumları son derece yetersiz.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Sessiz ve çekingen bir yapıya sahip.

Genel başarı durumu: Normal.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Derse katılımı neredeyse hiç yok. Aktif bir öğrenci değil. Arkadaşlık ilişkilerinde pasif kalıyor.

Ailedeki durumu: Aile içi etkileşim ve paylaşım iyi. Öğrenciye destek veriyorlar ancak çocuk aile içinde de sessiz bir yapıya sahip.

Değerlendirme:

Çizgiler: Eğrilerden oluşan çizgilerin yanı sıra düz ve kesin çizgiler de kullanılmıştır.

Renkler: Köy resminde aşırı renk zıtlığı söz konusuysa, kent resminde gri renk egemen olmuştur. Ayrıca, köy resminde sıcak renkler kullanılmıştır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Köy resminde insanlar, resim düzlemine yatırılarak çizilmiştir. Kent resminde ise, profilden görüşleriyle resmedilmiştir.

Biçimler: Eğrilerden oluşan biçimlerin yanı sıra, olgunlaşmamışlığın göstergesi olan yuvarlak biçimler de kullanılmıştır.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey değerlendirilmiştir.

Köy resminde dikkat çeken en önemli özellik, sanat eğitimi dilinde düzleme olarak yer alan, nesnelerin resim düzlemine yatırılarak gösterilmesidir. Bu durum, normal gelişim sürecinde, 5-6-7 yaşlarında dikkat çeken bir özelliktir. Çocuk, bir görüş noktasından değil de, birçok yerden bakıyormuşçasına nesneleri çizmiştir. Bu durum, çocukta gelişmekte olan mekân kavramının alt basamağını göstermektedir.

Yine köy resminde aşırı renk zıtlığı, çocuğun huzursuzluğunun ve mutsuzluğunun; turuncu renk, yaşama sevincinin ve neşesinin belirtisi olabilir. Ağaçlarda meyve olması, verimli olma isteğinin bir göstergesi olabilir.

Şehir resminde çocuk, ağırlıklı olarak gri rengi tercih etmiştir. Gri renk, olgunluk, kararlılık, huzur ve sessizliği ifade edebilir.

Çizen 26, Resim 1

Çizen 26, Resim 2

ÇİZEN 26:**Yaşı:** 15**Sınıfı:** 7/C

Ailesi hakkında bilgi: Sekiz kardeşten dördüncüsü. Babası korucu, annesi ise ev hanımı. Maddi durumları iyi.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Yok.

Genel başarı durumu: İyi düzeyde.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilmekte ve olumlu davranışlar sergilemektedir.

Ailedeki durumu: Ailesi tarafından sevilen ve değer gören öğrencinin aileyle iletişimi iyi düzeydedir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Her iki resimde düz ve kırık çizgiler kullanılmıştır.

Renkler: Köy resminde, sarı rengin doğa üzerindeki egemenliği söz konusudur. Kent resminde de mavi-turuncu kontrastı dikkat çekmektedir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanlar, oran-orantı dikkate alınmadan, türlü açılarla resmedilmiştir. Köy resmindeki ifadeler genelde mutsuz yansımış ve insanların burunları ile göz bebekleri çizilmemiştir. Gözbebeği olmadan çizilen boş ve anlamsız gözler, görmeye bağlı öğrenme sorununun göstergesi olabilir. Bazı figürlerde düzleme özelliği görülmektedir.

Biçimler: Öğrenilmiş, genel çocuk çizgilerinin devamlılığı söz konusudur. Her iki resimde yuvarlak biçimler kullanılmış, kol ve el ayrı düşünülmemiş, bir bütün olarak çizilmiştir.

Kâğıt Kullanımı: Kâğıdın tüm yüzeyi kullanılmıştır.

Resimlerdeki insan figürünün çokluğu, çocuğun sosyal ilişkilerdeki gelişmişlik düzeyinin iyi olduğunu düşündürebilir. Ancak köy konulu resminde üzgün insanları resmetmiştir. Her iki resimde insanların burunlarının çizilmemiş olması çocuğun benlik saygısının düşük olduğunun göstergesi olabilir. Köy resminde düzleme söz konusudur. Çizilen ağaçta meyve olması, çocuğun verimli olma isteğinin bir göstergesi olabilir. Tüm yüzeyi sarı renge boyaması, coşkunu ve canlılığını düşündürebilir.

Şehir konulu resimde, insanları daha mutlu bir şekilde çizmiştir. Yüksek binalar, çocuktaki özlem ve komplekslerin, gerginliğin bir yansıması olabilir. Kullanılan zıt renkler ise huzursuzluğunun bir göstergesi olabilir. Yüzeyi yeşil renge boyaması huzurlu bir ortamı arzuladığının belirtisi olarak algılanabilir.

Çizen 27, Resim 1

Çizen 27, Resim 2

ÇİZEN 27:**Yaşı:** 11**Sınıfı:** 6/D

Ailesi hakkında bilgi: Beş kardeşten en büyüğü. Babası korucu, annesi ise ev hanımı. Düşük gelirli olan ailede, sağlık sorunları yaşanmaktadır.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Çekingen ve sessiz bir yapıya sahip.

Genel başarı durumu: Sınıfının en başarılı öğrencilerinden olmasına rağmen aktif değil.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci, içine kapanık bir yapıya sahip. Genelde sessiz kalmaktadır.

Ailedeki durumu: Ailesi tarafından yeterince değer verilmeyen öğrenci, ailede de içe kapanık durumdadır.

Değerlendirme:

Çizgiler: Resimlerde düz ve kesin çizgiler kullanılmıştır.

Renkler: Her iki resimde birbiriyle uyumlu ve açık renkler tercih edilmiştir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanların kolları tek bir çizgiyle belirtilmiş ya da hiç belirtilmemiştir. Bu durum çocuğun güçsüz olduğunun göstergesi olabilir. Ayaklar, neredeyse hiç çizilmemiş gibi çok küçük bir şekilde gösterilmiştir. Resimde ayakların yokluğu, çocuğun kendini güvensiz ve savunmasız hissettiğinin göstergesi olabilir.

Biçimler: Eğrilerden ve yuvarlaklardan oluşan biçimler söz konusudur. Bazı çizimler simetrik olarak kullanılmıştır. Bu durum, çocuğun henüz olgunlaşmadığının göstergesi olabilir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey değerlendirilmiştir.

Köy resminde, ağırlıklı olarak pembe rengi tercih etmesi mutlu olmak isteğinin göstergesi olabilir. Evi saydam olarak çizmesi, yaşamı ve canlılığı belirtiyor olabilir. El ele tutuşan çocukların çizilmek istendiği köy resminde; ellerin çizilmemiş olması, çocuğun güvensizliğinin ve çevreye uyumda güçlük çektiğinin bir göstergesi olabilir. Ayrıca bu durum, iletişim eksikliğini, paylaşım azlığını ve kendinden başka insanlarla birlikte olmak istemeyişini de belirtebilir. Çok belirgin ve büyük bir şekilde çizilen kuş resimleri; özgürlüğe duyulan ihtiyacın, hasretin bir göstergesi olabilir.

İnsanlardan daha büyük boyutlarda çiçekleri çizmesi ve zıt renkleri tercih etmesi, huzursuzluğunun ve mutsuzluğunun bir belirtisi olabilir. El ve kolların çizilmemiş olması; güvensizliğin, çevreye uyumda güçlükler yaşadığının, güç ve kuvvet azlığının göstergesi olabilir.

Çizen 28, Resim 1

Çizen 28, Resim 2

ÇİZEN 28:**Yaşı:** 11**Sınıfı:** 6/E

Ailesi hakkında bilgi: Yedi kardeşten üçüncüsü. Babası korucu, annesi ise ev hanımı. Maddi durumları son derece yetersiz.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: İçer kapanık ve sessiz.

Genel başarı durumu: Normal.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşlarıyla zaman zaman sorunlar yaşayan öğrencinin yakın arkadaş sayısı çok az.

Ailedeki durumu: Sağlık problemleri yaşayan çocuğun ailesiyle iletişimi iyi, annesi onunla ilgileniyor.

Değerlendirme:

Çizgiler: Düz çizgilerden oluşan kompozisyonlar söz konusudur.

Renkler: Her iki resimde de oldukça uyumlu renklerin kullanılıyor olması, çocuğun huzurlu ve mutlu olduğunun göstergesi olabilir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanların kulakları çok belirgin bir şekilde çizilmiştir. Figürlerde gövde ile bacaklar birbirinden ayrılmamış, bir bütün olarak çizilmiştir. İnsanların tümü, cepheden görüldükleri halleriyle resmedilmiştir.

Biçimler: Öğrenilmiş genel çocuk biçimlerinin devamlılığı söz konusudur.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmış ve kompozisyon tüm yüzeye yerleştirilmiştir. Ancak, yüzeyde boyanmayan kısımlar söz konusudur.

Çocuğun resimlerinde en çok dikkat çeken nokta, insan figürlerindeki kulakların belirgin olmasıdır. Çocuk, işitme problemi yaşamakta ve bu durumu resimlerinde kulakları abartılı bir şekilde çizerek göstermiştir. Aynı şekilde solunum rahatsızlığı da, burnun belirgin bir şekilde çizilmesiyle kendini göstermiştir.

Çizilen evlerden çıkan yollar, çocuğun rehberliğe ve yol gösterilmeye ihtiyaç duyduğunun bir göstergesi olabilir. Ağaçların göğe doğru yükselmesi ve meyve bulundurması, çocuğun verimli olma isteğinin belirtisi olabilir.

Oldukça uyumlu renkleri tercih etmesi, huzurlu oluşunun ve mutluluğunun bir göstergesi olabilir.

Çizen 29, Resim 1

Çizen 29, Resim 2

ÇİZEN 29:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 7/C

Ailesi hakkında bilgi: Sekiz kardeşten altıncısı. Baba işsiz, anne ev hanımı. Maddi durumları iyi değil.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Herhangi bir uyum ve davranış sorunu yoktur.

Genel başarı durumu: İyi düzeyde.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Kendini ifade etmekte yeterince başarılı olmamasına rağmen, arkadaşları tarafından sevilmektedir.

Ailedeki durumu: Sessiz bir yapıya sahip olan öğrencinin okuması konusunda aile desteği yetersiz.

Değerlendirme:

Çizgiler: Eğrilerden oluşan çizgilerin yanı sıra, düz ve kırık çizgiler de kullanılmıştır. Resim düzeyinin dışına taşma eğilimi söz konusudur. Bu durum, çocuğun engellenmişliğinin bir göstergesi olabilir.

Renkler: Köy resminde, yüzey rengi olarak kırmızı, kent resminde de mavi renk tercih edilmiştir. Köy resminde sıcak, kent resminde de soğuk renkler kullanılmıştır.

İnsan Vücudu Betimlemesi: Her iki resimde insanlar sayıca azdır ve çok küçük olarak resmedilmiştir. Bu durum, çocuğun korkak, çekingen, içedönük olduğunun göstergesi olabilir.

Biçimler: Bazı nesneler, resim düzlemine yatırılarak gösterilmiştir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey değerlendirilmiştir.

Çocuk, resimlerin tüm yüzeyini doldurmuştur. Aynı şekilde, resimlerde düzleme özelliği görülmektedir. Köy resminde evlerin saydam olarak çizilmesi, yaşamın ve canlılığın göstergesi olabilir. Evlerdeki bacalardan yükselen dumanlar ise, aile içinde yaşanan kavgaların, çatışmaların, sürtüşmelerin ifadesi olabilir. Evlerden çıkan yollar, rehberliğe ve yol gösterilmeye duyulan ihtiyacın belirtisi olabilir. Ağırlıklı olarak kahverengiye tercih etmesi, çocuğun hüzünlü ve kuskün olduğunu düşündürebilir.

Şehir konulu resimde; yüksek bina ve gökdelenler, çocuktaki özlem ve komplekslerin, gerginliğin bir yansıması olabilir. Ezilme ve bir başkaldırı söz konusudur. Bulutların olması, çocuğun çözemediği birtakım problemleri olduğunun göstergesi olabilir.

Çizen 30, Resim 1

Çizen 30, Resim 2

ÇİZEN 30:**Yaşı:** 13**Sınıfı:** 7/B

Ailesi hakkında bilgi: Altı kardeşten en büyüğü. Babası korucu, annesi ev hanımı. Düşük gelirli ailede, sağlık sorunları yaşanmakta.

Varsa uyum ve davranış sorununun türü: Çok sessiz ve içine kapanık.

Genel başarı durumu: Normal.

Okuldaki sınıf-grup davranışları: Arkadaşları tarafından sevilen öğrenci, arkadaşlık konusunda seçici davranıyor. Çok sessiz ve içekapanık olması, arkadaşlarından uzak durmasına neden olmaktadır.

Ailedeki durumu: Aile içerisinde sessiz bir yapıda olmasının nedeni, kendisine yaşının gerektirdiğinden fazla sorumlulukların verilmesi olabilir.

Değerlendirme:

Çizgiler: Düz ve kırık çizgilerin varlığı, çocuğun gerçekçi, saldırgan ve tepkici olduğunun göstergesi olabilir.

Renkler: Her iki resimde sıcak renklerin kullanımı, çocuğun coşkulu, mutlu ve neşeli olduğunun göstergesi olabilir.

İnsan Vücudu Betimlemesi: İnsanlar çok küçük halde, cepheden görünüşleriyle çizilmiştir. Bu durum, çocuğun korkak, çekingen, içedönük olduğunun göstergesi olabilir.

Biçimler: Öğrenilmiş, genel çocuk çizgilerinin devamlılığı söz konusudur. Küçük boyutta çizilen resimler söz konusudur. Küçük boyut, çocuğun güvensizliğinin bir simgesi olabilir.

Kâğıt Kullanımı: Her iki resimde kâğıt yatay olarak kullanılmış ve tüm yüzey değerlendirilmiştir.

Köy resminde, ağırlıklı olarak sarı rengi tercih etmesi, coşkunu ve canlılığı ifade edebilir. Kahverenginin kullanılması, hüzünlü ve kuskun olduğunun göstergesi olabilir. Resimde şablonlar söz konusudur, bu durum çocuğun kalıpları dışına çıkamadığını ifade edebilir.

Şehir resminde oldukça sıcak renkler tercih etmesi, coşkun, neşeli ve mutlu olduğunun göstergesi olabilir. Ancak bunu yansıtmakta sıkıntı çektiği gözlemlenmektedir.

Yüksek binaları resmetmesi, gerginliğinin bir yansıması olabilir. Bu durum ezilme ve başkaldırıyı ifade edebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Giriş bölümünde belirtildiği gibi, bu araştırma, aileleriyle kırsal kesimde yaşayan, sosyo-ekonomik seviyeleri düşük, şehre yatılı olarak okumaya gelen ilköğretim 2. kademedeki kız öğrencilerin köy-kent yaşamlarına göre Görsel Sanatlar dersinde yaptıkları resimlerin analizini konu almaktadır.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ilköğretim 2. kademe kız öğrencilerin yaşamsal özelliklerine göre yaptıkları resimler arasındaki ilişkinin varlığı, bu resim örneklerinde görülebilir.

Öğrencilere yaptırılan “köy yaşıntısı resmi” uygulaması bulgularına göre oluşturulan 30 kişilik çalışma grubunda öğrencilerin genelinde, ailesel ve çevresel faktörlere bağlı olarak bir şekillenme görülmektedir. Resimlerde aile içi iletişim kopukluğu, sevmeye ve özgürlüğe duyulan ihtiyaç, içe dönüklük, bazı öğrencilerde çaresizlik, güvensizlik ve kendini kabul ettirme çabaları dikkat çekmektedir. Bu durum özellikle, Çizen 1, Çizen 3, Çizen 5, Çizen 8, Çizen 11, Çizen 14, Çizen 16, Çizen 18, Çizen 25, Çizen 26, Çizen 27, ve Çizen 29 örneklerinde belirgin bir şekilde görülebilir.

Bunun yanı sıra, resimleri incelenen öğrencilerin bazılarında genel değerlendirmelerin dışında kaldığı da görülmüştür. Bu durum, çocuğun ailede tek kız çocuğu olması, geçmişte önemli bir hastalık geçirmesi, sosyo-ekonomik durumlar gibi faktörlere bağlanmıştır (Örneğin; Çizen 4, Çizen 6).

“Şehre geldikten sonraki yaşantı (kent) resmi” uygulaması ile öğrencilerin daha çok özlemini çektikleri yaşam biçimleri, resimlerine yansımıştır. Daha mutlu insanlar, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin iletişim, kendilerini daha iyi ifade edebilme, yaşama sevinci gibi özellikler grubun genelini kapsamaktadır (Örneğin; Çizen 10, Çizen 15, Çizen 19, Çizen 20). Ancak bazı öğrencilerin resimlerinde hüznün, başkaldırı, benlik saygısının alt seviyede olması gibi durumlar söz konusudur. Bu durum Çizen 21 ve Çizen 23 örneklerinde görülebilir. Çocuğun, aileden yeterince ilgi görmemesi, ailenin kalabalık olması, maddi durumun yetersizliği, şehirde ailelerinden uzak olmalarına bağlanmıştır. Bu durum, çocuğun yaşadığı çevreden olumsuz etkilenmesi olarak açıklanabilir.

Öğrencilerin sahip oldukları kişisel ve çevresel özellikleri incelendiğinde, öğrenciyi resim yoluyla tanımanın mümkün olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrencilerin rehberlik servisinden alınan kişisel bilgileri ile elde edilen uygulama bulguları ve yorumlarının birbirini destekler nitelikte olduğu saptanmıştır.

Öğrencilere yaptırılan “köydeki yaşantı ” ve “şehre geldikten sonraki yaşantı (kent)” resimleri uygulaması ile ulaşılan bulguların her birinden elde edilen yorumların birbirini destekler nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Çocuğun algı, beceri ve yaratıcı gücünün bir göstergesi olarak ortaya çıkan resim etkinliği, öğrencilerin kişilik özelliklerini objektif olarak tanımlamada önemli bir unsur olarak görülebilir.

Araştırmalar, bebekliklerinde temel güven duygusunu geliştirememiş çocukların, ileride ruhsal bozukluklar, toplumsal uyumsuzluk, bencillik, saldırganlık

gibi hoş olmayan davranışlar gösterme olasılıklarının fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca kişilik yapılarında gerilikler olabileceği de düşünülmektedir. Uygun sanatsal ortamların sunulmasıyla bu tür olumsuzlukların en aza indirgenmesi, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimine katkısı olabilmesi, özellikle güven duygusunu kazanabilmesi sağlanabilir. Bu anlamda çocukların grup içerisinde çok yönlü etkinlikler içerisine girmesi ve istendik davranışların kazandırılması sanatsal çalışmalarla geliştirilebilir.

5.2.1. Öğretmenlere Öneriler

- 1) Kırsal kesimden yatılı okula gelen kız öğrenciler çevreleri ile iletişim güçlüğü yaşamlarının yanı sıra, sevmeye ve ilgi görmeye ihtiyaç duymaktadır. Kız çocukların kişiliklerinde bu eksikliğin giderilebilmesi için, öğretmen, öğrencilere değerli olduklarını hissettirmeli ve kendilerini ifade etmelerini sağlamalıdır.
- 2) Öğretmen, cinsiyet ayrımcılığının yaşandığı toplumda kız ve erkek çocukların yasal olarak eşit olduğu fikrini öğrencilerine söylemelidir.

5.2.2. Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerine Öneriler

- 1) Araştırma bulguları, Görsel Sanatlar Dersi öğretmenleri tarafından kullanılabilir ve uygulanabilir. Bu sayede öğretmen, öğrencinin çevresel faktörlerinden hareketle, kişilik özellikleri hakkında bilgiye erişebilir.
- 2) Yapılan araştırma, ders öğretmenlerinin elde edilen sonuçlardan yola çıkarak kendi ortamını ve etkinliklerini daha iyi anlaması, öğrencileri daha iyi tanınması, kişilik özellikleri hakkındaki bilgilere daha pratik bir şekilde ulaşabilmesi, işini daha özverili bir şekilde yapmasında etkili olabilir.
- 3) Bu çalışmada elde edilen bulgular, sanat eğitimcilerine ve sınıf öğretmenlerine rehberlik ederek, derslerini uygulamakla ilgili olarak farklı ipuçları verebilir.

5.2.3. Araştırmacılara Öneriler

- 1) Öğrencilerin yaptıkları resimler, diğer bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutlar açısından araştırılarak değerlendirilebilir.
- 2) Farklı sınıf düzeylerinde araştırmalar yapılabilir.
- 3) Yukarıda belirtilen boyutlar açısından okullar arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

5.2.4. Milli Eğitim Bakanlığı'na Öneriler

- 1) Öğrencilerin yaşamlarına tanıklık etmek açısından, yatılı ilköğretim bölge okullarında stajyer olarak (örneğin bir hafta), gözlem öğretmenliği yapılabilir.
- 2) Okul ve aile işbirliğine dönük çalışmalar yapılabilir.
- 3) Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimleri için seminerler düzenlenebilir ve aile görüşmeleri yapılabilir.
- 4) İlköğretim programında Görsel Sanatlar dersinin süresi yetersizdir. Çağdaş eğitimin beklenen hedeflere ulaşması için, ders saatleri arttırılabilir.

KAYNAKÇA

ABACI, Oya. **Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Görsel Sanat Eğitimi**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2003.

AÇIKALIN, Aytaç. **Kundaktan Okula Çocuklarımız**. Ankara: Pegem A Yayınları, 2006.

ARTUT, Kazım. **Okul Öncesinde Resim Eğitimi**. Ankara: Anı Yayınları, 2007.

ARTUT, Kazım. **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Ankara: Anı Yayınları, 2007.

BERGER, John. **Görme Biçimleri**. (çev. Salman Yurdanur). İstanbul: Metis Yayınları, 1993.

CÜCELOĞLU, Doğan. **İçimizdeki Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993.

CÜCELOĞLU, Doğan. **İnsan ve Davranışı**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1991.

ERSOY, Ayla. **Sanat Kavramlarına Giriş**. İstanbul: Yorum Sanat Yayınları, 1995.

ERSOY, Melih- ŞENGÜL, Tarık. **Kentsel Yoksulluk ve Geçinme Stratejileri, Ankara Örneği.** Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı 1999 Yılı Stüdyo Çalışması, 1999.

ERSOY, Melih- ŞENGÜL, Tarık. **Kente Göç ve Yoksulluk, Diyarbakır Örneği.** Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı 2001 Yılı Stüdyo Çalışması, 2002.

GÜRTUNA, Sevgi. **Çocuğum Sanatla Tanışıyor.** İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, 2007.

GÜVENÇ, Esra. **İlköğretim Birinci Basamağı Çocuk Resimlerinde Renk Kullanımlarında Okul, Aile ve Kültürel Etkilerin Araştırılması.** Konya: Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2005.

HARVEY, David. **Sosyal Adalet ve Kent.** (çev. Mehmet Moralı). İstanbul: Metis Yayınları, 2006.

HARVEY, David. **Umut Mekânları.** (çev. Zeynep Gambetti). İstanbul: Metis Yayınları, 2008.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem. **Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş.** İstanbul: Evrim Yayınevi, 2008.

KEHNEMUYİ, Zerrin. **Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002

KELEŞ, Ruşen. **Kentleşme Politikası**. Ankara: İmge Kitabevi, 1990.

KILIÇKAN, Hüseyin- KILIÇKAN, Hayrettin. **Okullarda Resim**. İstanbul: Taç Yayınları, 1996.

KINAY, Cahid. **Sanat Tarihi**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları: 1993.

KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin. **Sanatta Eğitim**. Ankara: Pegem A Yayınları, 2002.

KIZILÇELİK, Sezgin. **Sosyoloji Yazıları 2**. Ankara: Anı Yayınları, 2000.

ÖZEL, Yazgül “Çocuk Resimlerinde Kompozisyon”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2005.

ÖZLEM, Doğan. **Günümüzde Felsefe Disiplinleri**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2007.

ÖZSOY, Vedat. **Görsel Sanatlar Eğitimi-Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2003.

PEKMEZCİ, Hasan. **Anadolu Güzel Sanatlar İçin Desen.** Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2001.

PEKMEZCİ, Hasan- SARIKAVAK, Namık Kemal- YILMAZ, Meliha. **Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu.** Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü, 2006.

SAN, İnci. **Sanat Eğitimi Kuramları.** Ankara: Ütopya Yayınları, 2003.

SAN, İnci. **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık.** Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1979.

SEZER, Hulusi. **İlköğretimde Resim-İş Eğitimi.** Ankara: MEB Yayınları, 2001

SEZER, Hulusi. **İlköğretimde Sanat Eğitimi.** Ankara: T.C. MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, 2001.

SONTAG, Susan. **Başkalarının Acısına Bakmak.** (çev. Osman Akınhay). İstanbul: Agora Kitaplığı, 2003.

ŞAHİN, Aynur Şadiye “Çocuk Resimlerindeki Yaratıcılığın Plastik Açıdan Analizi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2008.

Şahin, Meltem “Sosyo-Ekonomik Seviyesi Düşük İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerine Göre Yaptıkları Resimlerin Analizi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2006.

TANSUĞ, Sezer. **Çağdaş Türk Sanatı**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1996.

TEKELİ, İlhan. **Türkiye’de Kentleşme Yazıları**. Ankara: Turhan Kitabevi, 1982.

TOMANBAY, İlhan. **Sosyal Olmak**. Ankara: Sabev Yayınları, 2007.

ÜNVER, Erdem. **Sanat Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayınları, 2002.

YAĞCI, Münire Meral “Yöresel Kültür Farklılıklarının 7-9 Yaş Grubu Çocukların Resimlerine Yansımaları (Ankara ve Mardin İlleri Örneği)” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2007.

YAVUZER, Haluk. **Ana- Baba ve Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1991.

YAVUZER, Haluk. **Resimleriyle Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.

YILDIRIM, Ramazan. **Öğrenmeyi Öğrenmek**. İstanbul: Sistem Yayınları, 2005.

YOLCU, Enver. **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Ankara: Nobel Yayınları, 2004.

<http://bianet.org/bianet/kadin/101349-vakad-ve-yaka-kop-siddet-magduru-kadinlari-orgutluyor>, (20.04.2009)

<http://www.dpt.gov.tr/bgyu/bgr/dg/nufus.htm>, (13.02.2009)

<http://www.gizlikapi.org/hakkari/32560-hakkaride-sosyal-yapi.html>, (26.06.2009)

<http://www.hakkari.gov.tr/@.asp?X=TFR> (25.06.2009)

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/katiranci.htm>, (15.02.2009)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Sinem ÇİMEN

Sürekli Adresi : Mustafa Kemal Paşa Mah. Hatay Cad. No:9
Serinyol/ANTAKYA HATAY

Doğum Yeri ve Yılı : Antakya/ 1982

Yabancı Dili : İngilizce

İlköğretim : Serinyol İlköğretim Okulu /1995

Ortaöğretim : Serinyol Lisesi/ 1998

Lisans : Mustafa Kemal Üniversitesi/ 2005

Anabilim Dalı : Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Bilim Dalı : Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

Çalışma Hayatı :

2006- ---: Hakkâri Çağdaş Yaşam Kız Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

SERGİLER

- ❖ **2002** MKÜ Yıl Sonu Sergisi, Antakya Belediye Sanat Galerisi, ANTAKYA
- ❖ **2003** İskenderun Palmiye Rotary Kulübü Sergisi, İskenderun Halk Eğitim Merkezi, İSKENDERUN
- ❖ **2004** MKÜ PSAT sergisi, Antakya Belediye Sanat Galerisi, ANTAKYA
- ❖ **2004** MKÜ Yıl Sonu Sergisi, MKÜ Güzel Sanatlar Fak. Sanat Galerisi, ANTAKYA
- ❖ **2005** MKÜ PSAT Sergisi, MKÜ Tayfur Sökmen Kampüsü, ANTAKYA
- ❖ **2005** MKÜ Resim-İş Eğitimi Bölümü Sergisi, Antakya Belediye Sanat Galerisi, ANTAKYA
- ❖ **2005** Özgün Baskı Resim Sergisi, MKÜ Güzel Sanatlar Fak. Sanat Galerisi, ANTAKYA
- ❖ **2007** Yılın Genç Ressamı-2006 Finalistleri Sergisi, Tevfik İhtiyar Sanat Galerisi. Nişantaşı / İSTANBUL
- ❖ **2007** Çağdaş Türk Resminde Genç Kesit Sergisi, Terakki Vakfı Sanat Galerisi, Levent / İSTANBUL
- ❖ **2008** Dört Usta Genç- Usta Dört Genç Sergisi, Nazım Hikmet Vakfı Sanat Galerisi, Taksim/İSTANBUL
- ❖ **2008** Genç Ustalar-Usta Gençler Sergisi, Nazım Hikmet Vakfı Sanat Galerisi, Taksim/İSTANBUL
- ❖ **2008** Summart Painter's Campus IV Chisinau,Moldova 2008 Sergisi, Siyah Beyaz Galeri, Kavaklıdere/ANKARA
- ❖ **2009** Rh Sanart Dergisi'ne Destek Sergisi, Tevfik İhtiyar Sanat Galerisi, Nişantaşı / İSTANBUL

Workshop:

2007- Summart Painters Campus 2007, Kişinev- MOLDOVA

2009- I. Uluslararası SummART- Karlıkevi Kapadokya Sanat Buluşması,
KAPADOKYA